tillfälle använda någon besparad production till reproduction. En jemförelse emellan Sveriges jordlägenheter nu och under förflutna århundraden, tror jag, lemnar tillräcklig vederläggning af detta yttrande. Kastom en blick ned i KammarArchivets handlingar. Vi skola finna i forntida jordeböcker huru ofta på vissa orter hvart tredje och fjerde Hemman legat öde, under en tid då de nu så kallade ständiga utorne voro jordens nästan enda beskattning. Undersökom de beskrifningar på Hemman som för 15 och 1600:talet finnas i Gustafvianske Arfvegodsens jordeböcker, i arfskiften, i skattläggningar och på flere ställen; jemförom dessa Hemmans då varande tillstånd med deras nuvarande; och jag tror att vi skola blifva fullt öfvertygade, att Sveriges jordbrukare under tidernas tider kunnat använda besparad production till reproduction.

Herr Friherren anför rustningens större börda *nu* mot *förr*. Återförom Svenska Rusthållares minne på Carl XII:s tid! Jag tror att de ej skulle önska sig dessa tider tillbaka.

För öfrigt delar jag Herr Friherrens tanka, att skatternas nedsättning skulle vara en stor välgerning för productionen, blott denna nedsättning ej sätter Regeringen ur stånd till sina skyldigheters fullgörande.

Friherre *Anckarsvärd*: Att Konungens omtanka för landets väl är större än Ministrarnes, har jag aldrig betviflat, då jag deremot är

förvissad, att förhållandet ganska länge varit sådant; men jag har just i följd af Konungens omtanka, med ett särdeles bekymmer trott mig finna, huru den saknat understödet af den ministeriella verksamheten, hvarförutan den ofta kan komma att paralyseras. I fall jag verkligen yttrat att Konungens Rådgifvare underlåtit att för Konungen framlägga landets tillstånd, så återkallar jag ett sådant yttrande, såsom icke varande uttrycket af hvad jag åtminstone då menade. Jag har velat beklaga mig deröfver, att Ministrarne aldrig för Riksens Stånder framlägga några förslager till förbättring i landets ställning; det förra kunde jag icke känna, då jag deremot af det sednare nu har en långlig erfarenhet. Herr Grefve Mörner har yttrat huru vår ställning är förmonligare än andra länders, men som bevis har endast blifvit andragit, att inga nya olyckor och inga hårjningar hafva öfvergått oss. Jag möter för närvarande denna mening, endast med framställningen af den omständigheten, att samhälls-utbildningen har skapat behofver i högre grad, än den alstrat medel att tillfredsställa dem. Härutaf torde kunna hämtas anledningar att finna tillvarelsen af ett lidande, som är lika värkeligt, som vore det framkalladt, endast och allenast genom de tryckande skatterna, hvilkas minskande likväl under alla omständigheter blifva det enda hjelpemedlet för det öfverklagade lidandet.

Hvad en annan Ledamot yttrat, att Carl XII:s tidehvarf och då varande rustningsbesvär, kunde anföras såsom ett tjenligt och passande

bevis emot den klagan, som nu föres öfver Militairtungan, vet jag ej om det förtjenar något svar; då det knappast är tänkbart huru man kan till jemförelse ens vilja framkalla tider af sådan samhällsolycka, som det visst icke är tillåtit, att önska sig tillbaka, och hvars minnen vore väl om de till och med kunde utur Historien utplånas, ifall de ej behöfdes, att som varnande exempel upplysa efterkommande. — Grefve Mörner har tyckts velat förfäkta, att Regeringen icke i någon mån är vållande till den förlägenhet, som öfverklagas: Jag vill ännu ytterligare härutinnan möta med det tillägg, i hvad jag förut yttrat, att jag anser förlägenheten blifvit betydligen ökad, genom bristande omtanka hos Ministèren att i tid lugna den oro som så länge varit en följd af den för mera än 2 och ett halft år sedan så tidigt annoncerade FinanceComittén. Sedan denna tid, har oro och bekymmer varit penningemannens, lika så väl, som Näringsidkarens naturliga följeslagare: väckelsen å en förestående förändring sätter alltid i rörelse beräkningarne af alla möjligheter: och den idoge, men fattige Näringsidkaren, som grundat sina framtida förhoppningar på sin flit, och på beståndet af den ordning, som tycktes honom genom lagar vara stadgad, då han i skydd af dem, ingick i sina företag; förskräckes då han inser möjligheten af en Financeplan, hvarigenom en Borgenär kunde få sin fordran fördubblad, och sin Gäldenär utan eget förvållande i grund förstörd. Penningemannen helt naturligt ledd af den dubbla känslan af hopp å möjligheten att med stör-

sta fördel begagna en förestående förändring; och af fruktan för mångdens inflytelse och magt, äfven mot rättvisa och billighet, då nöd och egen räddning sätter sådana krafter i rörelse: Penningemännen oroas på sådant sätt, och tvingas till försigtighet, såsom enda medlet att i någon mån göra sig oberoende af de hotande händelserne. Växelverkningarne af dessa förhållanden hafva blifvit en ännu ytterligare grad af penningebrist, än den som var; af credit brist, af strid emellan förmodade personliga interessen. Och hvarifrån detta bedröfliga förhållande? om ej ifrån bristande omsorg hos Ministeren att förebygga dem; och hvad hade varit naturligare, billigare och rättvisare, än att i tid underställa Nations pröfning den financeplan man ämnat öfverlemna till dess Representanters afgörande. Vi hafva nu ifrån våra hembyggder blott medfört en allmänt tillvarande oro öfver hvad som kan förestå: vi äro ej utrustade med våra hemmavarandes tankar öfver det, som uti ett för Statskroppen så vigtigt ämne kan komma att oss föreslås; månne Styrelsen så alldeles kan frikännas ifrån dessa verkningar; och månne deras existence med någon framgång kan motsägas?

Att Friherre Cederström alldeles icke vet af den nöd, som här så högljudt klagas, är en sårdeles lycklig omständighet för dess province. Jag som bebor samma province, som Herr Grefve Mörner, kan ej påtaga mig att om landets tillstånd och Jordbrukarens ställning i min

ort

ört, föra samma språk som han. Det stora misstroende Herr Grefve Mörner yttrat emot det för Nerike uppråttade TabellVerk förvånar mig icke, ty resultatet är obehageligt, och då är det åtminstone en utväg, att till en början lasta verkställigheten. Det är långt ifrån mig att vilja påstå dess fullkomlighet, men det torde likväl blifva en upplysande anledning till vägledning för den slutsats, att skatterne äro uti ett obilligt förhållande till förmågan att utgöra dem; och att detta äfven blifver förhållandet efter all den decortering som å utgifterne möjligen kan göras, är ett påstående, som jag icke lätteligen frångår. I öfrigt tror jag att den jordrefning Friherre Cederström omnämnt för ändamålet skulle kunna ske med mindre möda och mindre kostnad, än medelst vanlige Landtmåtare-förrättningar.

Friherre *Rudbeck, Alexander*: Sedan den värde Talaren Hans Excellence Herr Grefve Mörner fått justera sina yttranden, förbehåller jag mig att dervid få göra de anmärkningar, hvartill jag kan finna mig föranlåten.

Herr *Hjerta, Johan Gustaf*: Det vore i sanning lika olyckligt för Svenska folket om det vore möjligt, att dess ifrån alla orter af Riket här församlade Representanter skulle föra ett osannt språk vid bedömandet af landets nuvarande tillstånd, som om det hos administrationens Ledamöter skulle i afseende till dess

ställning mötas af någon annan köld, än den, som för tidens klagan måste finnas hos hvarje man, som med säker blick på framtidens kraf begagnar erfarenhetens läror till ledare vid den närvarande tidens bedömande. Då jag dessutom enskilt tror, att vi, mine Herrar, äro skyldige uppmärksamhet åt den persons framställning, som af dem nu yttrat sig, skulle jag anse mig böra hos Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofliga Ridderskapet och Adeln ödmjukeligen anhålla att få till Protocollet dictera en motion! den är: att Höglofliga Ridderskapet och Adeln måtte inbjuda sina Med-Stånder att tillsätta ett Särskildt Utskott, till utredande af orsakerne och botemedlen för den nu i flere delar af Riket och i synnerhet för Jordbruks-näringen öfverklagade förlägenhet; samt att Rikets Stånder i underdånighet hos Hans Maj:t Konungen anhålla, att Kongl. Maj:t måtte Nådigst anbefalla sina Befallningshafvande i Lånen, att detta Utskotts öfverläggningar öfvervara, för att med deras erfarenhet medverka till ändamålets snara uppnående.

Hans Excellence Herr Grefve Mörner: Jag utber mig blott att få fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet deruppå, huruvida FinanceComiténs utnämnande kan anses hafva någon del i den öfverklagade förlägenheten. Då Rikets Stånder ensamme kunna disponera om Finance-Verket, om Banken, om RiksgäldsContoiret, då inga förändringar eller nya tillgångar kunna utan deras bifall åstadkommas eller erhållas, kan en FinanceCommittées åt-

gård icke vara annat än förberedande och kan aldrig hafva någon påföljd, förr än Rikets Ständer kallas och sjelfve fått pröfva värdet af de uppgjorde förslagen. Under en sådan ställning är det för mig obegripligt, huru en sådan Committées tillsättande skulle kunna gifva anledning till en redan för hand varande förlägenhet.

För öfrigt har jag icke sagt, att här föres något osannt språk, men jag har trott, att man målat det onda värre än det verkligen förhåller sig. Jag har uppgifvit de anledningar jag hade till denna öfvertygelse och af hvad jag hittills hört har jag icke funnit skäl att förändra den. Jag känner och jag gör all rättvisa åt den oförtrutna verksamhet, hvarmed Friherre Anckarsvärd gått till väga under samlandet af de i Nerike begärdte statistiske upplysningar. Då jag talat om sådane uppgifters osäkerhet har det icke varit min afsigt att klandra Friherre Anckarsvärds bemödanden; jag har blott velat ådagalägga, hvarföre jag hyste mindre förtroende till sjelfva resultaterne.

Herr *von Qvanten*, *Carl*: Orsakerne till Jordbrukarens iråkade förlägenhet, äro nogsamt kände och anser jag ej något Särskildt Utskott behöfvas; jag tror att det blott skulle befordra tidsutdrägt, för ärendernes behandling i de Utskott, hvartill de höra.

Målningen af landets ställning, tyckes å ena sidan vara nog öfverdrifven; ehuru de från

Landsorterne båst böra känna hvar skon klämmer, mot de som äro boende i Stockholm; men så är ej ställningen så förmonlig som den å andra sidan beskrifves. Friherre Cederström säger, att här intet finns någon nöd; jag medgifver detta, om frågan är om öfverflöd af spannemål, ty ingen svälter ihjäl. Men om man betraktar svårigheten att försälja sine producter, svårigheten att utgöra sina utlagor, som tarfva penningar, svårigheten att komma ifrån hvarandra man och man emellan, så tror jag i sådant afseende en verklig nöd existera. I anledning af hvad Herr Grefve von Schwerin yttrade om Sveriges gamla och nya jords olika beskattning i grundräntor; tror jag att ingen rubbning härutinnan kan äga rum utan att kränka ägande-rätten, och man bör påminna sig att de åtkommit sin jord för en ringa penning, då den mindre beskattade blifvit vida högre betalt. Herr Grefve Mörner framställde, om ej grundskatterne väl gå ut; jag är fullkomligt af den tankan, att de göra det, och skulle vi skatta oss rätt lyckliga, om vi kunde återföras till dessa gamla grundräntor. Då vi nu kunna anse den utländska skulden som betald, då vi njuta fredens lugn, böra vi spara en skärf hos Nationen, till svårare och olyckligare tider. Man har sagt, att ödeshemman ej finnas; men i Elfsborgs Län finnas Hemman, som nära kunna hänföras dertill. I anledning af hvad jag nu yttrat, hoppas jag uppmärksamheten blifver fästad derå, att vi söka så mycket som möjligt närma oss till våra gamla grundräntor.

Friherre *Anckarsvärd*: Jag är sårdeles olycklig, att antingen illa uttrycka mig, eller illa förstås. Min mening har ej varit, att Finance-Committéns tillsättande ensamt verkat den allmänna förlägenheten, jag har blott sagt, att den ökat den förevarande. Jag hemställer om i något annat land skulle gått an att i två och ett hälft år före det definitiva beslutet väcka uppmärksamheten å en så långt förestående mynt-förändring; ett sådant förfarande skulle i andra Länder gifvit mera oreda. Men derföre kan jag ej frångå, att detta steg äfven här betydligt influerat.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Striden om Nationens rätta tillstånd, tillhörer ej blott Riddarhuset, utan äfven hela Allmänheten: och jag tror derföre, att ju större uppmärksamhet Ståndderne lemna densamma, ju mera förtjente göra de sig af Nationens tacksamhet. Jag understödjer alltså Herr Hjertas motion om ett Särskildt Utskott, till frågans utredning; och skulle tro, att de ståndige Utskotten, som nog ändå blifva sysselsatte, skulle gerna se att de från detta ämne befriades.

Grefve *von Schwerin*: Friherre Anckarsvärd har till en del förekommit mig i hvad jag ämnade säga då jag begärde ordet. Jag ville nemligen derpå fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet att Friherre Anckarsvärd icke sagt att FinanceComittén vållat oro. Hans mening var ofelbart den, i hvilken ock jag måste instämma, att FinanceComittén kunnat tidi-

gare skingra den. Enligt instructionen ålåg det Comittén att uppgöra tableauer öfver jordbrukets, bergsbrukets, handelns och näringarnes tillstånd, behof af bitråden och medlen att dem åstadkomma; öfver StatsVerkets tillstånd och behof, öfver skatterna; öfver Banken, dess functioner och möjligheten att fylla dem, samt öfver låneanstalterne och lagstiftningen för creditväsendet; Comittén hade genom denna instruction blifvit berättigad att genom StatsSecreteraren inhämta upplysningar från Embetsverken, samt att sätta sig i communication med corporationer och enskilta personer utom Comittén. Jag har icke underlåtit att framställa behofvet utaf att söka dessa upplysningar; och jag tror ännu att den iakttagna tystnaden bidragit till att vacka oro eller att öka den. Jag har sökt att göra hvad min inskränkta förmåga medgaf. Jag har uppgjort tableaun öfver jordbruket, framställande historiskt dess sista öfvergångsperiod som började 1790. Jag har försökt att uppgöra Bankens historia. Undersökningens resultat är enligt med hvad en vård Ledamot i dag yttrat. Den hemlighet hvarmed Banken omger sig, är ej i lagen grundad. Jemväl här har såsom annorstädes opinionen gjort intrång på lagens gebiet. Må man få hoppas att rättelse sker. Londoner Bank är ett privat institut; men som det njuter privilegium, så har lagstiftande magten ansett sig böra ålägga Banken att på bestämda tider redovisa så väl för sin utelöpande sedelstock, som för beloppet af dess metalliska valuta. Tiderna tillåta icke mera någon hemlighet i förhållanden, som in-

fluera på det allmännas säkerhet och välstånd.

FinanceComittén har långesedan slutat sitt arbete. Konungen har gifvit Comittén instruction och öppnat dess sammanträde. Jag känner ej hvad som varit eller kan bli resultatet af Konungens pröfning uti StatsRådet af Comitténs arbeten. Skulle blott hvad som angår myntvåsendet bli föremål för Ståndernas deliberationer, så befarar jag att icke alla anledningar till oro skola undanrödjas. Creditbristen härrör icke allenast af myntvårdets obeständhet; den härrör till en stor del af bristerna uti lagstiftningen för creditrörelsen. Om Comitténs arbeten skulle föranleda till en Konungens proposition rörande mynt- och creditvåsendet gemensamt, så tror jag det vara angelåget, att frågan först uti sin helhet af ett Särskildt Utskott betragtas, och att, sedan Ståndena fattat sina beslut hvad sjelfva systemet beträffar, dess delar, de financiella, de legislativa och de oeconomiska, särskildt af vederbörande Utskott måtte blifva behandlade. Jag tror derföre att Herr Hjertas gjorda motion om ett Särskilt Utskott borde ligga på bordet, till dess Ridderskapet och Adeln får höra om, i afseende på mynt- och creditvåsendet i allmänhet, någon Kongl. Maj:ts proposition kan vara att förvänta.

Grefve *von Rosen*, *Axel*: Jag är af Herr von Qvanten hufvudsakligen förekommen uti hvad jag hade ämnat yttra. Jag tror att ett Särskildt Utskott skulle vara alldeles onödigt då

den befattning som skulle detsamma öfverlemnas, tillhör Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet, och då det är dess ovilkorliga pligt att taga detta ämne i öfvervägande. Jag conformerar mig således med Herr von Qvanten, hvad detta afseende beträffar.

Herr *von Francken, August*: Jag förenar mig med Herr Hjerta i anhållan om ett Särskildt Utskott, som kommer att granska Landtmannens nuvarande förlägenhet, samt uppge project till dess afhjelpande. Oaktadt jag vet att flere anse detta Utskott onödigt, så anser jag det nyttigt, emedan vi derigenom visa att vi vid detta Riksmöte ej äro liknöjda utan åtminstone göra hvad på oss ankommer.

Friherre *Boije*: Ämnet må tillhöra hvilket af de ståndiga Utskotten som hålst, så tillåter Grundlagen, att ett Särskildt Utskott för detsamma kan sättas. Att motionen derom, såsom i dag gjord, hvilar på bordet till i nästa Plenum, är lagenligt; men hvarföre det skulle hvila till dess Konungens Nådiga propositioner ankomma, förstår jag icke; ty långt ifrån att ingripa i något af hvad, i anledning af sådana propositioner, kan blifva nödigt att öfvervåga, skulle, som jag tror, en särskild låttnad, en nyttig förberedning vinnas, genom detta Utskotts arbete.

Herr *Hjerta*: I anledning af den anmärkning Grefve von Rosen gjort vid min motion,

vågar jag fästa den ädle Grefvens uppmärksamhet vid Riksdags-Ordningens föreskrift, att Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet, allena bör befatta sig med de frågor, som från Stånden i besvärsvåg, eller för oeconomiska lagars stiftande till detsamma öfverlemnas. I denna nu förevarande sak, har blott varit fråga, att remittera till Stats- och BevillningsUtskottet, så att säga, allenast för att fästa deras Ledamöters uppmärksamhet på nödvändigheten af skatternas förminskande. Som likväl jag anser detta vara så vigtigt, att hafva moget betraktat, förrän dessa Utskott börja sin handläggning vid RiksStatens bestämmande, kan jag ej annat än framhärda i mitt förslag, och anser att den ädle Grefven borde frångå sin deri föreslagna förändring.

Ingen skulle hälldre än jag se, att EkonomieUtskottet genom behandlandet af dylika mål, likasom åter blefve hvad Ekonomiska Deputationen var i fordna tiders representation, då den ovilkorligen ålåg, att till Riksens Ständer inkomma med en berättelse om Rikets ekonomiska tillstånd, och ägde de dertill nödige medel genom Collegiers och Landshöfdingars berättelser; men, när Grundlagen ej nu sådant anbefaller, lärer detta ej kunna ske.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att Herr Hjertas motion angående förordnande af ett Särskildt Utskott, komme att hvila på bordet; men då den af Friherre Rudbeck väckte och redan i sista Plenum den 3

dennes eftermiddagen på bordet lagde motion; angående nedsättning af jordbrukarnes skatter, blifvit i dag ytterligare discuterad, ansåg *Herr Grefven och LandtMarskalken* sig böra hemställa, om icke berörde motion tillika med de af åtskillige Ledamöter, rörande samma ämne, i dag afgifne yttranden, finge till Stats- och BevillningsUtskotten remitteras.

Ropades *Ja.*

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus:* Jag får blott anmäla, att hvad jag ämnat yttra, angår den nu på bordet lagde frågan om tillsättande af ett Särskildt Utskott. I detta ämne instämmer jag helt och hållit med Herr Grefve von Rosen att frågan hör till EkonomieUtskottets pröfning. Detta Utskott skall ej allenast emottaga besvär, utan äfven yttra sig öfver alla allmänna frågor som äro af ekonomisk tendence. Då frågan således är om att utreda orsakerne till den nu iråkade ekonomiska förlägenheten, tror jag att detta bör till EkonomieUtskottet öfverlemnas.

Föredrogos å nyo och remitterades följande den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial:

1) Af Herr Hjärne, Carl Jacob, angående förlängning af tiden för inbetalning af FilialDisconternes fordringar, till Stats- och BancoUtskotten.

2) Af Hans Excellence Herr Grèfve von Engeström, Lars, dels om inrättande af ett Asylum för mindre brottslige personer, dels angående försvarslöse personers användande till uppodlingar och colonisering; till Stats- och EkonomieUtskotten.

Sedan Riksens Ständers Revisorers dels år 1820 afgifne berättelse om de under Kongl. CommerceCollegii förvaltning stående fonder och medel, dels år 1822 meddeldte berättelse om den samma år förrättade granskning af Riksgälds-Verket, General AssistanceContoiret samt Götha CanalBolags, Götheborgs och Malmö f. d. DiscontInrättningar nu mera från de öfriga Riks-Stånden återkommit, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att uppå derom af *Herr Grefven och LandtMarskalken* framställde särskildte propositioner, remmittera den förra berättelsen till StatsUtskott samt den senare till Stats- och BancoUtskotten.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde om icke Ridderskapet och Adeln behagade utse tvenne Ledamöter, hvilka, enligt 47 §. RiksdagsOrdningen borde i Talmansconferencerne deltaga.

Friherre *Hjerta, Fredric*: Enligt hvad jag kan påminna mig öfverlemnade Ridderskapet

och Adeln under sista Riksdagen utseendet af de tvenne Herrar som å Ridderskapets och Adelns vägnar vid Talmansconferencerne böra vara närvarande åt då varande LandtMarskalken; och jag är förvissad att Ridderskapet och Adeln med mig instämmer i den anhållan, att vår nu varande LandtMarskalk, äfven täcktes utse de personer, som under innevarande Riksdag vid dylika tillfällen böra vara närvarande.

Ridderskapet och Adeln hördes häruti instämma. I anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* kallade Friherre *Åkerhjelm*, *Gustaf Fredric*, samt *Herr Ehrenborg*, *Casper*, att å Ridderskapets och Adelns vägnar i ofvannämnde conferencer deltaga.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, den 6 Februarii 1823.

S. D. Remitterades

Till Stats- och *Banco Utskotten*:

1) Herr Hjärnes, Carl Jacob, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående förlängning af tiden för inbetalning af FilialDisconternes fordringar.

2) Riksens Ständers Revisorers år 1822 afgifne Berättelse, om den af dem förrättade granskning af RiksgäldsVerket, General AssistanceContoirets samt Götha CanalBolags, Götheborgs och Malmö f. d. DiscontInrättningar.

Till Stats- samt Allmänna Besvårs- och EkonomieUtskotten:

Hans Excellence, Herr Grefve von Engeströms, Lars, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde tvenne Memorial, dels om inrättande af ett Asylum för mindre brottslige personer, dels angående försvarslöse personers användande till uppodlingar och colonisering.

Till StatsUtskottet:

1820 års Riksens Ständers Revisorers Berättelse om de under Kongl. CommerceCollegii förvalltning stående Fonder och Medel.

Till Stats- och BivillningsUtskotten:

Friherre Rudbecks, Alexander, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående nedsättande af Jordbrukarnes skatter, jemte de af Herrar Ehrenborg, Casper, Rothlieb, Axel och von Vegesach, Ernst, rörande samma ämne, denne dag afgifne yttranden. Ut supra.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 3 qvart till 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 10 Februarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Föredrogos å nyo ExpeditionsUtskottets den 6 dennes på bordet lagde förslag till underdånige Lyckönskningsadresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Vid första uppläsningen af projectet till Lyckönskningsadresserne anmärktes några uttryck, som man ansåg böra utbytas. Man har vid deras uppmärksammare genomläsning, funnit sig uti dem sakna något mera väsendtligt.

Har man ägt anledning att derpå fästa uppmärksamhet, så finner man en märkbar olikhet hos Europas serskildta folkslag, så väl i afseende på de känslor, som de hysa för de Ko-

nungahus, som innehafva deras Throner, som i afseende på sättet att tolka dem.

Dessa känslor äro resultat af Folkslagens inre historia; deras sätt att uttrycka dem är så caracteristiskt olika, att talesätt, hvilka inom den ena nationen vunnit häfd, ofta till deras betydelse icke kunna af fremmande fattas.

Så, till exempel, uttrycker Svenska Folket i dessa få ord: *Lagkrönt Konung; laglydigt Folk*, hela sin inre Historia, hvad som utgjort dess tillförsigt under förra tiders stormar, grundvalen för dess förhoppningar; med ett ord hvad folket tänker om sig sjelft.

Dessa tankar, dessa känslor, synas mig böra utgöra grundtonen i det tal, som hålles, enär såsom nu förhållandet är, ögonblickets glädje förhöjes genom tankan på framtiden.

Jag hoppas i händelse Ridderskapet och Adeln skulle behaga återremmittera de föreslagne Tacksägelseadresserne, att detta uttryck af min känsla icke måtte af någon misstyckas.

Det är jämt 300 år sedan *Gustaf Wasa* genom Svea Folks fria val upphöjdes på dess Thron. Fyra gånger har sedan den tiden Folket varit kalladt att å nyo utöfva sin rätt.

De känslor Riksens Ständer gå att inför Thronen tolka, äro glädjens och hoppets om varaktigheten af den förening, som blifvit slu-

ien emellan den lagkrönte Konungen och det laglydiga folket.

Om de föreslagne Lyckönskningsadresserne till ExpeditionsUtskottet återremitteras, anhåller jag, att dessa anmärkningar måtte få återremissen åtfölja.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Äfven jag anhåller vördsammast, att Utskottets förslag till Lyckönskningsadresser måtte återförvisas för att omarbetas. Jag skulle nemligen önska, att deruti blefve mindre ordsvulst, men deremot en varmare känsla. Denna känsla borde likväl, enligt min öfvertygelse, tillräckligen ådagaläggas genom sjelfva framställningen, så att talaren sluppe med serskildta ord betyga sin *förtjusning* eller *försäkra om upprigtigheten af sin glädje.* Men emedan detta är ett estetiskt arbete, så beror dess bedömande på hvars och ens enskilta smak. Det kan derföre hända, att mina åsigter icke delas af andra, eller att jag, enligt Utskottets talesätt, icke är nog *"mognad Christen"* för att förstå rätt bedöma de *"vettets vården,"* som i dessa adresser torde ligga förborgade.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln ansåg ExpeditionsUtskottets ifrågavarande förslag till underdånige Lyckönskningsadresser böra, i anledning af de, så väl in Pleno den 6 dennes som

i dag

i dag dervid gjorde anmärkningar, till Utskottet återförvisas.

Ropades *Ja.*

Friherre *Lagerbjelke, Gustaf:* Sedan beslutadt blifvit att de föreslagne Lyckönskningsadresserne skola till ExpeditionsUtskottet återremitteras, anhåller jag att i anledning af detta ämne till Höglofliga Ridderskapet och Adeln få göra en vördsam hemställan. Det är utan all tvifvel att Utskottet, då det blifvit underrättadt om Ridderskapets och Adelns önskan i afseende på tonen och uttrycken, skulle fullkomligt svara emot Ridderskapets och Adelns väntan; men tiden synes hasta, och Ridderskapet och Adeln torde önska att förkorrta tiden, emellan Kongl. Maj:ts meddelande af den underrättelse, som blifvit adressernes föremål och sjelfva lyckönskningen.

Endast i dessa afseende och för att spara tid, har jag uppsatt några idéer till Adresserne, och i händelse Ridderskapet och Adeln tillåter deras uppläsning, anhåller jag, att de må få åtfölja remissen till Utskottet, som då blir i tillfälle att pröfva hvad mer eller mindre afseende de förtjena.

Härefter uppläste Friherre Lagerbjelke följande:

Stormägtigste, Allernådigste Konung!

Riksens Ständer hafva med underdånig vördnad af Eders Kongl. Maj:t emottagit underrättelsen om Hans Kongl. Höghet KronPrinsens snart förestående förmälning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina Maximiliana Eugenia Napoleona af Leuchtenberg och Eichstedt.

Bland de mångfaldiga för Riket vigtiga händelser, hvilka under sistförflutne tiotal af år, dels under Eders Kongl. Maj:ts närmare ledning, dels under Dess högsta Styrelse sig tilldragit, intager denna sista, efter Riksens Ständers öfvertygelse, ett stort och utmärkt rum.

Styrdt af en mild och rättvis Konung, förvissadt att finna arfvet af samma dygder hos arfvingen af samma Thron, njuter Svea folk detta tillstånd af både verklighet och förhoppning. Men i sinnena förspordes likväl ännu för korrt tid sedan ett slags moraliskt behof att med tankan inträngа, ej blott i den stundande, utan äfven i den aflägsnare framtidens ovissa öden. Eders Kongl. Maj:ts visa föreseende, kände och delade denna sinnesstämning. Värdighet och oberoende i Rikets yttre förhållanden, ordning och lugn i dess inre väsende, tilläto snart Eders Kongl. Maj:t att fästa Sin blick på borgerliga samhällenas andra syftemål, bevarandet af ett förvärfvadt trefnadstillstånd

samt vissheten att det samma orubbadt till efterkommande öfverlåta. Genom valet af en Gemål för Sveriges och Norriges KronPrins har Eders Kongl. Maj:t tagit det största och mäst afgörande steg till målets uppnående: och i sjelfva detta val, hvilken lycklig sammanstämning både af Statsklokhetens beräkningar för allmänt väl, och af hjertats otvungna böjelse, den enskilda sällhetens förebud!

Med lifligaste deltagande i detta högvigtiga ärende, lika dyrbart för Eders Kongl. Maj:t såsom Fader och såsom Konung, utbedja Riksens Stånder sig den nåden att inför Eders Kongl. Maj:t frambåra deras hjertliga och vördnadsfulla lyckönskan. Må Allmagten, hvars skyddande hand stådse varit sträckt öfver Svearnes Fosterbygd, vålsigna en förening, som skall grundlägga våra barns säkerhet och lugn samt utgrena samma välgörande följder till än ofödda slägten!

Snart äro åtta år förflutne sedan den tidpunkt, då enahanda uttryck af tacksamhet och glädje påkallades af en annan stor National-angelägenhet, hvilken, ehuru af olika art med den närvarande, likväl erbjuder några drag af sann tillämpning. *Då* inträffade tvänne Rikens förening under en faderlig spira; *nu* föreningen emellan den tid som är och väntade tider. *Då* sammanknöts brödrabandet emellan tvänne frejdade Nationer; *nu* tryckes sista inseglet på Folkens förbindelse med den Konunga Ätt de ut-

korat. — Denna Ätt, till hvars Höga Stamfader, Riksens Ständer nu tala, och den Statsförfattning, som stadgat sig under Eders Kongl. Maj:ts hägnande vård, hafva inom vårt Fädernesland en nåstan samtida tillvarelse. De äro åfven hvarandras fasta och oskiljaktiga stöd; de skola tillsammans gå i arf till senaste tid, och under *bådas* skygd skola i Norden allt framgent uppväxa slägten med hjertats fulla känsla, med viljans hela kraft tillgifna Konungen och Grundlagarne, Friheten och Åran.

Riksens Ständer anhålla i underdånighet, att i Eders Kongl. Maj:ts Ynnest och Nådiga benägenhet stådse få vara inneslutne.

Riksens Ständer framhårda &c.

Högborne Furste!

Konungen har i Nåder behagat meddela Riksens Ständer underråttelse om Eders Kongl. Höghets snart förestående förmålning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina Maximiliana Eugenia Napoleona af Leuchtenberg och Eichstedt.

Med hvad känslor Riksens Ständer emottagit ett budskap af så gemensam vigt, både för Monarken, Dess ThronArfvinge och Svenska Folket bjuder vördnaden och kärleken dem att söka uttrycka; men detta uttryck skulle icke

behöfvas för Eders Kongl. Höghets öfvertygelse.

Vid hvarje Riksmöte sedan Eders Kongl. Höghets ankomst till Dess nya Fädernesland, hafva Riksens Stånder varit i tillfälle att följa danandet, utvecklingen, fullåndandet af Eders Kongl. Höghets ädla egenskaper. Barndomens framtindrande hopp, ynglingaårens hastiga, mer än lofvande framsteg, den annalkande mannaåldrens fasthet i lynne och grundsatser, förenad med insigternas mognad, intet har undgått Riksens Ståndersdeltagande uppmärksamhet, aldrig ens afbruten af Riksmötenas långre eller kortare mellanstånd. Under det sista af dessa inträffade en anledning till oro och fruktan, den första och enda Eders Kongl. Höghet gifvit Svea Folk, då en svår och vådelig sjukdom tycktes på en gång hota Dess lif, och Sveriges sällhet i stundande tider. Snart aflägsnades likväl farorna, sinnena lugnades; men förhända alstrade varningen af så förfärande öden vissa allvarliga betraktelser. Förhända jemförde man det osäkra och hastigt öfvergående i menniskolefnaden, med Staternas och Nationernas lif, som förlorar sig i framtidens oberäknelliga långd. Det skulle tyckas, som hade denna Försynens vink bidragit till den resa i främmande Länder, hvilken Eders Kongl. Höghet följande året anträdde, med föremål att för Nationen söka en borgen emot ovissheten af tillkommande skiften, så framt man ej kände att beslutet derom i all händelse blifvit af visheten förberedt. Under denna färd har

Eders Kongl. Höghet rönt ojåfviga bevis af den förtrolighet och högaktning, hvarmed flere af Europas störste Monarker, deras blodsförvandter och undersåtare gjort råttvisa åt Konungens ärofulla ryktbarhet samt åt Eders Kongl. Höghets egen bildning, förtjenster och tänkesätt. Nationen, som uppmärksam följt resans händelser, kände sig stolt öfver ett sådant sätt att emottaga Dess Konunga-Son, emedan Hon deruti fann ett prof af aktning emot det Folk, hvars Spira en gång af Eders Kongl. Höghet skall föras. Men så tillfredsställande denna känsla var, rigtades allmänna deltagandet likväl snart på ett föremål af mera omedelbar inflytelse; och Svea Folk emottog, med aningar af sällhet och åra, nyheten om det heliga band, hvilket skall förena Eders Kongl. Höghet med en Prinsessa, Ättling af den beryktade Konungastam, som fordom gifvit Sverige Carlar och Hjeltar.

Riksens Ständer framträda nu för att med rörelse och vördnadsfull kärlek lyckönska Eders Kongl. Höghet till denna för oss alla och våra efterkommande vigtiga förbindelse. Må densamma, under Försynens skyddande vård, i långliga tider utgöra Eders Kongl. Höghets och Dess trolofvade Bruds sällhet, samt Eders Kgl. Höghet till Barn och Ättlingar öfverlåta det efterdöme af kärlek för Fäderneslandet, Grundlagarne och Råttvisan, som Eders Kongl. Höghet af Dess Konungsliga Fader emottagit!

Riksens Ständer anhålla i underdånighet,

att i Eders Kongl. Höghets Ynnest och Nådiga bevågenhet stådse få vara inneslutne.

Riksens Ständer framhårda &c.

Många yttrade hårtill deras bifall.

Herr *Hallenborg*, *Carl Johan*, framlemnade ett förslag till underdånig Lyckönsknings-adress till Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, hvilket upplästes, så lydande:

Högborne Furste!

Då Riksens Ständer nu hafva Nåden uppvakta Eders Kongl. Höghet, sker det med afseende å det Konungsliga budskap, som underråttat oss om Eders Kongl. Höghets ingångna trolofning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg. Redan flere gånger hafva Riksens Ständer haft nåden uppvagta Eders Kongl. Höghet med Adresser, påkallade af händelsernas anledningar och af Riksens Ständers alltid varma önskningar för Eders Kongl. Höghets väl; men utaf alla tillfällen, som hitintills erbjudit sig för oss, att tolka de känslor vi och Nationen hysa för Eders Kongl. Höghets Person, är detta det högtidligaste af alla. Den förbindelse Eders Kongl. Höghet ingått, och som enligt våra förhoppningar, snart genom Religionens heliga och oupplösliga band skall fullbordas, är redan i den enskilta med-

borgarens obemärkta bana det vidtigaste steget; huru vida större år det icke då, från den upphöjda plats Eders Kongl. Höghet blifvit beskård!

Eders Kongl. Höghets sällhet och lycka år oskiljagtig ifrån det folks vi representera, ej allenast genom den tillgifvenhet, som Eders Kongl. Höghets högt vårderade egenskaper allmänt förvårfvat sig hos Nationen, utan åfven genom principen af den constitutionella monarchien, som sammansmålter den regerande Dynastiens interessen med det styrda Folkets, och framställer i sitt fullkomliga ideal, den skåna bilden af en talrik slågt med odelad kårlek för ett vördadt öfverhufvud. Vi önska förhoppningsfullt att åfven i Eders Kongl. Höghets person i framtiden se detta förhållande uppfyldt, och de starka rötter, som under våra ögon dagligen slås från stammen af en ny Dynastie, allt framgent stårkas och utvidgas, till trottsande af de stormar, som understundom uppkomma inom politikens område.

Måtte Försynens mägtiga inflytelse hafva ledt det val Eders Kongl. Höghet gjorde af sin Furstliga Brud, till Eders Kongl. Höghets ståtse fortfarande lycka, till Dynastiens beståstande och till Fåderneslandets dermed förenade lugn och trefnad!

Vi åro alla förvissade om Hennes Kongl. Höghets ålskvårda egenskaper då Eders Kongl.

Höghet sjelf bestämt sitt val, och tillåta vi oss här försåkra Eders Kongl. Höghet, att vi dela Eders Kongl. Höghets billiga långtan att se Hennes Kongl. Höghet beträda våra Landamåren, för att då hälsas med ett fritt och årligt Folks upprigtiga: Vare välkommen!

Riksens Ständer framhårda &c.

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* gjord proposition, beslöt Ridderskapet och Adeln, det borde de af Friherre Lagerbjelke och Herr Hallenborg författade nyssnämnde förslag till underdåniga Lyckönsknings-Adresser äfven åtfölja den redan beslutade återremissen till ExpeditionsUtskottet.

Friherre *Anckarsvård, Carl Henric*, föreslog att Ridderskapet och Adeln måtte, uti det ProtocollsUtdrag, som komme att innefatta Ridderskapets och Adelns beslut om ifrågavarande återremiss, tillika förklara, att de af Friherre Lagerbjelke författade ofvanberörde förslag till underdåniga Lyckönskningsadresser fullkomligen uttryckte de känslor och tänkesätt, hvilka Ridderskapet och Adeln för dess del enhälligt ansåg och önskade böra vid ifrågavarande tillfälle i underdånighet tolkas; å hvilken hemställan Friherre Anckarsvård begärde Herr Grefvens och LandtMarskalkens propositon.

I anledning hvaraf *Herr Grefven och Landt-Marskalken* frågade om Ridderskapet och Adeln

behagade uti den af Friherre Anckarsvård gjorda framställning instämma.

Ropades starka *Ja.*

Friherre *Cederström*, *Jacob*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes så lydande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Friherre *Wrangel*, *Henning*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 2.)

Friherre Wrangel anhöll, att dess Memorial måtte remitteras till StatsUtskottet, så vida icke ett Sårskildt Utskott, i anledning af Herr Hjertas derom väckte motion, komme att af Riksens Ständer förordnas, i hvilket fall Friherre Wrangel önskade, att Memorialet kunde till sistnämnde Utskott förvisas.

Lades på bordet.

Herr *Reenstjerna*, *Nils Svante*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr Reenstjerna anhöll att dess Memorial måtte med de öfrige RiksStånden communiceras.

Lades på bordet.

Herr *Hammarskjöld*, *Lorenzo*; anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 4.)

Lades på bordet.

Herr *Wulfrath*, *Carl Gustaf*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 5.)

Herr Wulfrath anhöll att dess Memorial måtte remitteras till StatsUtskottet.

Lades på bordet.

Herr *Tham*, *Wollrath*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 6.)

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Lades på bordet.

Grefve *De la Gardie, Jacob*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 7.)

Grefve *De la Gardie* tillade derefter muntligen, det han sjelf icke vore delägare i Stenkolsverket, utan endast såsom Verkets närvarande Styresman framställt ifrågavarande motion, hvilken han anhöll måtte till Stats- och OeconomieUtskotten remitteras, samt med de öfrige RiksStånden communiceras.

Lades på Bordet.

Herr *von Strokirck, Johan Herman*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 8.)

Lades på bordet.

Hvarefter Herr *von Strokirck* ytterligare upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 9.)

Herr von Strokirck anhöll att sistnämnde Memorial måtte med BorgareStåndet communiceras, innan det till LagUtskottet remitterades.

Lades på bordet.

Friherre *Rudbeck, Alexander*: Innan jag går att besvara Herr Grefve Mörners anförande sistledne Plenidag, får jag anmäla, att i den motion, som den 3 dennes på eftermiddagen af mig gjordes, och som jag upplåste vid ljus, echaperade mig en misskrifning som inträffat vid renskrifvandet. Der står nemligen, *Allmänna nöden*, men skall vara *Allmänna penningenöden*. Som den dagens Protocoll ännu ej är justeradt, anhåller jag att till rättelse få göra denna anmälan för Ridderskapet och Adeln.

Härefter upplåste Friherre Rudbeck följande:

(Se Bilagan N:o 10.)

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Jag delar Friherre Wrangels tanka, att i de skakningar, enskildta crediten och myntväsendet hos oss undergått, ligger en af de verksammaste orsakerne till den förlägenhet som nu så högljudt öfverklagas, och att i undanrödjandet af dessa skakningar igenfinnes ett af de verksammaste botemedlen. Jag hade ämnat nu anföra några anmärkningar, som framställde sig för min tanka vid åhörandet af Friherre Wrangels Memorial, men då så många anföranden i helt heterogena ämnen blifvit upplästa, sedan Höglofl. Ridderskapet och Adeln afhört Friherre Wrangels Memorial, så att detsammas ordalag svårligen i Ridderskapets och Adelns minne kan vara bibehållet, anhåller jag att framdeles få anföra de anmärkningar, äfvensom egna reflexio-

ner, hvartill jag i anledning af nämnde Memorial kan finna mig befogad.

Herr *von Stahl, Samuel*, anförde skriftelligen:

(Se Bilagan N:o 11.)

Herr von Stahl anhöll att dess Memorial måtte till Stats- Banco- och OeconomieUtskotten förvisas, samt med de öfrige RiksStånden communiceras.

Grefve *Horn, Claes Fredric*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 12.)

Grefve *Posse, Carl Hindric*, anförde skriftelligen:

(Se Bilagan N:o 13.)

Grefve Posse anhöll att dess anförande måtte med de öfrige RiksStånden communiceras.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf att Plenum komme klockan 5 i eftermiddag att fortsättas.

Herr *Montgommerie, Gustaf Adolph*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 14.)

Herr Montgommerie anhöll att dess anförande måtte till vederbörligt Utskotts handläggning förvisas.

Herr *Nordenankar*, *Gustaf*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 15.)

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus*: Då så mycket redan med skicklighet här blifvit afhandladt om Rikets ställning i oeconomiskt hänseende, borde jag ej yttra mig, öfvertygad att hvar och en deraf hämtat tillräcklig upplysning. Men sedan fråga uppstått om tillsättande af ett Särskildt Utskott till behandlande af detta ämne, synes det nödvändigt att i ett sammandrag framställa hvad som skulle lemnas till detta Utskotts behandling, emedan, enligt Grundlagen befattningen ej bestämmes af namnet, utan namnet af befattningen. Vi böra ihågkomma att Utskotten äro de som skola bereda målen och klarligen upplysa ämnena, innan Stånden fatta sina beslut.

Här är fråga om en allmän förlägenhet finnes, om skälen hvarifrån den härleder sig och medlen till dess afhjelpande. Jag bekänner att jag ej kan inse annat, än att den allmänna förlägenheten är sann och tillfinnandes, och jag instämmer i hvad Herrar Tham och Nodenankar så skickligt i denna sak yttrat, utan att derföre vilja ingå uti någon hufvudsaklig utveckling af ämnet. Såsom en hufvud-

grund dertill anser jag den stora ofantliga rubbning och omvåxling, som i våra dagar ågt rum öfver hela verlden, och som aldrig förr existerat. Jag drar mig till minnes, att ganska djupsinniga Statsmån sedan 1793 insågo denna rigtning och afgjorde, att efter ett stort och allmånt krig, nödvåndigt skulle följa en allmän fred, och att *då* en allmån förlågenhet, en allmån nöd skulle uppstå, hvilken skulle åstadkomma en omhvålfning, som vida skulle öfvertråffa hvad som håndt 10 år förut efter Americanska kriget. Når detta sades 1793, når kriget sedan varat i 20 år, uppstod deraf nya behof, till hvilkas fyllande nya medel och ny production måste utfinnas, hvaraf vid freden en allmån omhvålfning skulle uppstå, som borde alstra förlågenhet och missförhållanden. Det var gifvet, att när verlden en gång hade blifvit trött, når freden kom, når produceringen fortfor och var större ån hvad som kunde consumeras, skulle nödvåndigt uppkomma ett öfverskott, en öfverproduction, som skulle belasta producenterne. Då skulle hårigenom alla priser, som under kriget varit uppdrifne, under freden åter sänkas. Detta påminner jag mig yttrades 1793, och det tror jag vara ett af hufvudskålen till förlågenheten, som jag ej kan eller skall neka. Hårtill kommer att vi följt med tiden; vi må endast gå tillbaka till oss sjelfva och se huru allt nu år föråndradt. Om vi minnas blott 30 år tillbaka, så finna vi lått huru olika förhållandet inom vårt privata lif år, emot hvad det då var. Knappast vill en handt-

verkare

verkare nu låta nöja sig med det hvarmed en hög Embetsman då fann sig belåten. Inga åro härifrån undantagne; tiden har tagit oss med sig, så i allmänna som enskildta förhållanden, och jag behöfver ej derom ingå uti individualitet. Utom dessa af oss icke beroende händelser hafva åtskillige åtgärder blifvit vidtagne, som kanske kunnat vara bättre beräknade. Men utgången får icke ligga till grund för bedömandet af gerningen. Derföre tror jag mig ock med skålig grund men utan utseende af förebråelse kunna komma tillbaka på förra Riksdagens göromål. Visserligen hade det varit båttre att icke så hastigt upphåfva det antagne creditsystemet. Men vi voro då så öfvertygade, pluraliteten af oss var då så öfvertygad, om nödvåndigheten af ett sådant beslut, att ehuru den man, som var måst bekant med Sveriges Financer yrkade, att indragningen åtminstone ej skulle ske på mindre än 10 år, antogs den ändå på 5 år. Men just den person, som genomdref beslutet om indragningen inom fem år, insåg sedan att satsen i 6 månader icke kunde bibehållas. Således begicks då ett förhastande; flere skulle ännu kunna citeras. Då freden nödvåndigt skulle göra stockningar i den allmänna rörelsen, så borde man genom handeln hafva sökt upprätthålla hvad som var, men i dess ställe antog man den grundsats, att handeln på allt sätt borde qvåfvas och motarbetas, emedan den drog capitaler från jordbruket och man gjorde icke afseende på den nöd-

vårdigt uppkommande öfverproductionen; man glömde att jordbruket var då drifvet till den höjd, att det icke mera utan öfverdrift kunde uppdrifvas, och att omkring de största handelsplatser jordbruket alltid båst florerat i alla tidehvarf. När nu allt detta tages i beräkning, så lårer man finna att väl nöd icke finnes, men deremot mycken förlägenhet. Jag medgifver äfven att MagazinsInrättningen icke är tjenlig i afseende på den inre handeln. Jag bekånner att ingen handel kan existera der Staten handlar; då upphör all concurrence och om någon enskilt försöker att handla, lider han sådan skada, att han ej vågar åter försöka att täfla med den mågtigare Handelsmannen. Exempel saknas ej häruppå, om så skulle behöfvas. Vare nu detta nog sagdt om taflan af vår belågenhet, sådan den är. Nu är frågan om medlen att den afhjelpa. Enligt min öfvertygelse ligger hjelpen, så vidt den på oss beror, och oberåknadt de omståndigheter, som ligga utom oss, först och fråmst deruti, att vi må få den frihet i handel och nåringar, utom hvilken den inre och moraliska kraften som finnes hos vår nation icke kan utvecklas. Detta land ger dertill så många anledningar, och står deruti i bredd med hvilket annat land som hålst; men dertill hörer nödvåndigt att menniskans kraft får utveckla sig utan tvång, och att de band försvinna, som nu fjettra nåringsfliten. Min mening är derföre icke att klandra dem för den framfarna tiden; de voro kanske till och med nyttiga, jag tror det, då de af våra fordna Konungar fastställdes; men då tiden nu

förändrat sig, måste vi följa tidens anda och dessa band böra lossas. När man kallt och lugnt öfvervägat detta och lagt en sådan frihet till grund, följer derefter frågan om en rigtig financeplan, om ett stadgadt myntväsende.

För detta ändamål har Kongl. Maj:t tillsatt en FinanceCommité, hvars arbeten jag hoppas snart skola blifva bekanta. I min öfvertygelse, jag bekänner det, kunna ej prospererande financer i något land finnas, der ej förslagen emanerat från den högsta Styrelsen. Visserligen böra vi granska förslagen, men de böra utgå från de samma som skola utföra dem; det lyckas ej att i sådane ämnen en person uppställer en plan, som af en annan skall utföras. Af andra länders efterdömen kunna vi se att förhållandet äfven här skulle blifva sådant. Härefter sedan vi få dessa tvänne saker stadgade, medger jag visserligen ock att besparingar och indragningar i många afseenden kunna göras, hälst vår Statsbyggnad är ganska compliquerad för den lilla folkmängd vi nu äga. Sluteligen önskade jag äfven att en starkare hushållsanda hos oss kunde införas. Oss fattas hvarken skicklighet eller förmåga nästan i hvilka företag som hälst, men vi borde hafva en större sparsamhet, en mindre stark böjelse för flärd, hvilken, jag måste medgifva det, alltid är en följeslagare af pappersmyntet. Detta har jag i hast nämnt såsom de föremål, hvilka borde komma att sysselsätta Utskottet. Nu hemställer jag, om med den bildning som vår Statsförfattning gifver åt Utskotten, jag hade så o-

rätt då jag här om dagen yttrade; att ej ett Särskildt Utskott behöfdes; jag hemställer om icke alla ekonomiska frågor böra skickas till EkonomieUtskottet, de som äga sammanhang med finanserne till Stats- och BancoUtskotten, och de öfrige ämnen till något af de öfrige redan existerande Utskott, enligt 34 §. RiksdagsOrdningen samt 53 och 89 §. §. Regeringsformen. Vid sådane förhållanden bekänner jag, att jag för dessa ämnens behandling anser ett Särskildt Utskott obehöfligt; ty om ett sådant tillsattes, kunde gerna de andra Utskotten hvila, de fingo då icke något att göra.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Grefve *Löwenhjelm, Carl Axel:* Hvar och en af Huset lärer finna, att efter den sista talaren föga lärer vara att säga, som kan upplysa ämnet. Jag får således blott inskränka mig att göra några anmärkningar vid de serskildte svar, som närmare röra Herr Grefve Mörners påminnelser vid Friherre Rudbecks motion. Då Ridderskapet och Adeln i dag saknar Grefve Mörner bland sig af en för honom högst smärtande orsak, den nemligen att han förlorat sin mor, anser jag som en pligt att tala till hans försvar. Hvarken Grefve Mörner eller någon annan har velat neka att ju en penningeförlägenhet existerar. Somlige hafva deraf velat göra en förebråelse åt den så kallade Ministéren, att den icke för Ständerne framställt detta tillstånd. Detta är ej förhållandet; Regeringens ledamöter hafva ej något intresse att dölja sa-

kernas skick. Regeringen kan ej frukta att derföre blifva ansvarig. Om en öfverproduction orsakar prisens nedsättning och svårighet för landtmannen att afyttra sina producter: icke är det Regeringens fel? om en stagnation i handeln orsakar svårighet i transactioner man och man emellan: icke är det Regeringens fel? om Skråandan hindrar enskilta att utveckla sin näringsflit: icke är det Regeringens fel? Om personer finnas, som missbrukat ett antaget fritt Discontsystéme, om sönerne nu få plikta för fädernes misstag: icke är det Regeringens fel? Vist kan man klaga öfver den hastiga indragningen af FilialDisconterne: men icke är det Regeringens fel? Således har Grefve Mörner såsom Regeringens Ledamot ej haft något skäl att dölja förlägenheten; och än mindre, tror jag, har han skäl dertill som enskilt man. I öfrigt är jag alldeles ense med de Herrar hvilka ansett en allmän näringsfrihet blifva nödvändig och den allmänna crediten böra upphjelpas. I hvad Friherre Wrangel på ett upplysande sätt anfört, om att creditsystéme och till en del i hvad Herr von Stahl yttrat, instämmer jag; men lika med Grefve von Platen tror jag att, innan en financeplan i hela sin vidd blir bekant, vore det för tidigt att fatta några beslut i de partiella delarne af financerne. Beträffande Herr Hjertas motion om ett Särskildt Utskott, förenar jag mig med Grefve von Platen deruti att det icke är behöfligt, då andra constitutionella Utskott finnas, af hvilka målen lämpeligen kunna behandlas.

Herr *Hjerta*, *Johan Gustaf*: Måtte det tillåtas mig att af Höglofl. Ridderskapet och Adeln få utbedja mig fortsättningen af den uppmärksamhet, som lemnats åt Grefve von Platens yttrande i det nu ifrågavarande ämnet. Icke någon förut fattad öfvertygelse utan endast ögonblickets känsla framkallade den motion om ett Särskildt Utskott, jag förra Plenum ansåg mig böra göra. Lika med Grefve von Platen tror jag, att det hade varit öfverflödigt att väcka den, om jag då, eller om någon bland oss då, hade med visshet känt, att Finance-Comiténs arbeten skulle blifva Ständerne förelagda; men, som de ej ännu äro tryckta, icke ännu till deras omfattning kände, anser jag mig böra glädja mig öfver, att min känsla ej missledt mig; att flera af Ståndets Ledamöter dela denna tanka; och att jag, då jag (må det åter bekännas: mindre af öfverläggning än af känsla,) gjorde förslaget, ej brutit emot hvarken Grundlagarnes bokstaf eller deras anda; en anda som jag är skyldig att förstå, då det är under deras skydd jag gjort min utbildning. Jag trodde, och jag tror ännu, att då det är en ovanlig händelse för Svenska folket, att finna ett så motsatt språk föras af en Administration, för hvilken vi böra hysa agtning och af Representanter till hvilka vi böra hafva förtroende, var det nödvändigt och nyttigt, att åt en del af Representationen, som ägde dess förtroende, uppdraga att söka förena och sammanhålla tänkesätten, samt att detta var en lagenlig åtgärd, hvarigenom lugn skulle vinnas inom och utom det-

ta hus, förtroende mellan Representationen och Regeringen.

Men då så många åsigter framställts angående detta förslag, anser jag mig nu böra utbedja mig Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet å de grunder, hvarpå jag stadgat min öfvertygelse, att ett sådant Särskildt Utskott bör sättas, hemtad från de åtskillige orsaker till vår förlägenhet, som jag går att framställa.

Fastän jag visserligen medgifver, att man i våra Riksdagsbeslut kan återfinna anledningar till denna ställning; att upphäfvandet af 1810 års förträffliga bevillningssätt, endast för Minimitabellens olägenheter, hindrat vår nationella utbildning i beskattningsväsendet; att 1812 års upphäfvande af den constitutionsenliga tryckfriheten motarbetade vår framgång i medborgerlig samhällsanda; att 1815 års prohibitiva systeme hämmade vår ekonomiska utveckling och 1818 års häpna fruktan för en half millions balance i enskilta DiscontBolag, vållat genom indragning af 4 Millioner Sedelmynt, en del af penningeförlägenheten; tror jag likväl icke, att dessa anledningar äro de, som kraftigast vållat den nu öfverklagade förlägenheten, synnerligen för jordbruket.

Utan all fråga lärer man kunna taga för afgjordt, att det är oredan i vårt myntväsende, som är en stor orsak till densamma. Om man kunde tänka sig ett hyfsadt samhälle utan mynt

och myntfot, skulle man förundra sig öfver dess okunnighet, fastän man der visserligen ej såg många olyckliga, ty någon vahra upphäfdes alltid till de andras mätare. Än om man här, i det gamla Sverige finner det enda hyfsade folk, som har mynt, utan myntfot! Månne man då längre skall förundra sig öfver, att ingen enskild credit der kan finnas; att de handlande vid hvarje företag spela hazardspel på statens stora spelhus; att näringsidkaren handlar i stället för att arbeta, och att arbetaren önskar förtära innan han förtjenar; ty förskotter af ett sig ständigt förändrande mynt äro att likna vid insattserne i spelet. I ett sådant skick vacklar allt: icke endast varuvärden, utan hvad än vigtigare är: *seder*, *lagar*, *styrelsegrunder*. *Sederna*, foster af menniskokraftens yttre och inre verksamhet, fordra en lugn och naturlig utveckling: men den kan ej finnas i en stat, der drifhjulet icke jemt röres af tidens flod, utan af lyckans hvirflande vindar. *Lagarne*, kunna ej annat än vackla emellan förtrytsamhetens hårdhet och medömkans svaghet, der man vid hvarje förändring, endast tror sig böra skylla på tvenne orsaker: bedrägeri vid spelet eller olycka i spelet. *Styrelsen*, kan ej beståmma Statsskeppets kosa på industriens haf, om hon ån kånner både sin ståndpunkt och dess strömmar; ty, hon har varit nödsakad, att stålsåtta sig emot oordningens fordringar, och hon kan således ej nalkas compasen, utan att förvilla den.

Dessa olägenheter böra håfvas, om Svenska Folket vill bibehålla sin frihet. Och lika

visst det är, att det är Svenskarnes ädelhet och dess Regents moralitet, som gjort dess bibehållande möjligt, under så djupt inverkande villervallor, lika visst är det, att Representationen nu bör med allvar tänka på deras förekommande.

Men, icke må man tro, att häruti ligger all orsak till den nu öfverklagade förlägenheten. Åhågan, att hastigt framhjelpa någon viss näring har alltid utmärkt vår sednare tids felaktiga Lagstiftnings-principer. Och se der, en vigtig fråga för ett Särskilt Utskott att upplösa! Månne ej den Stat, som vinkar jordbrukaren till arbete på utmarken, innan han har sina hus i ordning, sin väg till saluplatsen och en köpare att vänta, missleder honom? Månne den ej, om den genom denna missledning vållat att hans kraft till ny framalstring på den gamla jorden förminskats, är skyldig att hjelpa honom till att återvinna den? Månne den ej bör öppet säga honom: Du borde väl betala mig så mycket årligen; men jag har missledt dig, fastän utan afsigt; du kan det ej, derföre vill jag två à tre år endast hafva hälften deraf? Och månne ej denna Stat, utan fruktan, i likhet med den stora egendomsägaren, som ser sina underhafvande tryckas af missväxtårets följder, kan ikläda sig för ett ögonblick låntagarens besvärligheter, för att hjelpa dem?

Endast af ett Särskildt Utskott hafva vi att vänta en mogen pröfning af ett så högst vigtigt ämne, utan att störa gången af de Riks-

dags-angelägenheter, som de öfrige Utskotten böra behandla.

Och ännu flera orsaker synes mig förefinnas till det nu öfverklagade tillståndet, hvilka öka anledningen att tillstyrka ett Särskildt Utskott.

Beskattningen är ofullkomlig.

Utan att ingå i en vidlyftig beskrifning derom, tror jag att man redan hunnit långt, om man låter det Särskildta Utskottet utreda och förelägga Ständerne, de naturliga förmonerne eller olägenheterne för detta Rike, af en *capitations-afgift*: en slags beskattning, som synes enlig med Grundlagsformernes jemnlikhets-principer, och som för den, som undersöker orsaken till och sättet att utgöra, våra mantalspenningar, visar sig i Sverige endast bestå i den sista Riksdag beslutne tre skillings afgift.

Folk-undervisningen är ofullkomlig.

Då jag ej härvid vill eller kan ingå i dess pröfning från en högre åsigt, tror jag mig göra för en hvar lätt tydligt huru bristfällig den är, genom denna enda fråga: Huru skola Jordbrukets sig allt jemt ökande alster gifva samma eller större behållning, om folk-undervisningen icke genom konstfärdighets utspridande å ena sidan gör dessa alster afsättlige åt ökadt antal

näringsidkare och å andra sidan dessas producter för jordbrukarne lindrigare att erhålla.

Lagen för inteckningar och löpande sedlar, fordrar en granskning, som jag uppriktigt säger, jag icke tror ensamt bör lemnas till Juris Doctorerne att afgöra; utan den bör, hvad grunderne angår, redas af philosophens hand och framställas af patriotens känsla.

Och för dem som nu vilja rida på *näringsfrihetens* otyglade fåle, skulle jag sluteligen äfven hafva ett skål för nödvändigheten af det föreslagna Sårskildta Utskottet. Jag ville nemligen, att vi först fråga oss, huruvida på dess rygg, någon annan kommer fram, än den, som förut lärt ridkonsten, eller om alla de ovana, som skola bestiga den, genast slås till marken? Upprigtigt bekänner jag, att jag ej ännu är öfvertygad, huruvida ej den okunniga folkmassan, genom ett plötsligt lossande af näringstvånget, blifver ännu olyckligare, och att således denna frihets införande bör gå i bredd med folkets förbättrade practiska undervisning.

Sådane äro mina hufvudsakliga skäl. Få, illa framställda, svaga, emot dem mitt eget hjerta förestafvat åt min öfvertygelse, och tiden går att upptäcka för Folk och Regering. Men, då jag ej har anspråk att fordra afseende derpå, önskar jag blott att hvarje Riksdagsman måtte vid afgörandet af denna fråga, som en sann fosterlandets vän, afse saken och icke personen.

Herr *von Qvanten, Carl,* anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 16.)

Herr *von Qvanten* anhöll att dess Anförande måtte till Stats-, Lag- och Oeconomie-Utskotten remitteras samt med de öfrige Riks-Stånden communiceras.

Herr *von Hartmansdorff, August:* Den allmänna förlägenheten är så väl känd, att den ej behöfver ytterligare vitsordas. En man, hvars djupa kunskap om Sverige är så allmänt bekant, Herr Grefve von Platen, har erkänt den; och en Regeringens Ledamot har äfven gjort det. Må det då tillåtas mig, att fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på en annan förlägenhet, nemligen StatsVerkets. Vid början af sednaste Riksdag funnos i besparingar på inkomst-titlarne i RiksgäldsContoiret öfver en half million Riksdaler, och ytterligare betydliga summor lära under tiden hafva blifvit att tillgå. Dermed bestriddes kostnaderne för Carl XIII:s och Hans Gemåls begrafningar, vår nuvarande Konungs Kröning, Riksdagens hållande m. m. utan att någon ny skatt behöfde läggas på landets innevånare.

I Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om StatsVerkets tillstånd och behof, hvilken för närvarande till StatsUtskottet ankommit, lära upptagas utgiftssummor lika stora om icke större än förut, och följaktligen större än egendomar-

nes nu mera fallna vårde och afkastning förmodligen kunna bära. Enligt de underråttelser som erhållas af Riksens Stånders Revisorers Beråttelse om deras nyss slutade Revision, skulle finnas en öfverskotts- och besparingssumma af 537,800 Riksdaler. Men derutaf åro 514,000 R:dr redan utgångna å lilla Creditivet. Således låra icke mer än några och 20,000 Riksdaler återstå för StatsUtskottet att disponera. Hvarmed skola vi då betala Riksdagskostnaderne, KronPrinsens resa, Dess förmålning, Slottets inredning för KronPrinsessan m. m.

Det är då icke underligt om Folkets Representanter ångslas öfver utsigterne att kunna fylla behofven, om de söka hvarje utväg hvarigenom förlägenheten må kunna afhjelpas, Det är beklagligt, att all ledning för Riksens Stånders åtgärder i sådant afseende saknas. Grefve von Platen har anmärkt, att ett Särskildt Utskott icke skulle vara i stånd att uppställa en tillfredsställande Financeplan. Jag tror det äfven, men något är dock bättre än intet. RiksdagsOrdningen föreskrifver att flera olika ämnen ej få upptagas uti ett Memorial. Men vi hafva här hört flere framställningar göras om saker, hvilka behöft remitteras till 2 och 3 Utskott. De som redan äro satta, äro bestämda för att behandla saker af ett visst innehåll och inga andra. De kunna således blott befatta sig med detailler af den allmänna förlägenheten, ej med det hela. Anses den till någon del härröra af Näringstvånget, så hörer frågan till OeconomieUtskottets behandling. Anses en af or-

sakerna som bör undanrödjas, vara den osäkerhet i Näringsdriften, som härrör af Regeringens envälde i den œconomiska Lagstiftningen: så bör saken remitteras till ConstitutionsUtskottet. Tror någon förlägenheten i sin mohn komma af origtigt fördelad, eller för hög bevillning, emedan det fallna hemmansvärdet ej svarar mot det åsatte minimi-beloppet: så hörer frågan till BevillningsUtskottet. Tror man förlägenheten bero af de genom MagazinsDirectionen vidtagna åtgärder, så hörer saken till Stats- och BancoUtskotten. Beror den äfven på ofullständigheten i författningarne om inteckning och utmåtning å fast egendom, så hörer ämnet till LagUtskottet. Tror man den också bestå uti missförhållandet emellan en oföränderlig sedelstock och en föränderlig varumängd, så hörer frågan till BancoUtskottet. Finner någon den vara ohjelplig utan inskränkning i Embetsmanna-Corpsen och Krigsmagten, hörer ämnet till StatsUtskottet o. s. v.

Men det är icke en utan alla dessa orsaker tillsammans, som vållat den iråkade förlägenheten Låtom oss icke skjuta skulden hvarken på Regering eller Ständer. Fattade af tidens ström hafva vi fortgått med den, och strandat. Frågan bör nu blott blifva: hvilka äro medlen att hjelpa oss ur vår belägenhet? Undersökningen derom måste ske uti ett sammanhang. Detta får och kan icke af de redan tillsatte Utskotten behandlas, emedan hvart och ett af dem har sina genom Grundlagen bestämda förrättningar. Det ifrågavarande ämnet synes således icke kunna utredas af något annat än ett Sär-

skildt Utskott. Kommer en financeplan ifrån Konungen, så kunna Riksens Ständer derigenom erhålla den ledning som de önska och behöfva; men jag lemnar derhån huruvida en granskning deraf genom ett Särskildt Riksens Ständers Utskott kan anses umbårlig. Skall en allmän hushållsplan för Riket uppgöras; så bör det otvifvelaktigt ske af Konung och Ständer tillsammans såsom andra vigtigare frågor behandlas. Hvad tidsutdrågten beträffar, så tror jag ej att åmnets behandling af Sårskildta Utskottet skulle åstadkomma mera tidspillan, än om Utskotten hvar för sig behandlade de olika motionerna. Sårskildta Utskottets befattning skulle blott vara att fullständigt uppfatta Rikets tillstånd och angifva botemedlen såsom en ledning för de andra Utskotten, hvilka sedan borde utarbeta detaillerne. Som åmnets handlåggning griper in uti de fleste andra Utskottens göromål, hemställer jag om icke Utskottet borde bestå af en Ledamot af hvardera af Stats-, Banco-, Bevillnings- och Economie-Utskotten, samt tvånne dessutom valde Ledamöter. Derigenom kunde arbetet sammanbindas, så att utförandet af detaillerne skedde i samma anda som hufvudplanen blifvit uppgjord. Sluteligen anhåller jag få fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att antingen man remitterar detta åmne till Oeconomie-Utskottet, eller något annat af dem, som redan finnas: så äro de icke sammansatta med beräkning på göromål af så vidsträckt natur som de ifrågavarande. För öfrigt instämmer jag uti hvad Herr Grefve Carl Posse väl och grundeligen utredt.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric:* Jag fruktar att denna lifliga debatte rörande landets ställning, inveçklat sig till en ordtvist om rätta uttrycket är förlägenhet eller nöd: Jag tror för min del att tankarne rätt väl kunna förlikas, om man antager, att *förlägenheten* ibland de bildade folkclasserne, är *nöd*, eller åtminstone ganska lätt kan blifva det, då ett sådant förhållande, som det förra uppkommer hos sjelfva folket, eller hvad här egentligen varit meningen, ibland Jordbrukare och Näringsidkare i allmänhet. Jag närmar mig visserligen till den tankan, att nöd uti ordets egentliga, ytterliga, rysliga bemärkelse icke ännu är för handen; men af de bevis, som af en vård talare blifvit anförde emot all användbarhet af ordet nöd, vid detta tillfälle, hämtar jag styrka för min tro, att den närvarande ställningen för landet är så betänklig, att den genom inträffande, af mindre olyckor än de åberopade af 1783 års grufliga hungersnöd, samt 1808 och 1809 olycksperioder, skulle kunna blifva lika äfventyrliga. Att förese alla möjliga Statsolyckor är icke görligt, och att förebygga deras menliga verkningar är lika omöjligt, om folkets tillstånd är sådant, att äfven de förmonligaste omständigheter icke lemna tillfälle, att under den goda tiden samla det öfverskott, som ensamt kan trygga emot den, uti vårt hårda luftstreck ej sällan inträffande onda tiden: och det är alltid vådligt att lemna ett samhälle uti en sådan af öde och yttre omständigheter beroende ställning.

Jag

Jag har ej ånnu hört framställas till ett positift afgörande, om skatterne utgå af ett verkligt för handen varande öfverskott, och det i en proportion dertill som visar någon billighet i förhållande: eller om Statsbidragen understundom måste utgå af sjelfva jordbrukscapitalet, genom lån, eller genom producten af någon biförtjenst. Det sednare förhållandet skulle, om det verkligen nog allmånt är för handen, vara tillräckligt för att slita den förevarande tvisten. Svenska jordbruket år genom grundskatterne tryckt af alla möjliga Statsbördor. Jag hemställer huruvida det år troligt, att våra föråldrade Statsinråttningar kunna mera vara låmplige för den nårvarande tiden. Skattejordens bördor hafva småningom uppkommit; alltid fordrade för tillfålliga behof, men aldrig eftergifne, efter ett öfverståndet. Sveriges inblandande under seklers lopp uti Europas stora angelågenheter, har fört vårt land uti den bekymmersamma ställning, hvaruti det sig befinner. — Under det jag till det måsta inståmmer uti Herr Grefve von Platens åsigter af hvad, som verkat den nårvarande förlågenheten, önskade jag blott någon liten del af dess förmåga, för att åt mina tankar kunna gifva den utveckling, som åmnet påkallar. Jag inståmmer fullkomligt med den vårde talaren deruti, att en sådan öfvergång ifrån ett politiskt verldstillstånd, till ett rakt motsatt, som under den sednare epoken inträffat, nödvändigt måste medföra starka och kånbara brytningar,

och jag anser verkningarne så mycket kånbarare för vårt arma land, som vi aldrig synas vilja låmpa oss efter tidsfordringarne till dess inråttande efter dem.

Vid blicken på den stympade Statskroppen kan man ej undgå, att med bekymmer se de blödande såren, till hvars helande, otjenlige eller kanske råttare sagt inga läkemedel blifvit anvånde. Vi hafva sett huru Sverige under ett förflutet århundrade, tid efter annan förlorat, sin styrka, uti sina inkomstgifvande provincer, utan att derföre någonsin vilja aftråda sin politiska inflytelse, den man stådse förfåktat, med åsidosättande af all åsigt å Statshushållningens fordringar för möjligheten af ett nationalvålstånd. Den Statsrepresentation, hvars börda fordom var delad uppå större krafter, bäres nu ensamt af öfverlefvorna af det fordna Sverige. Det håraf uppkommande missförhållande emellan skatterne, och förmågan att utgöra dem, är utan all tvifvel en, den måst verkande orsak till den förlägenhet, som hos den mindre jordbrukaren, lätteligen blir nöd, om ock ej för det närvarande, i ordets yttersta bemärkelse, dock alltid tillräckligt för att, uti den onekligt allt för tryckte skattejordsågarens belågenhet påkalla ett med tidsfordringarne, mera öfverensståmmande och bättre tillstånd.

Jag tror att friheten, att yttra sig öfver sina angelågenheter, som hos oss utbildat sig långsamt men säkert, nödvåndigt måste föra folket till klagan öfver de skattebördor, hvar-

under de så långe suckat. Jag tror att man gör falska slutsatser, då man anser intet skäl till klagan vara för hand, derföre att Försynen välsignat jorden med goda skördar, då man lätt borde kunna inse huruдan ställningen skulle vara vid ett motsatt förhållande, och då man just deraf borde låta föra sig på allvarsamma betraktelser öfver nödvändigheten att vidtaga åtgärder, som åtminstone något kunde trygga emot slumpens oberäkneliga variationer.

Jag tror att det är alltför ömtåligt, att anse de framställningar om nöd, som här blifvit gjorde, såsom förebråelser, rigtade emot Styrelsen, när här är frågan om ett långligt lidande af oformliga Statsinrättningar: men då så olika meningar öfver ämnet blifvit yttrade, anser jag af yttersta vigt, att få det utredt, och biträder derföre Herr Hjertas motion om ett Sårskildt Utskott, och tror det under en sådan synpunkt kunna blifva af någon nytta. Men att det kan komma att tillvägabringa ett så tillfredsställande resultat, som mången synes föreställa sig, betviflar jag, då jag anser det omöjligt för ett sådant Utskott, att tillvägabringa sådana förslag, som erfordras till landets förhjelpande uti ett bättre tillstånd. Jag har alltid trott att sådane förslag borde komma ifrån Regeringen. Jag har redan vid förra Riksdagen yttrat mig öfver behofvet af en Statsplan, och kan ej tillbakahålla min förundran deröfver, att en sådan ännu saknas, ifall den ej kan komma, hvarå jag likväl tviflar. När man uti minnet återför den Nådiga instruction, som Kongl.

Maj:t utfärdade vid FinanceComitténs utnämnande för nära trenne år sedan, så har man utan tvifvel den fullkomligaste uppställning för hvad som af materialier fordras till uppgörande af en Statsplan.

En Nationalförsamling aflägsnar sig helt och hållet ifrån målet för sin bestämmelse, då den inträder uti en vidstråcktare befattning, än att controllera styrelse åtgärderne — att antaga, modifiera eller förkasta de förslag, hvilka ifrån Styrelsen framläggas, uti alla väl organiserade Stater. Jag anser det icke vara förenligt med vår bestämmelse, som Folksrepresentanter, att kunna upphämta den kännedom om detaillerne, som erfordras för uppgörandet af en, det hela omfattande Statsplan. Det är endast ifrån Regeringens upphöjda platser, som samhällstillståndet med beqvämlighet kan öfverskådas; det är endast ifrån denna punkt, som en alstrad idée med lätthet bringas till utveckling, genom de underordnade hjelpkrafter, en Styrelse, uti en sammanhängande kedja äger, så väl i afseende å medel för undersökningen, som utarbetandet af slutsatserne. Månne man ej har skäl att yttra förundran, och att beklaga sig deröfver, att Svenska folkets representanter ännu vid deras femte sammanträde sakna den, så oumgängliga vägledningen ifrån sin Styrelse; och jag undrar huru länge våra fordringar härom skola blott vara en ropandes röst uti öknen. Vi sammanträda, och landet väntar af oss och af våra åtgärder den hjelp, den förbättring uti tillstånd, hvarefter det suckar, och vi sakna

den grund vi skola bygga på, då vi icke ifrån Styrelsen få oss förelagd en sammanhängande vågledning, så väl för bedömandet af tillståndet, sedt uti sitt sammanhang, som för pröfningen af de tjenligaste hjelpemedlen. Om någon ting i sådan väg blifvit Riksens Ständer förelagdt, så tror jag säkert, att många sådana discussioner, som den förevarande skulle förekommits; och hvad är för hemmavarande att hoppas utaf oss och af våra åtgärder, då vi föga med mera framgång hådanefter än hitintills kunna sjelfve uppgöra några så vidt omfattande förslag, som de, hvilka påkallas till befrämjande af skatternas nedsättning, och till förändring uti de föråldrade, till tiden icke mera lämplige Statsinrättningar, som länge sugit landets krafter, och som sluta med att alldeles utsuga dem.

Grefve Löwenhjelm har yttrat, att Regeringeringen icke fruktar någon ansvarighet för den öfverklagade förlägenheten i landet, som han anser vara en följd af öfverproduction; och jag har icke heller hört någon i sådant afseende sätta ansvarighet i fråga: men jag tror säkert att Grefve Löwenhjelm ägt tillfälle, att genom de nödige upplysningars tillvägabringande, hvaraf Riksens Ständer äro i så stort behof, och dem de så känbart sakna, förskaffa sig rättighet till en gärd af tacksamhet, som nu mera svårligen står att erhålla. Såsom försök att afhjelpa, i hvad möjligt är, den brist af Statsförslag, hvaröfver jag yttrat mig, anser jag det föreslagne Särskildta Utskottet, till sin princip vara rigtigt

sedt, och förenar mig i detta afseende med Herr von Hartmansdorff, att något resultat är bättre än intet, och att, då man ej föreser det minsta vara undangjordt, måste man likväl söka att göra något, för att åtminstone söka förlika de olika åsigterne öfver landets ställning till en hel sammanhängande och grundad tanka.

I anledning af Herr Grefve Mörners yttrande i förra Plenum rörande tillståndet inom den province vi båda bebo, anhåller jag att få uppläsa några reflexioner utur ett Protocoll, hållit i anseende till Tabellverkets upprättande för tvänne Socknar i Nerike.

Friherre *Anckarsvärd* uppläste derefter följande:

— — — — — — —
— — "Detta ärendets behandling hade nu helt naturligen fört tankarne på ett ämne hvarom landtmannen ofta har rätt obehagliga erhindringar, nemligen: möjligheten att uthärda med de bördor hvilka blifvit lagde på jordbruket! — och — i sammanhang dermed, genom hvilka medel jordbrukaren sättes i stånd, att afbörda sig alla dessa tryckande åligganden, då sjelfva hufvudhandteringen, för hvars skull en sådan mängd af samhällspligter äro honom ålagde, till det högsta blott lämna honom tarfveligaste lifsuppehälle. Och efter härom uppkommen tankeväxling emellan SockneOmbuden, stadgades öfvertygelsen derom: att af egenteliga handteringen, ingen förmår utdraga de penningebe-

lopp, som för utskylderne eller hemmansräntornes utgörande erfordras; utan att, med undantag af några få genom vissa lyckliga tillfälligheter — arf eller rika giften — till välstånd komne, hvar och en nödgas uppsöka främmande utvägar dertill, hvarvid jordbrukarens personliga arbetsförmåga är första vilkoret; umbärande af all slags njutning och beqvämlighet, ja! till och med, ofta hans egentliga handterings vanvård, nödvändiga offer för möjligheten att kunna undanhålla de trägna påfordringarne; att således jordbrukslägenheter vore att anse som blotta tillhållsställen, af hvilka jordbrukaren utom säkerhet i hemvistet, ej kan räkna annan vinst än den hans arbetsförmåga honom inbringar; — hvilket förhållande äfven är den arbetsföre inhysningens lott. Och, hvad desse socknarnes inbyggare i synnerhet angår, så är det en känd sak, att Forokörslor emellan städerne och bergslagen, samt arbeten vid bruken inom socknarne, äro de medel som desse hafva att tillgripa för sina behofvers fyllande.

Måtte denna jordbrukarens missgynsamma belägenhet, hvilken väl intet undfaller någon stadigt tänkandes uppmärksamhet vid betraktande af inbördes förhållandet emellan landets alla näringsgrenar, blifva föremål för Styrelsens omsorg, vishet och rättvisa! är en meninghetens önskan, den jag ej kan undgå att i detta Protocoll låta inflyta. Holmstorp den 19:de Augusti 1822.

Carl Ad. Malmström.

Att i detta Protocoll, Landtmannens tillstånd i denna ort, är rigtigt och sanningsfullt uppfattadt, och vår yttrade önskan troget anförd, det vitsorda vi:

(Här följa tjugofem underskrifter af Allmogen.)

Friherre *Anckarsvärd* fortfor derefter:

Jag kan ej med Herr Grefve von Plateu dela den tanken, att det är misshushållningen och ett otygladt begär att njuta öfverflödet, som vållat den öfverklagade förlägenheten; och jag kan ännu mindre instämma häruti, så vidt frågan angår massan utaf folket, som säkerligen ser sig till den grad beröfvad alla njutningar, att den snart sagdt icke kan sägas känna någon annan, än den af ett lättadt bekymmer, om Kronoutlagorne för året kunna utgöras utan ökad skuldsättning för det kommande. Det har för mig visat sig otvifvelagtigt, att Svenska Statskroppen uti sin organism måtte innebära väsendteliga fel, dem jag i åtskilliga delar tyckt mig kunna upptäcka. Man skulle eljest hafva svårt att förstå hvarföre Sverige uti välmåga och dermed följande Statskraft, icke tilltagit, åtminstone i någon proportion med andra länder under den förflutne tiden. Sverige synes mig uti ett stillastående, likasom darrande emellan viljans drift till framsteg, och förmågans maklighet att tillfredsställa henne. Jag tror ej att några större producenters, kan hända ej eller i allmänhet så rigtigt beräknade utsträckning af deras jordbruk, bevisar något verke-

ligt tilltagande: och vällefnadens verkningar på skattejordens fläste innehafvare, är jag öfvertygad icke ännu ens kunnat komma i fråga; då jordägarens nödvändighetsbehofver stå till så ojämförligt högre pris, än deras egne productioner; och hvarigenom tillfälle alldeles saknas för tillfredsställandet af något öfverflöd. Jag tillstyrker det SärskildtaUtskottet, ifrån den synpunkt, att det möjligtvis torde kunna åstadkomma åtminstone ett ådagaläggande af Statsborgarens brydsamma ställning, hvilket också är allt, hvad jag af detta Utskott hoppas.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 3 qvart till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 10 Februarii.

Plenum kl. 5 eftermiddagen.

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus*: Då jag kommit i erfarenhet deraf, att de för-

slag till underdåniga Lyckönskningsadresser, som Höglofl. Ridderskapet och Adeln återremitterat, åro af de trenne öfriga RiksStånden antagne, och ExpeditionsUtskottet, i följd deraf, icke kan i Constitutionel väg göra afseende å hvad Ridderskapet och Adeln i förmiddags-plenum, angående detta ämne beslutat; så tar jag mig friheten hemställa om icke Herr Friherre Lagerbjelkes här upplåst förslag till underdåniga Lyckönskningsadresser, åtföljde af Höglofl. Ridderskapets och Adelns enhälliga bifall, må genom ProtocollsUtdrag, communiceras de öfrige Respective Stånden, på det de må kunna å dem fästa det afseende, som de torde finnas förtjena.

Grefve *Horn*, *Claes Fredric*: Jag instämmer för min del uti Herr Grefve von Platens framställning, och får tillägga, det jag tror mig veta, att Hedervärda BondeStåndet endast vilkorligt antagit ExpeditionsUtskottets förslag till Lyckönskningsadresser, hvarföre det torde vara sannolikt, att sistnämnde RiksStånd bitråder Ridderskapets och Adelns i ämnet fattade beslut.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf att, enligt hvad hos Herr LandtMarskalken blifvit anmåldt, BondeStåndet äfven skall antagit ExpeditionsUtskottets förslag till underdåniga lyckönskningsadresser, i anledning hvaraf Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln behagade den af

Grefve von Platen gjorda nyssberörde framställning bifalls.

Ropades *Ja.*

Föredrogs å nyo och bifölls StatsUtskottets den 5 dennes afgifne, och följande dagen på bordet lagde Utlåtande, angående tryckning af Borgare- och BondeStåndens Protocoll, jemte Bihanget till samtelige RiksStåndens Protocoll vid innevarande, samt utdelning af nämnde Stånds Protocoll och Bihanget för sist förflutne Riksdag.

Grefve *Spens, Carl Gustaf*: Såsom ett tillägg till det nu beslutna steget, att nedsåtta priset å RiksStåndens Protocoll, för att så medelst befordra deras afsåttning och kringspridande, får jag ödmjukligen föreslå att anhållan må å vederbörlig ort göras om Protofrihet för de exemplar af berörde Protocoll och Bihanget dertill, som arktals försåljas, hvilket efter min öfvertygelse skall ännu mera befordra afsättningen i landsorterne; och torde detta mitt förslag varda till StatsUtskottet remitteradt.

Grefve *De la Gardie, Jacob*: Med anledning af StatsUtskottets nyss bifallne Memorial, angående tryckningen af RiksStåndens Protocoll m. m. får jag föreslå, det RiddarhusUtskottet må anmodas att upplysa, huruvida af de uti Riddarhusets Archiv qvarvarande exemplar af Ridderskapets och Adelns Protocoll för de fö-

regående Riksdagarne, finnes ett så tillräckligt antal, att desamma kunde ibland Adelns Ledamöter vid detta Riksmöte utdelas. Dessa Protocoll ligga blott till besvär och kunna efter allt utseende nu mera ej afsättas.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: I sammanhang med den af Herr Grefve De la Gardie väckta motion, torde det tillåtas mig hemställa, om ej de vid sistförflutne Riksdag hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln hållne Protocoll, borde till salu i Bokhandeln anmälas; ty dessförinnan kunna de icke sägas vara, enligt Grundlagens föreskrift *af trycket utgifne*.

Grefve *De la Gardie*: I anledning af hvad Herr Cederskjöld yttrat, bör jag lemna den upplysning, att skålet hvarföre ifrågavarande Protocoll icke kunnat till utgifvande af trycket annonceras, är det, att den person, åt hvilken Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid sistledne Riksdag uppdrog, att om tryckningen af dessa Protocoll besörja, har, genom en mindre lycklig penningeställning kommit ur tillfälle, att utlösa de exemplar af Protocollen, som ännu ligga förvarade hos Boktryckarne Grahn och Gadelii Enka. Jag tror mig likväl hafva hört sägas att exemplaren skola i nästa vecka vara att tillgå, ehuru jag visserligen ej vill utgifva detta såsom fullkomligt säkert.

Lades på bordet.

Företogs till pröfning Herr Hjertas, Johan Gustaf, den 6 dennes på bordet lagde motion, att ett Särskildt Utskott måtte af Riksens Stånder förordnas, till utredande af orsaken och botemedlen för den nu i flere delar af Riket och i synnerhet för Jordbruksnäringen öfverklagade förlägenhet.

Herr *von Francken*, *August*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Herr *Dalman*, *Lars Johan*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr *Hegardt*, *Christian Bernhard*: Den klagan man så ofta hört upprepas om en i åtskilliga Landsorter rådande nöd och förlägenhet, kan, i allmänhet framställd och jemförd med landets belägenhet i det hela, visserligen gifva anledning till förundran; men, till sitt föremål närmare bestämd och utvecklad, torde den icke kunna alldeles jäfvas. Understödd af flere Representanters vitsord, förtjenar den i alla fall största uppmärksamhet och den sorgfälligaste pröfning. Jag skulle derföre icke hafva tvekat att instämma uti den af Herr Hjerta väckta motion om tillsättande af ett Särskildt Utskott, om jag icke ur de af Grefve von Platen anförda skäl funnit det för närvarande mindre lämpligt, isynnerhet som vi ännu kunna

hoppas att från Regeringen med det första erhålla en communication beträffande Landets financiella och œconomiska förhållanden.

Må det emellertid tillåtas mig, att vid detta tillfälle helt enkelt yttra min öfvertygelse om orsaken till den öfverklagade förlägenheten. Jag tror nemligen, utan att förneka andra omständigheters inflytelse, att den hufvudsakligen leder sitt ursprung från det gåldbundna tillstånd, hvarutti en stor del af Rikets innevånare befinner sig, just i följd af den skenbara rikedom, ett tillkonstladt rörelse-capital utspridde, och af de låttare penninge-tillgångar och låne-bitråden, som, under den så kallade lyckliga conjuncturen, föranledde eller förledde så många enskilte personer, att ingå uti egendomsköp och andra misslyckade företag och speculationer, må hända åfven till misshushållning, flård och ett yppigare lefnadssätt. Denna conjunctur är förbi. Liquidernes tid är kommen. Den är svår, och måste vara det. Att afhjelpa, att lindra, så vidt möjligt är, det betryck den medför, blifver utan tvifvel en af Lagstiftarens och Styrelsens vigtigare omsorger. Det är att önska och att hoppas, att medel och utvägar dertill måtte finnas, utan att man nödgas långre uppskjuta den reglering af penningeverket, som rättvisan kräfver och försigtigheten påkallar, och utan att åter taga sin tillflygt till sådana Discont-Inrättningar och anstalter, hvarifrån det onda egentligen utgått, och hvarifrån det, om ock för närvarande hämmadt, skulle framdeles i rågadt mått återkomma. Då flere utmärkte talare

för öfrigt redan fullständigt och fullkomligt utredt detta ämne, återstår för mig intet att ytterligare tillägga, och jag bör ej längre dervid fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric*: Herr von Francken har trott sig förstå, att jag i förmiddags skulle hafva yttrat, att det ej vore tillståndigt för enskilte att framlägga sina finance-planer. Min mening var ej sådan, och jag tror ej att jag så uttryckt mig. Jag skulle illa hafva uppfattat Grefve von Platens Anförande om jag derutaf hemtat stöd för ett sådant yttrande. Jag får erinra, att ordet finance-plan ofta förblandas med finance-project. Hvad den förra angår, hvilken är den som jag menat, fruktar jag att få enskildte kunna vara i stånd att framlägga och motivera den å sådane grunder, att den kan framställas till antagande eller förkastande. Att åter framlägga finance-projecter, tror jag hvarken kan hindras eller klandras; lycklig den som hade nog insigter att kunna uppgifva ett sådant, som för Fäderneslandet voro gagneligt! Min tanka har varit att beklaga mig deröfver, att vi så länge, vid så många Riksdagar saknat de planer i financiel och Statsœconomisk väg, hvilka ledt Styrelsen, och som jag anser att denne bort framställa för Riksens Ständer. Mitt yttrande är således ej sådant, som det af Herr von Francken blifvit fattadt. Tvärtom tror jag, att då vi sakna sådane planer från Regeringens sida, lär ej annan utväg vara öfrig, än att enskildt framlägga hvad man

i ämnet kan förmå. Jag anhåller att vid detta tillfälle få rätta ett misstag, som influtit i mitt yttrande denna förmiddag. Jag lärer hafva förklarat, som jag äfven påminner mig, att Grefve Löwenhjelm skulle hafva förvärfvat sig en rättighet till en gård af tacksamhet, som nu mera svårligen står att erhålla, om han för Ridderskapet och Adeln framlagt en plan öfver det system som följts. Herr Grefven har haft den godheten att enskilt påminna mig, att det ej vore rätt att personaliera, och jag hyser fullkomligen hans mening i detta afseende. Uttryck fattades mig i ögonblicket, och det var Regeringen jag menade, icke Grefve Löwenhjelm. Detta får jag till Protocollet rätta, dock utan att för öfrigt förändra min mening i sjelfva ämnet.

Herr *Nordenankar*, *Gustaf:* En djupt tänkande Talare har i dag erinrat oss om den sanning, att magtpåliggande ämnen böra på *ett* ställe undersökas, granskas och utarbetas. Vi veta, att Kongl. Majt långesedan känt och förutsett den förlägenhet, hvari Landsorterne nu befinna sig, och derföre Nådigst anbefallt en Comité, att utarbeta en plan till förbättring af vårt finance-verk, hvari egentligen orsaken till denna förlägenhet ligger. Vi veta, att resultatet af denna Comités arbete nu lär vara under tryckning och snart utkomma. Jag vågar derföre vördsamt föreslå, att motionen om ett Särskildt Utskott må hvila på bordet intill dess Riksens församlade Ständer hinna bekomma kännedom

nedom om nåmnde FinanceComités arbete; hvilket vi derefter torde kunna remittera till vidare granskning, till det Utskott, som vi må finna låmpeligt.

Grefve *Posse*, *Claes Fredric*, förenade sig med Herr Nordenankar.

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus*: Jag anhåller i förhand, att Ridderskapet och Adeln ville lemna mig tillgift, om jag skulle synas något envis. Den stora heder mig vederfarits, att blifva kallad till ett rum, — kanske med våda förknippadt, — som ålägger mig pligten att vårda och yttra min tanka om Rikets Grundlagar, är nu för mig en anledning att åter uppstiga på min bånk och utsåga min mening. Till en början utbeder jag mig att få upplåsa de §. §. i Grundlagarne, som beståmma Utskottens beskaffenhet och föremål, för att derifrån leda tanken på den förevarande frågan och visa, att jag derom må hånda haft bestämda begrepp. 53 §. i RegeringsFormen lyder, som följer:

"*Riksens Ståndet välje genast, sedan Riksdagen blifvit öppnad, de Utskott, hvilka skola ärenderne bereda. Sådane vid hvarje Riksdag nödige Utskott äro: Ett ConstitutionsUtskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i Grundlagarne och yttranden deröfver till Riksens Ständer afgifva; samt att granska de i StatsRådet förde Protocoll; Ett*

Stats-Utskott, att utreda och för Riksens Ständer uppgifva Stats-Verkets och Riksgålds-Verkets tillstånd, förvaltning och behof; Ett BevillningsUtskott, att föreslå Bevillningens fördelning; Ett Banco-Utskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd, samt föreskrifter om BancoFörvaltningen gifva; Ett Lag-Utskott, att utarbeta de ifrån Riksens Ståndens Plena remitterade förslag till Civil-, Criminal- och Kyrko-Lagarnes förbättring; samt Ett Allmänt Besvärs- och Oeconomiskt Utskott, att, i anledning af i Ståndenn väckte frågor, anmärka brister i de allmänna hushållnings-anstalterna, och förändringar deruti föreslå."

89:de §. i samma Grundlag stadgar:

"*Uti Riksens Ständers Plena må frågor väckas om förändring, förklaring och upphäfvande af Lagar och Författningar, som Rikets allmänna hushållning röra; om sådane nya Lagars stiftande samt om grunderne för allmänna Inrättningar af alla slag, hvilka frågor skola till utredning af Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet förvisas. Riksens Ständer äge dock icke magt att i dessa mål annat eller mera besluta, än förestållningar och önskningar, att hos Konungen anmälas, och hvarå Konungen, sedan StatsRådet derófver äfven blifvit hördt, göre det afseende Han för Riket nyttigt finner. Vill Konungen åt Riksens Ständer öfverlemna att gemensamt med honom något afgöra, som Rikets all-*

månna styrelse rörer, då förfares dermed, på det sätt, som angående Lag-frågor är stadgadt."

Vidare heter det uti 34:de §. i Riksdags-Ordningen:

"*Allmänna Besvärs- och Ekonomie Utskottet, sammansatt af fyratioåtta medlemmar, skall enligt 53:dje och 89:de §. §. Regerings-Formen, samt i anledning af i Stånden väckta frågor, anmärka brister i de allmänna hushållnings anstalterne, och förändringar deruti föreslå, samt upptaga alla hos Riksens Stånder uppkomna frågor om förändring, förklaring och upphäfvande af Lagar och Författningar, som Rikets allmänna hushållning röra; om sådane nya Lagars stiftande, och om grunderna för allmänna inrättningar af alla slag, ehvad de röra Uppfostrings- och UndervisningsVerken, Allmänna Fattigvården, Landthushållningen, Bergverken m. m. Riksens Stånder äge dock endast magt, att i dessa ämnen besluta föreställningar och önskningar, att hos Konungen anmälas. Vill Konungen något œconomiskt mål, gemensamt med Riksens Stånder, afgöra, förfares dermed på sätt, som för Lagfrågor är stadgadt. Vilja Riksens Stånder hellre, än att tillsätta flere Utskott, remittera sådana mål, som till visst Utskott icke höra, antingen till Besvärs- och Oeconomie-Utskottet eller till något af de öfriga förut tillsatte Utskott, vare samma Utskott pligtigt, att med dess Utlåtande, i en-*

lighet med erhållen remiss, inkomma, och bestämme sjelfva ämnets beskaffenhet efter Grundlagen; men icke den hvarje särskildt Utskott i allmänhet uppdragne befattning, huruledes ett mål i enlighet med Riksens Ständers deröfver tillhöriga beslutande rätt bör afgöras."

Detta är egentligen hvad som i Grundlagarne blifvit om Oeconomiska Utskottet stadgadt. Derefter följer i 36 §. af RiksdagsOrdningen ett moment, som rörer tillsättandet af Sårskildte Utskott, och hvilket är af följande innehåll: "*Skulle Riksens Ständer finna flere Utskott vara af nöden, må de af Ständerne obehindradt tillsättas. Sådane Utskott må dock ej befatta sig med andra ärenden, än dem, hvilka, enligt RegeringsFormen, på Riksens Ständers åtgärd ankomma.* — — —

Nu vågar jag till Höglofl. Ridderskapet och Adeln hemställa, när Grundlagen så tydligen bestämmer, hvartill OeconomieUtskottet är ämnadt, när den på ett annat ställe uttryckt, att ej benämningen, utan beskaffenheten af ärenderne bestämde det Utskott, till hvars handläggning de borde öfverlåtas, och när alla de Motioner och Anföranden som i dag uti förevarande ämne, blifvit gjorde, efter min tanka, äro af Stats-oeconomisk egenskap, huruvida då dessa frågor kunna komma till annat Utskott än Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet. Jag måste uppriktigt bekänna, att jag ej kan annat se, än att ett högst betydligt fel i

Grundlagens första anläggning vore begånget, om ej Lagstiftaren förutsett, att Stats-œconomiska mål borde behandlas, såsom Grundlagarne nu i allmänhet stadga, af det Oeconomiska Utskottet. Om sedermera en strof i nämnde Lagar influtit angående bildandet af ett, eller flere serskildte Utskott till ärendernas jemnare eller skyndsammare gång, så kan jag dock ingalunda begripa, att hufvudsakerne, som angå Statens och hela Folkets välfärd, skola kallas ifrån de i Grundlagen föreskrifne Utskott, till ett Särskildt, hvilket, efter min öfvertygelse, endast kan tillskapas för något visst tillfälle, eller vid den händelse, att i de öfrige Utskotten skulle förekomma en mångd mindre mål, som drogo uppmärksamheten ifrån de vigtigare, och derföre gjorde ett sådant Sårskildt Utskott af nöden. Min tanka är att de ordinarie Utskotten böra sysselsätta sig med Nationens ärender, och denna tanka jemte hvad jag i öfrigt nu haft äran vördsamt yttra, anhåller jag måtte i Protocollet få inflyta.

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Axel*: Det är ej min afsigt att med ett enskildt förhållande länge upptaga Ridderskapets och Adelns tid. Friherre Anckarsvärd har af egen vilja framställt ett misstag som rörde mig, uti dess yttrande i förmiddagspleno. Detta anser jag så berömvärdt, att jag för min del ej kan undgå att derföre betyga Herr Friherren min tacksamhet. Hvar och en kan under ett långt tal möjligen falla uti uttryck, som äro mindre väl valde, och derigenom kunna blifva sårande. Hvad

mig enskildt angår, får jag förklara att jag aldrig åmnar hvarken anfalla någon, eller försvara mig mot personliga anfall.

Herr *Hjerta*, *Johan Gustaf*: Må det tillåtas mig att lugnt utveckla de skål, hvilka föranleda mig att vederlägga de framställningar Herr Grefve von Platen gjort emot min ifrågavarande motion. Jag kan icke finna att Grundlagen förvägrat att nedsåtta ett Sårskildt Utskott för behandlandet af ärenden, som icke kunna hänföras till något annat Riksens Ständers Utskott. Det åmne hvarå min motion har afseende, äger ett så vigtigt sammanhang med Finance- Bevillnings- Beskattnings- och Lagfrågor, att jag för min del icke kan inse huru detsamma skulle kunna tillhöra OeconomieUtskottet. Deremot är jag fullkomligen öfvertygad att lämpligast vore att öfverlemna berörde vigtiga åmne till ett Sårskildt Utskott, som, allenast till detta ändamål utvaldt, kunde ensamt deråt egna sig, som ägde tillfälle att sammansåtta sig med hvilket af de öfrige Utskotten som hålst, när omståndigheterne det fordrade, och som kunde i en anda utarbeta förslaget till Riksens Ständer. Jag är äfven öfvertygad att OeconomieUtskottet, i fall detta åmne ditremitterades, skulle uppehållas i beredandet och utarbetandet af de angelägna mål, som egentligen höra till dess pröfning, samt genom dess handläggning liksom gifvas natur af *önskningsmål*; och jag tror derföre icke att detta Utskott bör besvåras med ett försök, hvilket säkerligen, åtminstone till följderne skulle blifva misslyckadt.

På sådan grund tillstyrker jag att Riksens Stånder må begagna deras rått, att bilda ett Sårskildt Utskott och gör mig förvissad att de genast genom valen af dess Ledamöter skola visa, att de deraf söka bereda sig något resultat.

Jag tror ingalunda, att af den underråttelse Herr Hegardt meddelat, om en ifrån Regeringen förvåntad communication, beträffande landets oeconomiska och financiella forhållanden, något skål kan hämtas emot det föreslagna Utskottets tillsättande, utan anser tvärtom, att ifall en dylik nådig communication till Ståndarne aflemnas, det vore det måst lämpliga att öfverlemna den just till de samma män, hvilka vi sjelfve utsett, att för Ståndarna framlägga Rikets närvarande tillstånd. Man har yttrat den anhållan att min motion måtte än ytterligare få hvila på bordet. Ifall fråga hårom skulle vidare uppstå, anhåller jag, att Herr Grefven och LandtMarskalken måtte tillåta mig begagnandet af min rått att nu fordra dess afgörande, samt att en votering snart underråttar allmänheten om Ridderskapets och Adelns beslut i denna för Fäderneslandet vigtiga angelägenhet, på det de öfrige RiksStånden skyndsamt må kunna deri förena sig. Jag anser detta så mycket vigtigare, som i fall två Stånd stanna emot två, målet bör till ConstitutionsUtskottet förvisas. I öfrigt instämmer jag helt och hållet uti hvad Herr von Hartmansdorff föreslagit, i afseende på Utskottets organisation och tror att detsamma likasom BevillningsUtskottet bör utgöras af

personer ifrån olika orter af Riket; men jag yttrar likväl detta blott som en önskan och tror ej att något band bör läggas på Ståndens fria valrätt.

Slutligen beder jag Ridderskapet och Adeln ej tveka vid att begagna den rättighet Grundlagen tillägger oss, utan med tillförsigt vid hvarje sådant tillfälle som detta, då (jag upprepar det än en gång) en Administration, för hvilken vi måste bära agtning, och en Representation för hvilken vi böra hysa förtroende, i ett så vigtigt ämne visa sig hafva rakt emot hvarandra stridande åsigter, uppdraga åt en del ibland sig att utreda verkliga förhållandet: En utredning, som ej är möjlig att vinna genom öfverläggningar inom så stora folkförsamlingar som våra RiksStånd utgöra; men som är enda medlet att från misstroendets försvagade tillstånd återgå till enighetens lugna kraft.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: I afseende å hvad en vård Ledamot, Herr Nordenankar, yttrat om hoppet att Kongl. Majts Nådiga proposition rörande en financeplan, snart vore att förvänta, skulle jag önska att han måtte meddela Ridderskapet och Adeln, hvad säkerhet han derom äger.

För öfrigt och hvad beträffar Herr Grefve von Platens yttrande i förevarande ämne, får jag förklara, att de lagrum han anfört, synas mig bevisa just motsatsen af hvad Herr Gref-

ven yrkat. 34 §. i RiksdagsOrdningen säger om de till OeconomieUtskottet hörande mål: "*Riksens Ständer äge dock endast magt, att i dessa ämnen besluta föreställningar och önskningar, att hos Konungen anmälas.*" Jag skulle tro, att ett så vidt omfattande och vigtigt ärende, som det ifrågavarande, icke på något sätt kan anses vara af beskaffenhet, att böra till Kongl. Maj:ts Eget behag öfverlemnas, emedan deruti ingå frågor om Bevillningen, hvilka Rikets Ständer allena afgöra, om StatsVerkets reglering, lagars förändring m. m. som de gemensamt med Konungen afsluta. Om det nu förhåller sig så som jag på förmiddagen sökt upplysa, att vi, under fredens lugn och under det de förnödenheter som Kronan kunnat behöfva, varit fala för ett ringa, eller snarare vanpris, likväl äro på vägen att åter skuldsätta oss, emedan skatterna icke förslagit och lilla creditivet blifvit användt, hvilket åter måste ersättas, antingen genom lån eller högre beskattning, enär Statsutgifterne skola förblifva lika dryga som förut; så hemställer jag till Ridderskapet och Adeln, om det icke skulle vara otjenligt, att öfverlemna så vigtiga frågor, som de förevarande till OeconomieUtskottet, hvilket endast behandlar mål af den beskaffenhet, att Konungen derå kan enligt 89 §. RegeringsFormen göra hvad afseende Han för godt finner.

Grefve *Löwenhjelm:* Jag anhåller till en början att få fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på en af den sista värde talaren yttrad tanka. Han har nemligen

förundrat sig deröfver, att under en tid, då alla lifsförnödenheter betydligen fallit och tillfälle sålunda varit för Administrationen att anskaffa alla Statsbehof för ett lindrigare pris, än tillförene, StatsVerkets tillgångar ändå varit för dessa behof otillräckliga. Tiden är ej nu inne att yttra sig eller ingå i pröfning af en sådan fråga. Om vi här ville företaga en undersökning om hvad Regeringen haft under händer och om de behof den måst fylla, skulle sådant endast föranleda till en lång och vidlyftig discussion. Om Statsinkomsterne varit eller icke varit tillräcklige, och huru de skola blifva det hädanefter, är ett ämne, som visserligen framdeles kommer å bane; och den som dess förinnan önskar i dessa delar vinna upplysningar, kan med tillförlitlighet söka och träffa dem i de handlingar, som Kongl. Maj:t låtit StatsUtskottet tillställa.

Jag ber nu att få yttra några ord i anledning af Herr Hjertas motion. Det har först väckt min uppmärksamhet, att samme talare för andra gången, fält det uttryck, att det vore en motsats emellan Administrationens och Ständernes åsigter af landets tillstånd. Jag tror dock att ingen af oss blundar för landets verkliga ställning och tillfälliga förlägenhet; men att Ridderskapet och Adeln ej enhälligt delar Herr Hjertas tankar i detta mål, derom bär discussionen tillräckligt vittnesbörd. Likasom jag anser en sådan opposition, som den Herr Hjerta förutsatt, icke äga rum, likaså anser jag icke någon vara berättigad att på en sådan suppo-

sition fota det extraordinaira begär efter ett extraordinairt Utskott, ty om denna supposition icke vore grunden för Herr Hjertas motion om Utskottets tillsättande, så vet jag sannerligen icke hvad dertill kunnat föranleda; och inconstitutionaliteten af ett sådant Utskotts bildande i närvarande fall, har Herr Grefve von Platen tillräckeligen ådagalagt. Herr Hjerta har vidare yttrat, att då ämnet vore af en så serskild beskaffenhet, att deruti involverade flera frågor, som höra till andre Utskotts pröfning, det derföre vore af nöden att tillskapa ett Särskildt Utskott. Giltigheten af detta skäl kan jag omöjligen medgifva. Näppeligen göres här någon motion af vigt, som ej involverar i eller har ett fjermare eller närmare sammanhang med Statsekonomien; och skulle man för hvarje sådan motion afvika från Grundlagens stadgande om Utskotten och alltid rycka målet från dem till ett Särskildt Utskott? — Man har äfven sagt, att den önskade taflan öfver Rikets belägenhet bättre skulle uppgöras och framställas af det Särskildta Utskottet. Jag finner icke någon anledning dertill och finner yttrandet innebära en föga smickrande opinion om de öfrige Ordinarie Utskotten, hvilka torde vara så väl besatte, att man af dem kan förvänta erforderlig insigt i ämnet. — Herr Hjerta har slutligen biträdt Herr von Hartmansdorffs förslag, att till det blifvande Utskottet *låna* en Ledamot från hvarje af de öfrige Utskotten. — Åter en ny afvikelse ifrån constitutionen! Den ger icke någon anledning till dylike lån. Hos Ridderskapet och Adeln har det icke varit bru-

keligt, att samma person är Ledamot i tvenne eller flera Utskott, och detta ensamt är ett tillräckligt skäl emot förslaget. För öfrigt underställer jag Herr Grefven och LandtMarskalken, om icke, då discussionen så länge fortfarit, proposition i frågan kunde af Herr LandtMarskalken göras.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Huruvida det kan vara constitutionelt eller icke constitutionelt, att tillsätta det Särskildta Utskott, hvarom motion blifvit gjord, det kommer att snart genom votering afgöras. Då RiksdagsOrdningens 36 §. tillåter Riksens Ständer att tillsätta flere Utskott, än de i Regeringsformen uppräknade, om de finna det vara nödigt, så kan proposition på Herr Hjertas motion icke vägras, och skulle pluraliteten instämma i Herr Hjertas tanka, så får i och med detsamma det bestridda Särskildta Utskottet constitutionalitet tillfyllest.

Jag borde kanske anse mig jäfvig att yttra mig, då det är fråga om ett Särskildt Utskotts sättande. Under sista Plenum hörde jag att man ännu icke glömt att jag var medlem af 1815 års Särskildta Utskott. Jag har längesedan glömt det. Jag älskar mitt Fädernesland och kännedomen af dess behof gör att jag blott ser på den tid som ligger framför mig.

Men vill man döma öfver hvad som förr händt, så borde man vara rättvis. Då Ständerna år 1815 samlades, var kriget nyss slu-

tidt. Det fanns anledningar att befara att man ville en reaction, sådan som den som ägde rum vid 1765 års Riksdag, efter det då slutade kriget, och hvarigenom händelserne af åren 1768 och 1772 förbereddes. Det var första gången i nyare tider, som Ständerna anbefallte en undersökning af landets ekonomiska tillstånd. Landets inre ställning hade ännu icke hunnit bli föremål för folkets uppmärksamhet. Jag blef utsedd till Utskottets Ordförande; sjelf obekant med förhållandet, ovan vid dylika undersökningar i saknad af biträde, ty mången ansåg sig veta botemedlet till förlägenhetens afhjelpande, då åter jag trodde att *botemedlen* icke borde *sökas*, förr än man *funnit* förlägenhetens *orsaker*, var det med oro och bedröfvelse, som jag, vid hvarje steg jag gick, mer och mer öfvertygade mig om den våda i hvilken näringarne i allmänhet råkat, genom de myntoperationer som kriget föranledt. Följden häraf blef att jag behandlade frågan efter mina åsigter och afgaf mitt betänkande öfver förlägenhetens orsaker och botemedlen deremot, innan Utskottet hunnit stadga sin öfvertygelse och afgifva sitt betänkande.

Då frågan på Riddarhuset kom under discussion, var det icke mot Utskottets, utan mot mitt enskilta betänkande som Ministrarne rigtade sina anmärkningar. Jag vädjar till de Herrar sjelfve, hvilka då yttrade sig öfver de af mig framställde åsigter, om det var jag som yrkade stränga prohibitiva åtgärder, eller ny sedelutgifning. Jag blott yrkade att man ej li-

ka hastigt skulle retrogradera, som man af omständigheterna funnit sig förd framåt; och jag kallade till uppmärksamhet på de tabeller som visade, huru under det förflutna qvinqvennium, exporten successivt aftagit, under det att, icke blott importen, utan äfven consumtionen af främmande länders producter tilltagit, för att söka bilda den öfvertygelse, att man borde låta, både näringarne och handeln återgå till deras naturliga skick, innan man kunde tillåta sig att verkställa en realisation.

Men det var förmodeligen icke för dessa mina åsigter som jag af somliga så strängt bedömdes. Jag hade jemväl sökt att fästa uppmärksamheten på ofullständigheten af vår kännedom af Rikets inre ställning; jag hade föreslagit åtgärder till publicitetens utvidgande, och jag hade sagt att nya ideer icke kunna lefva utan genom nya organer.

Om det Särskildta Utskottets Betänkande och tabeller, samt Ständernas derigenom föranledde önskningar, vållat införandet af ett för Riket menligt prohibitivsystém, så är det orätt att vilja lägga mig detta till last. Om Ministéren tillägnat sig något af det Särkildta Utskottets tillhörigheter, hvarmed man icke funnit sig fullt belåten, så torde derom kunna gälla, hvad Scanderbeg sade om sin sabel, då man beklagade sig att den icke motsvarade sin ryktbarhet. "Det är icke nog att hafva sabeln, sade han, det fordras ock min arm att föra den".

Fullkomligen erkänner jag rigtigheten af hvad Herr Grefve von Platen för några timmar sedan yttrat, att nemligen alla planer till befordrande af nationalvälståndet, böra af Styrelsens organer utarbetas, och af dem utföras, sedan Nationens Representanter, granskat och godkänt dem. Att åt ett Särskildt Utskott uppdraga omsorgen att uppsöka orsakerna till förlägenheten och uppgifva botemedlen deremot, är och blir en nödfallsåtgärd. Det äro blott de hvilka stå vid Thronens sida, som kunna öfverskåda alla förhållanden, och rigtigt bedöma hvilka ideer och hvilka önskningar som kunna realiseras.

Men när omständigheterna tvinga dertill, anser jag likväl den nytta kunna med säkerhet påräknas, att allmänhetens uppmärksamhet blir väckt och rigtad på de föremål, som behöfva blifva bättre kände, att man må kunna inse hvad det är som behöfver afhjelpas, och hvari hjelpen består. Skulle det Särskildta Utskott, som det är fråga om att bilda, icke kunna tillvägabringa några stora och allmänt nyttiga resultater, så skall man åtminstone finna sig manad att reflectera öfver förhållandena. Förmår det icke sprida ett tillräckligt ljus omkring sig, så skall åtminstone hjertat känna sig uppvärmdt. Vinnes icke något för ögonblicket, så kan mycket vinnas för kommande tider, genom våra yngre bröders väckta deltagande.

Herr Grefve von Platen har mycket rigtigt anmärkt, att sparsamhet icke kan för närvaran-

de räknas bland Svenska folkets egenskaper. Sådan är äfven min erfarenhet. Men jag befarar att en medverkande orsak till detta nationallyte igenfinnes deri, att Styrelsen under ett helt Sekel, just icke gifvit Nationen något serdeles efterdöme till sparsamhet, genom sin hushållning med allmänna medel; och jag skulle tro det kunna bli ett befordringsmedel till den önskade allmänna sparsamheten, om det SärskildtaUtskottet beräknade och uppgofvo hvad hädanefter Nationen skulle kunna bidraga till Statens underhåll.

I 100:de år har Styrelsen varit van, att genom bidrag, lemnade af främmande nationer, bestrida en del af Statens behof, och fylla hvad Svenska Folket sjelft ej förmådde att åstadkomma. Den summa som Styrelsen ur dessa källor hämtat går till icke mindre än 83 Millioner R:dr, efter BancoSedelns nu ägande silfvervärde. Vid Nystadska Freden betingade Styrelsen sig 5,000,000 R:dr Specie; Frankrike gaf 100,000 Louisdor; år 1727 gaf England 150,000 Pund Sterling. Franska subsidierna från 1738 till 1768 utgjorde 58 millioner Livres; serskilt betalte Frankrike till ledande af 1765 års Riksdag 1,500,000 och till Konungen och Drottningen år 1768, 1,200,000 Livres. Gustaf III. uppbar minst 16,000,000 Livres i subsidier, och Gustaf Adolph minst 3,000,000 R:dr Specie; pantskillingen för Wissmar gjorde 1,500,000 R:dr; och genom främmande nationers bidrag har det blifvit en möjlighet att liqvidera den

skuld

skuld af omkring 10,000,000 R:dr Specie, i hvilken nationen från förra tider stod till främmande nationer. Detta gör i Specie öfver 53 millioner, eller efter Sedelns nu ägande värde omkring 83 millioner R:dr.

Men nu stå vi också på den punkt, att pantsättningar och försäljningar icke mera kunna äga rum. Europas ställning gör sannolikt att subsidier ej mera bjudas. De nationer som äga constitutioner, finna resourcer inom sig sjelfve, och behöfva ej söka aflägsna alierade, för föremål som blifva för dem, mer och mer främmande. Alla desse källor, ur hvilka vår Styrelse under 100:de år hämtat fyllnaden i sina behof, äro för evigt utsinade. Svenska Folket är lemnadt åt sin egen kraft. Det är tid på nu att yrka sparsamhet; men må Styrelsen finna att utan sparsamhet å dess sida, vår flit och vår sparsamhet icke förmår uppehålla Sveriges Stat, på den fot den ställdes så länge man hade bidrag från främmande nationer att påräkna.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Grefve *Posse*, *Claes Fredric*; Så många värde talare hafva redan utvecklat förevarande ämne, att det kunde synas öfverflödigt, att jag derom yttrade mig. Taflan har blifvit skildrad med mer och mindre starka drag. Jag tror dock att hvarje opartisk skall erkänna det någon verkelig *nöd* ej existerar, men att deremot all-

mäu förlägenhet i penningerörelsen och mångfalldiga brister i våra ekonomiska inrättningar och författningar, utan fråga äga rum. Herr Grefve von Platen har visat att EkonomiUtskottet enligt Grundlagen är hufvudsakligen bestämdt att behandla dessa ämnen. Flere andra värda Ledamöter hafva åter yttrat sig ej kunna inse, huru EkonomiUtskottet skulle kunna befatta sig med den framställda frågan, hvilken efter deras öfvertygelse borde hänvisas till ett Särskildt Utskott. Det kan likväl, efter hvad jag tror, icke bestridas, att ju de i dag uppkastade flerfalldiga frågor alla äro af egenskap *att röra allmänna inrättningar af alla slag*, hvilka enligt de af Grefve von Platen citerade 53 och 89 §. §. af Grundlagen samt 34 §. af RiksdagsOrdningen tillhöra EkonomiUtskottet, och således kunna dit remitteras. Utskottets skyldighet blir sedan att framlägga project till förändringar eller förbättringar i dessa inrättningar, der de kunna vara af nöden. Jag instämmer i öfrigt med Herr Grefve von Schwerin deruti, att det Särskildta Utskottet troligen icke skall kunna uträtta eller verka till hvad man väntar sig. Jag tror, att innan detta Utskott hunnit organiseras, innan det samlat materialier och kunnat uppgöra och framställa något förslag, redan ett par månader af Riksdagen skola ytterligare vara förflutne, då deremot, om målet öfverlemnas till EkonomiUtskottet; detta Utskott, som redan är organiseradt, kan genast företaga undersökningen om grundorsakerna till den öfverklagade förlägenheten, öfverlägga om medlen till dess afhjel-

pande och i detta ändamål när det för godt finner, i enlighet med Grundlagen begära sammanträden med de öfrige Utskotten, och således komma i tillfälle framlägga project till grunder för förbättringar af Rikets allmänna inrättningar, utan undantag. — Flere hafva synts fordra att regeringen skulle framställa den tafla och det förslag, som nu är i fråga. Det vore må hända nyttigt, men jag torde vördsamt få erindra, att det ingalunda är uti Grundlagen föreskrifvit. Jag påminner mig att en sådan framställning vid senaste Riksdag gjordes och att den då af många klandrades, såsom ej af Grundlagen påkallad. Det synes mig äfven möjeligt, att, ehuru Kongl. Maj:t sammankallat en FinanceCommitée, Kongl. Maj:t ändock ej skulle anse det oundvikeligen nödvändigt att till Riksens Ständer öfverlemna resultatet af Commitéens öfverläggningar. Det hade derföre, må hända, icke, varit utan fördel för vår ekonomiska ställning om en sådan tafla, som den ifrågavarande blifvit vid de förra Riksdagarne af EkonomiUtskottet uppgjord, men det är ej för sent vid denna och låter sig, såsom jag tror, bättre göras af detta Utskott än om, på sätt några Ledamöter, hvilka möjeligen hysa hopp att komma in i det föreslagna Särskildta Utskottet, yrkat, ämnet skulle blifva af det sistnämnde behandladt. Jag anhåller således om proposition å remiss till EkonomiUtskottet och afstår i sådant fall ifrån min begäran om motionens förnyade bordläggning, hvarom jag med Herr Nordenankar mig förenade, och hvartill

49 §. af RiksdagsOrdningen gifvit mig full anledning.

Grefve *Posse, Carl Hindric:* I följd af Herr Grefve von Platens och flere andra värda talares yttrade meningar, torde det tillåtas mig att fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på några hufvudsakliga omständigheter. Herr Grefve von Platen har yttrat: att Grundlagens anda förbjuder tillsättandet af ett Särskildt Utskott, som upptog sådane frågor, hvilka äro inom den utstakade gränsen för EkonomiUtskottets befattning.

Man bör ej förblanda dessa frågor med dem som äro af en allmän StatsEkonomisk beskaffenhet. Här är fråga att uppgöra grunderna för ett helt systéme och sedermera sätta sig i beröring med alla de frågor hvilka dermed böra äga sammanhang. Här är äfven fråga om beskattning, credit och penningeväsendet, hvilka ej kunna komma under EkonomiUtskottets handläggning. Månne vid Riksdagens slut resultatet att alla vederbörande Utskotts arbeten passa ihop? månne det är möjligt att på några få dagar förändra eller modificera dem så, att de komma i öfverensstämmelse med hvarandra? derföre vågar jag fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på en fråga, som enligt min öfvertygelse är af största vigt. Om Regeringen hade gifvit initiativet, så hade hon lugnat sinnena öfver allt, så hade jag ej begärt ett Särskildt Utskott; men när det ej skett, anser jag oss alla vara skyldige tänka på, att nå-

got blir gjordt, som kan tillfredsställa nationen. Jag hemställer således å nyo vördsammeligen, om icke det Särskildta Utskottet bör anses nödvändigt; men sedan flere värda talare ytterligare begärt denna fråga på bordet, förenar jag mig äfven med dem, ty denna angelägenhet torde böra afgöras med moget öfvervägande, utan all öfverilning. Jag är af samma tanka som Herr Grefve von Schwerin nytt yttrat, att nationen ej torde vinna på det Särskildta Utskottets tillsättande, men det bör åtminstone blifva lättare att förena 10 à 12 personer, än 100, som arbeta på 5 à 6 ställen i olika rigtningar och kanske med olika åsigter.

Grefve *von Platen*: Så mycket är redan till upplysande af ämnet taladt, att jag ej i sjelfva saken har något att tillägga. Det är blott ett och annat misstag, som jag anhåller att få rätta. Man har sagt, det jag skulle framställt den tankan, att målet i hela dess vidd *borde* behandlas af *OeconomieUtskottet*. Jag vill ej envist bestrida, att jag möjligen fällt ett sådant yttrande, men att jag ej tänkt så, det vet jag ganska väl. Min mening var ingen annan, än att frågan skulle, enligt praxis och Grundlagarne behandlas af *vederbörande* Utskott. Vidare har man påstått, att jag skulle nekat, det Riksens Ständer ägde rättighet att tillsätta ett Särskildt Utskott. Detta kan jag ej erindra mig. Och om jag sagt det, har jag åtminstone aldrig menat det; men att ämnet kan af de redan varande constitutionella Utskotten pröfvas och

handlåggas, det har jag sagt, och derigenom har jag icke bestridt Riksens Ständer råttigheten att tillsåtta ett Sårskildt Utskott.

Herr *Hjerta:* Skulle jag vål misstaga mig om jag hyser det hopp att Herr Grefve Lövenhjelm vid närmare betraktande af saken icke bestrider mig constitutionaliteten af hvad jag lika med Herr von Hartmansdorff föreslagit, angående ordinarie Utskotts Ledamöters utvåljande till medlemmar af det Sårskildta Utskottet? I annat fall skulle ju tvenne Stånd inom Svenska representationen vid hvarje Riksdag öfvertråda Grundlagen, enär det är obestridligt, att inom Borgare- och PrästeStånden, det är vanligt och ofta nödvåndigt, att samma personer äro i flere Utskott.

Jag kan icke inse, att såsom Grefve von Schwerin och Grefvarne Posse yttrat, Riksens Ständer skulle hafva så litet att vånta af det ifrågavarande Utskottet. Då det nu på dem sjelfva ankommer, att dertill välja Ledamöter, för hvilka de åga ett allvarligt förtroende, är jag deremot förvissad, att ändamålet skall vinnas. För öfrigt kan arbetet ej blifva så mödosamt. Meningen är ej att få stora tableauer eller lärda afhandlingar, utan endast i ett årligt Svenskt språk de Svenske måns yttranden om Sveriges ställning, hvilka Svenska Representationens förtroende uppdraga att framställa den och medlen till dess förbättrande.

Grefve *Spens, Carl Gustaf:* Till hvad

Herr Hjerta yttrat, i afseende på den föregifna omöjligheten att i Sårskildta Utskottet tillsåtta Ledamöter, som redan blifvit i andra Utskott invalde, får jag blott tillägga att sådant äfven inom Ridderskapet och Adeln varit brukadt. De Herrar och män, som bevistat de förra Riksdagarne, synnerligen de i Örebro, torde kunna intyga detta förhållande; och jag påminner mig med säkerhet, att Professoren Munck af Rosenskjöld vid någon af nämnde Riksdag var Ledamot i tvenne Utskott. Det besynnerliga af den ifrågavarande motionen är, såsom man förut anmärkt, att den på en gång rörer Finance-väsendet, beskattningssystemet, lagstiftningen m. m. Den kan således icke öfverlemnas till OeconomieUtskottet ensamt utan att man skulle förvandla beslutet till ett önskningsmål; och jag hemställer derföre, att proposition om votering må göras, huruvida icke motionen, angående den öfverklagade förlägenheten i Riket, må förvisas till Stats- Banco- Bevillnings- Lag- och OeconomieUtskotten, i hvilket fall contra-propositionen kunde blifva: remiss till Sårskildta Utskottet, hvilken jag för min del bifaller.

Grefve *Löwenhjelm*: Man har sagt, att det vore nyttigare att tillsåtta ett Sårskildt Utskott, till hvilket Rikets Ständer kunde hafva ett allvarligt förtroende. Månne de ej åga detta till alla deras Utskott? Man har äfven anmärkt, att det i tvenne af de öfrige Stånden skall vara brukligt, att samma Ledamöter sitta i flere Utskott. Det är visst möjligt, hålst dessa Stånds

personal är så liten, men ett sådant bruk är ej önskligt — alltid obeqvåmt. Man har förebrått Regeringen att den ej gifvit initiativen till den framställning, som man af det föreslagna Utskottet fordrar. Jag tror dock, att man saknar all anledning till rättvisande af denna förebråelse. Man har yttrat, att man blott bör se framför sig, ej tillbaka; så tänker äfven jag; men samme Ledamot, som fälde detta yttrande, har likväl ganska noggrannt uppräknat huru många millioner vi under det förflutna århundradet af utlänningen emottagit. Jag beklagar att den värde talaren dervid kommit att påminna oss om tider, som visserligen icke äro för oss hedrande. Samma talare har också sagt, att vi icke hade några subsidier mera att påräkna, och att vi icke hade några provincer att ytterligare förlora eller förpanta. Hvad det senare vidkommer, så både önskar och hoppas jag det. Och beträffande subsidierne, glädjer det mig att kunna anmärka, att de vi sist erhöllo, icke fruktlöst begagnades, efter de användes, att med vårt land förbrödra ett annat.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric*: Utaf discussionerne har jag trott mig finna att tvenne frågor deruti blifvit inblandade; den ena om behofvet af ett Sårskildt Utskott; den andra om lagligheten af ett sådant Utskotts tillsättande. I likhet med Grefve Posse, har jag fattat Grefve von Platens yttrande, som hade han, genom de åberopade §. §. velat visa, att, då Utskottens befattningar i Grundlagen äro

nämnde, de ämnen som nu äro i fråga icke kunna komma till behandling af ett Särskildt Utskott. Då 36 §. RiksdagsOrdningen säger att "*Skulle Riksens Stånder finna flere Utskott vara af nöden, må de af Ständerne obehindradt tillsättas;*" så tror jag att Grundlagen tillåter tillsättande af så många Utskott som Riksens Stånder anse nödige. Hvad åter vidkommer nödvändigheten att tillsätta ett Särskildt Utskott, är redan så mycket taladt mot och med i detta ämne, att det torde vara öfverflödigt att vidare anföra något i detta afseende; — men jag återkommer till min sats, att en Statsplan af Regeringen bordt för Riksens Stånder framläggas. Jag har väl af en vård Talare hört yttras huru en framställning om behofvet af en sådan Statsplan, vid förra Riksdagen allmänt klandrades, men man har ej sagt om det har skett med fog, om klandret varit bygdt på sådane grunder, att framställningen bordt förkastas. Man har sagt, att Grundlagen ej befaller framläggandet af sådana förslager; jag vet det, och tror ej att någon Grundlag skulle kunna befalla det, liksom den ej kan anbefalla känslan, och den i följd deraf nödiga förmågan att uppfatta och utreda landets ställning. Jag tror att ett Folks Representanter, som sammantråda från så vidt åtskiljda orter uti ett Land der communicationerne äro tröga, der gemenskapen individuerne emellan på mellantiderne af Riksdagarne är obetydelig eller ingen, måste till en stor del vara i saknad af den säkra omfattning, som för så vigtiga ämnens behandling fordras, och följaktligen i behof af

ledning för sina åtgärder. Jag tror mig således icke hafva felat då jag vid förra Riksdagen väckte fråga om behofvet af en Statsplan. Jag tror det vara förmåtit, att af Sårskildta Utskottet vänta de resultater, som många torde förestålla sig; jag tror ej uti individuers förmåga att uppfatta en sådan allmän Statsplan, som den, hvarom här skulle vara i fråga. Jag tror att man har så mycket mindre anledning att af ett Utskott kunna hoppas det, då man ser huru det uppdrag och den instruction blifvit verkställd, som Kongl. Maj:t gifvit FinanceComitén, då man ser den innehålla ett sådant behof af kunskapskällor för uppstållningen af den allmänna planen; och då man ser denna uppstållning uti 2 och ett halft år hafva blifvit utan verkstållighet; hvad kan man då väl vänta af vår förmåga. Men jag anser oss böra söka skaffa oss upplysningar så långt vi kunna, och jag tror att om ock vi ej skulle komma långre än till öfvertygelsen att vi äro i behof att af Regeringen icke lemnas lika handlöst som hittills, vore det redan mycket vunnet. Derföre instämmer jag i Herr Hjertas motion om tillsättande af ett Sårskildt Utskott, och ehuru jag ej tror sådane resultater deraf vara att förvänta, att nöden skall kunna afhjelpas, tror jag likväl att de öfrige Utskottens göromål låttas om de såriskilte tankarne af det nya Utskottet uppfattas och Utskottens öfrige courante göromål derigenom icke hindras i sin gång. Jag tror att Oeconomie-Utskottet vore i betydlig mon lättadt, om frågan t. ex. om Näringsfriheten vore utredd; jag tror att det vore för

StatsUtskottet stor låttnad om alla tankar om indragning, reorganisation m. m. förut af Sårskildta Utskottet vore uppfattade, då StatsUtskottet finge mindre besvår och ej något ondt dermed vore åstadkommit. I afseende på Grefvarne Posses yrkande om förnyad bordläggning af ämnet, tror jag den vara stridande emot RiksdagsOrdningen, och att frågan derom bordt väckas innan discussionen uppstod. Den vore för öfrigt utan ändamål, ty jag tror att tankarne haft nog tid att mogna under liggetiden, så att nu blott återstår att fatta beslutet, hvarföre jag hos Herr Grefven och Landt-Marskalken får anhålla om proposition.

Många ropade på proposition.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Efter den här yttrade allmänna långtan, den äfven jag delar, att en proposition i saken måtte göras, borde jag visserligen ej utbedja mig några ögonblick af Ridderskapets och Adelns dyrbara tid. Anledningen hvarföre jag likväl begärt ordet, är Grefve von Schwerins Anförande och uppgift om de främmande bidrag, som blifvit under förra seklet till Svenska Folket lemnade. Om man härvid tager Nystadska freden till den tidpunkt, derifrån dessa bidrag utgått, och stadnar vid år 1772, så måste man medgifva, att minnena af dem icke kunna vara synnerligen tillfredsställande för Nationen. Det var olyckligtvis ej då Regeringen, som beräknade Nationalkraften. Det var utlåndningen som till egna

afsigters befrämjande, med penningar måtte och afvägde dem; och i de källor, dem Grefve von Schwerin rådfrågat, i afseende på de penningesummor, som af Franska Hofvet ifrån 1758 till 1765 till Sverige utbetaltes, torde man kunna finna vissa detailler, som för ingen Svensk man hvarken äro uppmuntrande eller behaglige att i minnet återföra. Det gifves en instruction af år 1766 från Hertigen af Choiseuel till Baron Breteuil, då varande Fransk Ambassadeur i Sverige, som innehåller de märkeliga orden, att, sedan man länge utgifvit penningar, för att understödja ett parties inkräktningar på Konungamagten, men funnit, att det föga båtade, emedan penning kan uppvägas med penning och andra Magters bidrag motverkade det ändamål man sökte, det nu syntes vara tid, att, med en af erfarenheten vunnen ledning, använda både subsidier och bemödanden att befordra utvidgandet af konungamakten. Och 1772 års händelser föranleddes af denna förändring i Frankrikes politiska grundsatser. Sedan den tiden har Grefve von Schwerin sagt, äro vi komne till den punkten, att ej mera några Länder kunna pantsättas, aftrådas eller försäljas. Om vi i afseende på senare händelser, classificera detta yttrande, så är Vissmarska pantskillingen det första i chronologiska ordningen; men den hör till en tid, öfver hvilken Svenska Folket redan har stadgat sitt omdöme och fällt sin dom. Vi hafva sedermera aftrådt Länder, och minnet deraf skall alltid förblifva smärtande. Det var, efter ett olyckligt krig, som vi nödsakades vika för öfvermagten och skilja oss ifrån ett Folk,

som genom alla band af vånskap, förtroende, gemensam åra och gemensam förkofran, varit med oss förenadt. Men om vi måste aftråda Länder, så hafva vi äfven varit lyckliga nog att *förvärfva* andra. Att detta ord, af segren så ofta inskrifvet i våra hårder och under mera än ett sekel för dem främmande, ännu kan ljuda i Svenska öron, ännu uppvärma Svenska hjertan, derföre hafva vi att tacka den Furste, som nu vakar för Sveriges väl. Och det bör för oss ej vara svårt att inse det djupa och väl beräknade i denna Furstes politiska åsigt, när han rigtade sin blick på möjligheten af en förening emellan Sverige och Norrige, för att genom denna förening göra oss oberoende af fasta landet, och freda oss från vådan, att vid dess tvister påkallas.

Grefve von Schwerin har äfven sagt, att Svenska folket nu är lemnadt åt sin egen kraft. Den Konung vi åge, har ej något annat syftemål än att lita på den. Det har Han redan visat och skall ej annat göra. Jag hörde i Grefve Lagerbjelkes förslag till lyckönsknings-adresser, den tankan yttras, att den Konunga-ätt, som Svenska folket kallat på sin Thron, är samtida med de lagar som det sig gifvit. Denna vigtiga omständighet skall aldrig af denna Konunsliga Ätt förglömmas. Den skall gifva åt Grundlagen det stöd, som den, af henne väntar tillbaka, och då dess Stiftare, med blicken fästad på kommande tiders lugn och sjelfständighet, förenade Scandinaviens länge åtskillda

folk, gaf han detta Rike ett handtag, som han åtminstone då beviste icke vara *handlöst.*

Flere yttrade hårtill deras bifall.

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredric*: Af de lårorika, vigtiga och interessanta discussioner som öfver förevarande åmne i dag inom Ridderskapet och Adeln ågt rum, har jag tyckt mig finna, att de stridiga opinionerne sammanstämma i tvånne hufvudsakliga omståndigheter; den ena, att vi åro i saknad af en fullständig tafla öfver Rikets ställning; den andra, att icke någon autoritet bättre än Regeringen, kan uppgöra en sådan tafla. Utan att sätta mig emot organisationen af ett Sårskildt Utskott, emedan jag anser någon utveckling af ställningen bättre än ingen, skulle jag dock tro, att om Riksens Ståndet hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhöllo, att få emottaga en framställning af Rikets tillstånd, af orsakerne till den öfverklagade förlågenheten och om botemedlen derföre, Kongl. Maj:t skulle med nöje afhöra denna underdåniga önskan, och så föranstalta att densamma skyndsamt blefve uppfylld. Jag år öfvertygad, att, sedan en sådan framställning vore erhållen, ett Sårskildt Utskott kunde med verkligare nytta nedsättas, ån nu.

Grefve *De la Gardie, Jacob*: Då jag för en stund sedan begårde ordet, var det blott för att lemna den upplysning, i anledning af hvad Grefve Spens yttrade, att det ingalunda varit ovanligt, att samma person deltagit i flera Ut-

skotts öfverlåggningar. Vid 1809 års Riksdag kallades jag af mitt Stånds förtroende till Ordförande och Ledamot i trenne Utskott. För öfrigt, hvad frågan om ett Sårskildt Utskott angår, delar jag ingalunda den framställda tankan, att ett sådant Utskotts tillsättande vore inconstitutionelt; men ännu mindre delar jag den att det är nödvändigt, helst jag ej inser annat, än att allt hvad som i ämnet redan blifvit anfördt och projecteradt till dess behandling skulle öfverlemnas, ju ganska väl kan hänvisas till de Utskott, vi redan äga. Med den vidstråckta omfattning man synes vilja gifva det föreslagna Utskottet, skulle måhända, de hvilka RiksdagsOrdningen påbjuder, i det närmaste blifva inactiva och detta ensamt tillvålla sig öfverlåggningsämnena.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Jag ber att få fästa Höglofliga Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att i Herr Hjertas motion innefattas tvenne särskildta propositioner: 1) om tillsättande af ett Sårskildt Utskott, och 2) om anhållan hos Kongl. Maj:t, att dess Befallningshafvande måtte förståndigas, att vid Utskottets öfverlåggningar vara närvarande. I det sednare fallet torde jag få hänvisa Herr Hjerta till RiksdagsOrdningens 42 §., som stadgar, att enär ett Utskott behöfver af Embetsmän eller publika Verk inhämta muntliga eller skriftliga upplysningar, Utskottets Ordförande skall hos Hof-Canzleren begära Konungens Nådiga befallning till vederbörande, att de åskade underrättelserne meddela. I afseende åter på första frågan,

om bildandet af det föreslagna Utskottet, hemställer jag, om ej just detta Utskott skulle bereda ett uppskof med afgörandet af alla œconomiska ärenden, intilldess det hade kommit i tillfälle att afgifva dess Betänkande om Rikets ställning i allmänhet. I sådan händelse skulle Riksdagen, med undantag af det Särskildta Utskottet, blifva inactif. Det ämne det skulle behandla är otvifvelaktigt ett ibland de vigtigaste, emedan det ingripes i alla delar af Statsœconomien, men om något egentligt resultat icke står att vinna förrän den omtalda taflan är uppgjord, så frågar jag om det väl är hopp att snart få slut på Riksdagen? I öfrigt och då flere Ledamöter begärt, att motionen måtte ytterligare läggas på bordet: då 49 §. i RiksdagsOrdningen tillåter tvenne bordläggningar af Utskotts Betänkanden, innan de samma till afgörande företagas: då förevarande fråga är af beskaffenhet att *skola afgöras* och emellan densamma och Utskotts Betänkanden alltså synes vara fullkomlig analogie, samt då grunden för afgörandet, i båda fallen, bör vara den, att något förhastande ej må äga rum, så hemställer jag om icke afseende må hafvas uppå deras begäran, som å nyo begärt frågan på bordet.

Grefve *von Schwerin*: Det är ett öde som både talaren och skriftställaren får vidkännas, att en tanka, den han anvånder att bringa ljus i den tafla som han framställer, blir honom frånryckt och begagnad af en annan, till skugga

i den

i den tafla, på hvilken han skulle vilja fåsta åskådarens blick.

Min tafla omfattar ett sekel; jag syftar ej på någon speciel tid. Fastän jag blott nåmner Wissmar ibland Kronans fordna tillhörigheter, hvilka genom förpantning förlorats, är det mig icke obekant att jemvål Bremen och Verden förpantades. Jag kallar ej Pommern ett försåldt land; det utbyttes till gagn för Staten.

Herr Grefve af Wetterstedt har talat om de förbindelser i hvilka Nationen står till Hans Maj:t Konungen. Dem känna vi alla, men jag anser det icke vara i sin ordning, att i detta Hus tala om hvad som rörer Konungen personligen. Det är en lag som jag anser böra helig hållas och det har ånnu aldrig håndt mig att jag öfverträdt den. Jag vågar tro att jag också är känd af Hans Maj:t Konungen, och förmånligt känd. Jag har emottagit flere vedermälen deraf, att Hans Maj:t torde anse mig vara Dess person tillgifven, och tillgifven derföre, att jag ålskar mitt Fädernesland.

Ett ord måste jag tillägga angående det Utskott som det är frågan om att tillsätta. Jag väntar icke det gagn deraf som många tyckas lofva sig. Men jag inser ej hvarföre man så envist bestrider dem som det önska att få undersökt hvari orsaken till förlägenheten består.

Må de glädja sig som ingen förlägenhet veta utaf, som se en ljus framtid framför sig; men hårdt är att vilja neka dem, som känna sig tyngde af tiden, och med oro emotse en kommande tid, den tillfredsställelsen att få förhållandet utredt.

Friherre *Anckarsvärd:* Jag förenar mig med Friherre Cederström i afseende på bildandet af det Särskildta Utskottet, ty jag tror att de andra Utskottens verksamhet skulle paralyseras, om ledamöter ifrån dem skulle instickas i det Särskildta Utskottet. Jag ser ej heller hvarföre Konungens Befallningshafvande der skulle vara närvarande. Jag tror att de fylla sin plats der, genom sine till Regeringen inlämnade berättelser. För öfrigt tror jag att ingen bättre utredt nyttan och behofvet af ett Särskildt Utskott, än Friherre Åkerhjelm; men jag delar ej hans öfvertygelse i afseende på den form han föreslagit. Jag ser ej huru en framställning af en sådan vidd, och ur en sådan synpunkt, som den, hvarifrån jag och Friherre Åkerhjelm se den, skulle kunna uppgöras annorlunda än genom tillsättande af ett Särskildt Utskott; och anser ett mer än tillfredsställande resultat deraf blifva härledt om en sådan hemställan tillvägabringas, som den Friherre Åkerhjelm åsyftadt.

Ropen om proposition förnyades.

Herr Grefven och LandtMarskalken frå-

gade om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad.

Ropades *Ja.*

Hvarefter *Herr Grefven och LandtMarskalken* yttrade, att ehuru 49 §. RiksdagsOrdningen möjligen kunde gifva någon slags anledning dertill, att en motion som en gång blifvit lagd på bordet, tilläfventyrs skulle kunna uppå flere ledamöters derom framställde begäran, ytterligare derstädes förblifva hvilande, likväl och som detta stadgande efter *Herr Landt-Marskalkens* omdöme egenteligen hade afseende på de ifrån Utskotten inkommande Betänkanden, hvaremot motioner, enär de en gång blifvit lagde på bordet, syntes böra i nästa Plenum derefter ovillkorligen till vederbörligt Utskott remitteras; alltså och då discussionen i förevarande fråga varit serdeles långvarig och ämnet äfven blifvit till alla delar fullständigt utveckladt, ansåg *Herr Grefven och Landt-Marskalken* sig böra hemställa, om icke de Herrar Ledamöter, hvilka begärt frågan på bordet, behagade derifrån afstå, samt medgifva att *Herr LandtMarskalken* finge nu genast framställa proposition i ämnet.

Herr *Nordenankar*, *Gustaf* och Grefve *Posse*, *Claes Fredric*, förklarade i anledning deraf, att de icke vidare yrkade frågans ytterligare bordläggning.

Herr Grefven och LandtMarskalken hem-

ställde derefter, om Ridderskapet och Adeln ansåg nödigt att ett Särskildt Utskott borde af Riksens Ständer förordnas, för att fullständigt undersöka och utreda orsakerne samt uppgifva botemedlen, för den nu i flere delar af Riket och i synnerhet för jordbruksnäringen öfverklagade förlägenhet.

Ropades starka *Ja* blandade med *Nej*, hvarjemte ordet *votering* hördes.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att som han icke med säkerhet kunnat utröna, huruvida propositionen blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen eller icke, och votering dessutom blifvit begärd, torde voteringen icke eller kunna undvikas; hvaruti Ridderskapet och Adeln äfven hördes instämma.

I anledning häraf justerades, godkändes och anslogs följande

Voteringsproposition:

Den som bifaller att ett Särskildt Utskott må af Riksens Ständer förordnas, för att fullständigt undersöka och utreda orsakerne, samt uppgifva botemedlen för den nu i flera delar af Riket och i synnerhet för jordbruksnäringen, öfverklagade förlägenhet, skrifver

Ja.

Den det ej vill skrifver

Nej.

Vinner Nej kommer frågan om ett Särskildt Utskott att förfalla.

Sedan 43, 44, 45 och 46 §. §. i RiddarhusOrdningen blifvit uppläste, började voteringen klockan 3 qvart till 8 om aftonen och befunnos efter voteringens slut, sedan en voteringssedel blifvit undantagen och förseglad, rösterna hafva utfallit som följer:

Ja. — — 190.

Nej. — — 101.

I följd hvaraf och sedan det öfver voteringen förde särskildte Protocoll blifvit uppläst, *Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, det Ridderskapet och Adeln, således beslutat, att ett Sårskildt Utskott borde af Riksens Ständer förordnas, för att fullständigt undersöka och utreda orsakerne samt uppgifva botemedlen för den nu i flere delar af Riket och i synnerhet för jordbruksnäringen öfverklagade förlägenhet.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Högloff. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, eftermiddagen den 10 Februarii 1823.

S. D. Vid förnyad föredragning af ExpeditionsUtskottets den 6 dennes på bordet lag-

de förslag till Riksens Ständers underdåniga Adersser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen med lyckönskning öfver Hans Kongl. Höghets förestående förmälning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att berörde förslag i anledning af de dervid af åtskillige Ledamöter gjorde anmärkningar till Utskottet återremittera, hvarvid Ridderskapet och Adeln likväl trodde sig böra förklara, att de af Friherre Lagerbjelke, Gustaf, författade härhos bilagde förslag till underdåniga lyckönskningsadresser, fullkomligen uttryckte de känslor och tänkesätt, hvilka Ridderskapet och Adeln för dess del enhälligt ansåg och önskade böra vid ifrågavarande tillfälle i underdånighet tolkas. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets den 5 dennes afgifne och den 6 der på följde på bordet lagde Utlåtande angående tryckning af Borgare- och BondeStåndens Protocoll, jemte Bihanget till samtelige RiksStåndens Protocoll vid innevarande, samt utdelningen af nämnde Stånds-Protocoll och Bihanget för sistförflutne Riksdag; fann Ridderskapet och Adeln för godt, att samma Utlåtande till alla delar gilla. Ut supra.

S. D. Uppå derom väckt motion fann Ridderskapet och Adeln för godt besluta, det borde ett Särskildt Utskott af Riksens Ständer förordnas, för att fullständigt undersöka och utreda orsakerne samt uppgifva botemedlen för

den nu i flere delar af Riket och i synnerhet för jordbruksnäringen öfverklagade förlägenhet; om hvilket beslut de öfrige Respective Riks-Stånden skulle vänligen underrättas. Ut supra.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan half till 11 om aftonen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 12 Februarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Justerades PleniProtocollet för den 3 dennes förmiddagen.

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredric*: Med några få ord anhåller jag att få yttra mig i anledning af det sednast upplästa anförande. Om af de enskilta åsigter, som jag i mitt anförande den 3 dennes i allmänna termer fram-

ställt, rörande talarekonsten och utöfningen deraf inom Representationens alla fördelningar, hvilken framställning, utgjorde svaret på de anmärkningar som i detta ämne emot min föregående motion voro gjorde; om af dem säger jag, den slutsattsen möjligen skulle dragas, att jag dermed velat ogilla någon talare som här uppträdt, eller som kommer att här uppträda, så får jag förklara att en sådan tydning är rakt stridande emot min afsigt och mening i dessa mina yttranden.

Grefve *Hård, Carl Gustaf*, hade inlemnat ett Memorial hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Grefve *Cronhjelm, Polycarpus*: Herr Friherre Åkerhjelm har i dag gifvit en annan tydning åt sitt yttrande af den 3 dennes, än den jag då fattade, och det är hvars och ens obestridliga rätt att förklara sina ord. Det utgör för mig en ganska stor tillfredsställelse att finna, att det ifrågavarande yttrandet, under den tydning det nu erhållit, på intet sätt står i opposition mot de loijala tänkesätt för hvilka Herr Friherrn är så allmänt känd, och jag lyckönskar mig öfver detta tillfälle att få ägna Herr Friherren den gärd af agtning, som hvar och en onekeligen är skyldig de motiver, hvilka föranledt Herr Friherrns öfvertygelse i hufvudsaken, hvilken, jag är fullkomligt öfvertygad derom, ehuru olika med min egen, likväl härflutit från samma rena källor: varmt nit för Fä-

derneslandets väl och för upprätthållandet af dess grundförfattningar.

Det torde för öfrigt vara olämpligt, att vidare uppehålla Höglofliga Ridderskapet och Adeln vid detta ämne; ty om meningen af det ifrågavarande yttrandet fattas så, som den i dag blifvit uttydd, så försvinner af sig sjelf all vederläggning, och skulle åter meningen tagas så, som jag den 3 dennes fattade den, så torde öfvertygelsen derom vara tillräckeligen fast och grundad hos hvarje äldre ledamot, som äger känsla för billighet och hos hvarje yngre, som äger det för helgden af de rättigheter, honom i Grundlagarne finnas bevarade.

Började justering af PleniProtocollet för den 3 dennes eftermiddagen.

Efter uppläsning af Friherre Rudbecks, Alexander, deruti upptagne skriftelige anförande, yttrade sig

Friherre *Rudbeck*: Vid justeringen af PleniProtocollet för den 3 dennes eftermiddagen, får jag nu, i afseende på min deruti förekommande motion, repetera hvad jag sistlidne Plenidag anförde rörande ett misstag vid renskrifningen af mitt memorial. Der står nemligen *allmänna nöden*, men bör vara *allmänna penningenöden*. Detta anhåller jag måtte blifva rättadt.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Den anmälan som Friherre Rudbeck gjort om ändring uti dess skrifteliga anförande, får jag begära måtte blott blifva antecknad uti denna dagens Protocoll; men deremot hans första skrifteliga yttrande alldeles oförändradt.

Friherre *Cederström, Jacob:* Då den af Friherre Rudbeck begärdta rättelse uti dess den 3 dennes uppläste Memorial, ej medför annan följd än att dess begäran blifver uti denna dagens Protocoll intagen, har jag visserligen ingenting att deremot erindra; men annars ämnade jag förklara, det jag icke kunde medgifva den begärdta ändringen i Herr Friherrens memorial.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att då Friherre Rudbecks ofvanberörde anmälan komme att i dagens Protocoll intagas, syntes någon annan åtgärd, i anledning deraf icke erfordras.

Fortsattes justeringen af PleniProtocollet för den 3 dennes eftermiddagen intill slut.

Friherre *Boije, Ludvig:* Samma dag som Utskotten voro formerade, hade jag äran göra en motion, angående inställande af utmätningsåtgärderne för FilialDisconternas räkning; och Ridderskapet och Adeln behagade derå med-

dela remiss till Stats- och BancoUtskotten. Jag har likvål i dag hört af en vård Ledamot i StatsUtskottet, att motionen der ånnu icke in Pleno förevarit, och af en vård Ledamot i RiksgåldsContoiret, att motionen icke ånnu ditkommit. Jag skall icke tillåta mig något yttrande angående dröjsmålet; men då motionens ändamål ligger i sjelfva skyndsamheten, så tror jag mig, till dess befrämjande, böra föreslå, det Höglofl. Ridderskapet och Adeln ville tillåta, att, genom Protocolls-Utdrag, som nu genast kunde justeras och afgå, Stats- och BancoUtskotten må erinras att, inom 8 eller 12 dagar härefter, med Betänkande i ämnet inkomma.

Friherre *Åkerhjelm*, *Gustaf Fredric*: I anledning af Friherre Boijes yttrande, anser jag det vara min skyldighet att upplysa, huru detta mål blifvit af Fullmägtige i Riksgålds-Contoiret handlagt, och i hvad skick detsamma der för närvarande befinner sig. Den 6 dennes erhöllo Fullmägtige ifrån StatsUtskottets afdelning för RiksgåldsÄrenderne remiss af tvånne ProtocollsUtdrag från Borgare- och Bonde-Stånden i detta ämne, åtföljde af dervid bifogade Anföranden. Oaktadt ej flere då hade ankommit, och ånnu saknas de inom Ridderskapet och Adeln i detta ämne väckte motioner; företogo Fullmägtige likvål frågan genast, och infordrade till följande session, alla de upplysningar, som till besvarande å de ankomne remisserne voro nödige. Saken förekommer åter i morgon, som är första, för göromål möjliga sessions-dagen efter remissen, då det Betänkande genast der-

efter uppsättes, som ofördröjeligen kommer att till StatsUtskottet ingå.

Herr Grefven, och LandtMarskalken förklarade, att då, enligt 44 §. RiksdagsOrdningen, endast Riksens Ständer, genom Ståndens pluralitet, kunna, när så nödigt pröfvas, förelägga Utskotten tid till deras Betänkandens afgifvande, ansåg *Herr Grefven och LandtMarskalken* Friherre Boijes ifrågavarande framställning böra med de öfrige RiksStånden communiceras, innan Ridderskapet och Adeln deröfver fattade sitt beslut.

Friherre *Hjerta, Fredric*: Då jag är Ordförande uti den afdelning af Höglofliga Stats-Utskottet, till hvilken detta ämnes behandlande hörer, kan jag intyga, att förhållandet är sådant som Friherre Åkerhjelm yttrat. Genast då Utskottet fick till sig öfverlemnad remissen af Herr Santessons Memorial och ett i samma ämne från Bonde-Ståndet, hvilket förstnämnde, ehuru mycket vidlyftigare, var till hufvudsaken öfverensstämmande med Friherre Boijes motion, underrättade sig Afdelningen att Herrar Fullmägtige i RiksgäldsContoiret dagen derpå skulle sammanträda. Afdelningen afbidade då icke de remisser som afdelningen viste vara till väntandes från de öfrige RiksStånden, utan hänskött genast saken till Fullmägtiges utlåtande. Då saknades ännu remissen af Friherre Boijes memorial. Den ankom likväl sedan, men var ännu ej åtföljd af alla de Memorial, som uti samma ämne blifvit afgifne, hvilken tidsutdrägt uti Canzlierne förmodligen deraf uppstår,

att få Ledamöter åtlyda föreskriften uti 52 §. RiksdagsOrdningen, att af alla memorial inlemna 4 exemplar. Jag tror att afdelningen har gjort hvad som har kunnat göras, och att det lärer blifva något svårt att föreskrifva oss viss tid, inom hvilken betänkandet i ämnet bör till RiksStånden vara ingifvit.

Friherre *Adelsvärd, Reinhold:* Som Ledamot af BancoUtskottet, får jag upplysa, att ifrågavarande ämne ankom, som jag tror, i dag åtta dagar sedan till nämnde Utskott. Att något långre uppehåll der torde komma att åga rum än uti StatsUtskottet, kommer sig derutaf, att med remissen till BancoUtskottet inga afskrifter af motionerne voro följaktige. Hos alla Ståndens Secreterare har jag gjort anmälan derom, och begärt, att, då hädanefter motioner inom RiksStånden blifva till flere Utskotts gemensamma handläggning remitterade, ett exemplar af de samma måtte till hvarje af desse Utskott öfversändas. På det likväl intet uppehåll skulle åga rum, har jag låtit taga afskrifter af de till StatsUtskottet öfverlemnade Memorialer, och desse hafva till Herrar BancoFullmägtige blifvit öfverlemnade. Jag tror mig veta, att desse uti ämnet redan fattat sitt beslut, och jag vågar försäkra Ridderskapet och Adeln, att vid detta måls behandling all möjlig skyndsamhet skall blifva iakttagen.

Friherre *Boije*: Då min erinran i detta ämne visserligen kunde anses för en anmärkning, tror jag, nu mera, min pligt vara, att förklara,

det jag är af de Herrar Ledamöter, som sig nu yttrat, fullkomligen tillfredsställd; och då jag af deras yttranden slutar till deras egen beredvillighet att åt frågor lemna så skyndsam handläggning, som möjligt är, så beger jag mig gerna till den hemställan, att min erinran må förfalla.

Herr *af Uhr, Carl David*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr af Uhr anhöll, att dess Memorial måtte till BancoUtskottet remitteras.

Lades på bordet.

Herr *af Lundblad, Johan Fredric*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr *Montgommerie, Gustaf Adolph*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Herr Montgommerie anhöll, att dess Me-

morial måtte till vederbörligt Utskott förvisas.

Lades på bordet.

Herr *Ehrenborg, Casper*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 5.)

Herr *Rosenblad, Bernhard*: I anledning af hvad Herr Ehrenborg nu uppläst, anhåller jag att få anföra följande:

Jag delar den af Herr Ehrenborg yttrade åsigt, att kostnaden för underhållet af Curhus, Correctionshus, Läkarevård m. m. af samma natur, tillhör den class af utgifter, hvilken, då dess föremål blott afser det inskränktare districts-samhället eller Lånet, också endast bör falla detta till last. Då de erforderlige summorne af dessa utgifter, inom olika Län, genom dessas så högst olika behof, icke stå i något förhållande till hvarandra; så anser jag rättaste sättet för deras bestämmande vara, att Riksens Stånder tillerkänna hvarje Läns Prófnings-Comité rättighet att fastställa den för det ingående året nödige summan, att till dess utgörande pålägga hvarje mantalsskrifven person inom Lånet en afgift af högst 2 à 3 skillingar Banco, och att, om något vidare tillskott skulle erfordras, fördela detta i förhållande till den Be-

villning, som efter 2 Artikeln af vår nu gållande Bevillnings-Stadga erlägges.

I afseende på hvad Herr Ehrenborg yttrat och föreslagit. om Rikets Hospitaler, anser jag mig böra nämna, att jag tror mig känna, att nu varande öfverstyrelse af hospitalerne låtit anställa en undersökning rörande rätta tillkomsten och naturen af alla hospitalerne tillhörande fastigheter, fonder och inkomster, och deraf med tillfredsställelse funnit det ogrundade i den föreställningen, att inom vissa orter ett öfverskott af på enskilta donationer grundade inkomster skulle uppkommit och blifvit användt till Seraphimer-Gillets allmänna utgifter. Jag tror mig åfven känna, att Gillet fogat anstallt om vidtagande af sådane åtgärder vid Hospitalerne, hvarigenom deras rätta ändamål uppfylles, de der intagne olyckliges omvårdnad med all den ömhet, menskligheten fordrar, och deras återställande, så vidt detta låter sig göra. Som en motsatts kan anföras hvad Hospitalerne i forntiden voro, endast förvaringsrum för dårar, hvarest ofta åsynen af det elände, som omgaf desse olycklige, hos åskådaren väckte mera rysning, än åsynen af deras intellectuella beklagliga ställning.

Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtföljа Herr Ehrenborgs memorial till vederbörligt Utskott.

Herr *Ehrenborg*: I anledning af hvad Herr Rosenblad

Rosenblad yttrat, får jag endast anmärka, att jag ej ingått uti något bedömande, än mindre något klander af förvaltningen öfver Hospitalerne. Det är endast för den framtida förvaltningen och fördelningen af anslagen, som jag velat föreslå grunder. Lika med Herr Rosenblad tror jag att bestämmandet af afgifterne inom hvarje Län visserligen *kunde* ske genom PröfningsComittén, men jag tror dock att en sådan Auctoritet icke bör få af PröfningsComittén utöfvas, innan Lånens innevånare genom Socknevis utsedde Deputerade yttrat sig, huruvida de vilja uppdraga den åt Comitén, eller hällre sjelfve, eller genom någon annan af dem utsedd corporation, den samma årligen utöfva.

Herr *Rosenblad:* Jag igenfann ingalunda i Herr Ehrenborgs Memorial något klander af Hospitalernes nårvarande styrelse. Det klandervårda jag omnämnde, tillhör en vida mer aflägsen tid än nårvarande styrelses, och jag framstållde den endast såsom ett historiskt factum.

Lades på bordet.

Herr Grefven och *LandiMarskalken* tillkännagaf, att Plenum komme klockan 5 på eftermiddagen att fortsättas.

Föredrogos å nyo Friherre *Skjöldebrands*, *Pehr Eric* och Herr *Gripenstedts*, *Johan*, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, det förra angående deportation af till lifstidsfångelse dömde missdådare, samt det sednare rörande skärpande af straffen för vissa brott, såsom tjufnad, rån m. m.

Herr *Tham*, *Wolrath*, anförde skriftelligen:

(Se Bilagan N:o 6.)

Herr *Pereswetoff Morath*, *Anders Vilhelm*: Vid det Plenum då Herrar Gripenstedt och Friherre Skjöldebrand väckte motion, den förre om skärpande af våra strafflagar, och den sednare om deportation af sådana personer, som till fångelse för lifstiden blifvit dömde, var jag ej närvarande. Jag skulle i annat fall genast hafva yttrat mina tankar i dessa ämnen. Nu sedan jag haft tillfälle, att genomse motionerne, anhåller jag, att dervid få göra några anmärkningar.

Jag börjar då med Herr Gripenstedts. Kanske har jag i frågan om våra strafflagar någon rätt att meddela mina åsigter, emedan jag flere år såsom underdomare måst tillämpa dem. Jag har dervid vunnit den öfvertygelse, att straff, hvilka ej stå i naturligt förhållande till brott, medföra en skadlig verkan.

Herr Gripenstedt synes med sin motion

hafva åsyftat, att åfven tjufnadsbrott skulle belåggas med dödsstraff. Med förvåning har jag hört Englands lagar såsom exempel åberopas. Det landets lagar, hvilkas ofullståndighet och stora fel hela Europa känner och hvarje upplyst Engelsman sjelf beklagar. Minst skulle jag i frågan om straff för tjufnadsbrott önska se dem gällande i vårt Fädernesland. Det är lått att finna, att då ett brott medför lifvets förlust, och den, som det begår, å bar gerning af någon påträffas, den brottslige skall genom mord söka befria sig från ett sådant vittne. Våldsverkaren har ej mera än ett lif att förlora, och om han förlorar det för stölden, eller för mordet, måste vara honom i det närmaste likgiltigt. Att förhållandet är och nödvändigt måste vara så, kan man genast finna om man kastar en blick på de i England utkommande förteckningar å tjufverier, deraf man finner, att dylika brott oftast åtföljas af mord. Flere agtningsvärde och kunnige män af Englands Domarecorps, hafva beklagat den skada för folkets moralitet, Parlamentsacten eller förordnandet om dödsstraff för tjufnadsbrott förordsakar, och de äro således af en alldeles motsatt tanka, med den Herr Gripenstedts Memorial förråder.

Men England är en Handlande Stat; för handelsinteresset måste allt annat der vika, och man har ansett förenämnde lagbud utgöra ett palladium för ägande rätten till så kalladt rörligt gods. Så är det icke med Sverige. Det har flere interessen att skydda, och handelns

kan således hos oss ej bjuda de öfrige att subordinera sig. Derföre äro ock våra lagar ojemförligt bättre än de Engelska, och våra lagstiftare hafva ej haft att kämpa mot något öfvervägande interesses obilliga fordringar. När man öfverskådar Sveriges lagar sådane de fordom varit, så finner man att den tid funnits då man i Sverige äfven gjort försök, att genom dödsstraff minska tjufnadsbrott, men man måste snart förändra en till sin moraliska grund så onaturlig lag, och orsaken till förändringen var, utom hvad jag redan nämnt, den vigtiga omständighet, att genom lagens grymhet, Konungamagtens skönaste prerogatif, det att gifva nåd, oupphörligt måste anlitas, och det är en erkänd sanning, att då lagen sjelf påkallar benådningsråttens utöfvande, faller lagens bud i vanmagt.

Försöket bar så bedröfliga frukter, att det hos oss säkert icke skall omgöras, och ehuru jag är viss, att de i motionen framställde grunder ej skola af LagUtskottet gillas, har jag dock ansett felagtigt, att med tystnad låta motionen passera remisslistan. Detta är det egentliga skälet, hvarföre jag framställt min tanka i ämnet.

Hvad angår Herr Friherre Skjöldebrands motion, har jag funnit det sätt som han föreslagit, nemligen deportation, så nyttigt, att jag anser mig förbunden iakttaga detta tillfälle att derföre förklara Herr Friherren min djupa högaktning. Må det endast tillåtas mig att fram-

ställa ett enda bestämmande, jag har trott böra och kunna samma motion tillåggas.

Då jag först genomögnade motionen, fann jag ingen ting att dervid anmärka, men van att för mig sjelf recapitulera hvad jag läst, och genom juridisk behandling af frågor, van att göra mig redo för följderne af hvarje framställning, märkte jag sedan, att om deportation stadgades utan undantag för alla lifstidsfångar, skulle den följd uppstå, att personer som för politiska brott vore till lifvets förlust dömde, men af nåd fått det behålla, och i stället blifvit i lifstidsfångelse satte, skulle kunna anses vara bland dem som äfven borde deporteras, och detta lärer visserligen icke varit Herr Friherrens mening.

Politiska förbrytelser äro, eller äro icke egenteliga moraliska brott, allt efter deras särskildta beskaffenhet, och Statens vårdighet fordrar, att för sådane brott dömde personer ej ställas under en främmande magts uppsigt eller förblandas med uppenbara missdådare.

Jag tillstyrker således det tillägg i motionen, att deportation ej må sträcka sig till personer, som för politiska eller så kallade Statsbrott tilläfventyrs i lifstidsfångelse hållas.

Ofta har man tänkt sig möjligheten af deportation af brottslingar till främmande Staters Colonier, men lika ofta har man yttrat, att diplomatiska underhandlingar i afseende derpå,

svårligen skulle kunna föras med den framgång man önskade.

Konungen är af Europas Regenter så aktad, att en framställning af honom i detta fall visserligen ej skulle lemnas utan uppmärksamhet. Konungens lifliga önskan att verka allt för landets väl är lika allmänt känd som den kraft och verksamhet, hvarmed Konungen förstår att låta drifva hvarje underhandling. Mig vill det således synas, som skulle ögonblicket just nu vara inne att söka öfverenskomma med någon utländsk magt om rättigheten att till dess Colonier få öfverföra de brottslingar hvarom fråga nu varit; och jag är nästan öfvertygad att försöket skall lyckas.

Jag borde kanske ej vidare återgå till Herr Gripenstedt motion, sedan jag redan anfört de hufvudsakliga skäl hvarföre jag trodt, att den deri framställda princip ej kan gillas, men då nu faller mig i minnet något som kan tjena till exempel huru Englands åberopade lagar äfven i civila frågor äro beskaffade, anhåller jag att få sluta med framdragande af ett sådant exempel. Enligt ett stadgande i dessa lagar, är det tillåtet att inför vederbörlig myndighet efter uppgjord ordentlig räkning, besvärja den fordran man hos annan äger, utan att denna deröfver blifver hörd, och sedan en sådan ed är gången, anses fordringen för executiv. Om en sådan fordran är origtig, eller rent af uppdiktad, så fordras i allt fall, att innan man får anställa

rättegång mot en sådan förment fordringsägare, man antingen i contant måste erlägga till honom beloppet, eller sätta borgen derföre. Och kan man det ej, så måste man tråda i häckte.

Häraf händer, som ock skall händt, grofva bedrägerier. En person begifver sig i angelägna affairer, till exempel från London till Skottland. Der infinner sig någon som vill skada den resandes credit eller rent af bestjäla honom. För denna erfordras då ej mera än att han inför den myndighet som vederbör å den plats dit den resande ankommit, med ed fäster, att han hos honom äger en fordran, och i ögonblicket har den resande, om han ej äger den credit på platsen, att han kan anskaffa borgen för summan, ej annat val än att tråda i häkte eller betala det fordrade beloppet. Äger han vexlar eller penningar med sig, så tager han naturligtvis hellre den sednare utvägen och stämmer genast den förmente Borgenären; men denne, som tillåfventyrs har intet att förlora, rymmer, och den utbetalte summan är förlorad.

Här skulle man otvifvelaktigt anse den lag, som gäfve tillfälle till sådane bedrägerier för yttersta våld, och jag tror att detta exempel skall göra tillfyllest för att hindra åberopandet af Engelska lagarna, då man vill förbättra någon del af våra.

Herr *Ehrenborg*, *Casper*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 7.)

Hvarefter Herr *Ehrenborg* munteligen tillade.

Jag utbeder mig i öfrigt att i alla få förena mig med Herr Morath uti hvad han anförd rörande olämpligheten af dödsstraff för tjufnad. Men då Friherre Skjöldebrand nu sjelf icke är närvarande, anhåller jag få erinra att han icke, på sätt Herr Morath trott sig finna, ovilkorligen tillstyrkt deportation för alla lifstidsfångar, utan blott för dem, hvilka blifvit dömde för mord, rån eller itererade tjufnader.

Friherre *Ehrenborgh*, *Casper*: Då jag begärde ordet var det blott för att yttra mig i afseende på ett uttryck i Herr Thams Memorial. Jag anser mig skyldig upplysa, att den korrta erfarenhet jag har af juridiska ämnen, gifvit mig tillräcklig öfvertygelse derom, att i det skick vår lagskipning ännu befinner sig, det är en ren omöjlighet att ovilkorligt afsluta alla ransakningar, utan att lemna tingsstället. Upplysningar kunna behöfvas, vittnen kunna böra afhöras, hvilka för den skyldige äro af högsta vigt. Men LagUtskottet lärer visserligen inse detta, så att någon vidare framställning häraf nu icke kan vara af nöden. Men, jag begagnar detta tillfälle för att återföra discussionen på den af Friherre Skjöldebrand väckte fråga om

deportation af lifstidsfångar, och dervid tror jag mig böra upplysa, att Kongl. Maj:t förordnat en Commité för fångvårdens förbättrande. Jag tror detta ämne så nära ingå uti det förevarande, att det visserligen skulle gifva en stor vägledning om Committerades betänkande blefve till LagUtskottet öfverlemnadt; och jag har anledning tro Commiténs project vara så uppgjordt att, om medel till dess verkställande kunna förefinnas, ingen deportation lärer behöfvas.

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Axel*: Den sista värda talaren har till en stor del förekommit mig, i hvad jag hade ämnat anföra i detta ämne. Kongl. Maj:t har nedsatt en Commité till öfverseende af fängelsernas tillstånd och till föreslående af medel till deras förbättrande. Denna Commité har nu i det närmaste slutat sine arbeten och dess förslag circulerar till sista påseende samt lärer troligen snart komma att framläggas för Ridderskapet och Adeln. Då denne sak står i närmaste sammanhang med det ämne som nu förehafves, tror jag den böra i förening dermed behandlas. För öfrigt instämmer jag helt och hållit med Herr Morath uti det företräde han lemnar åt den Svenska lagskipningen, framför den Engelska, och jag tviflar ej att hvar och en som har kännedom af Sveriges och Englands lagskipning med honom delar öfvertygelse. Den hufvudsakliga skillnaden emellan den Svenska och den i Frankrike och England antagna lagskipning, hvilar på företrädet af vanliga Domstolar framför de i dessa länder bruklige Jurys. Visserligen kunna

båda hafva sina fördelar, men hvad som åtminstone är säkert, är att Svenska lagskipningen icke har att förebrå sig så många juridiska mord som dessa länders JuryDomstolar. Kanske, jag medgifver det, är i afseende på den anklagades rättigheter, ömtåligheten hos oss drifven något för långt, men skall då någon öfverdrift existera, så är det bättre att den finnes på denna sida. Med Herr Tham instämmer jag deruti, att formerne böra förkortas, så vidt det kan ske utan att lemna allt för mycket tillfälle till missbruk, och detta tror jag är en hufvudsak. Hvad jag likväl anser mäst bidraga, till ökandet af antalet brottslingar, är det icke sparsamma användandet af vanärande straff, som finnas i vår StraffBalk. Om den kunde umbära dessa straff, tror jag redan mycket voro vunnit, ty nu alstrar sjelfva brottmålslagen nya brott. För öfrigt instämmer jag uti hvad Herr Ehrenborg i detta afseende yttrat.

Friherre *Björnstjerna, Magnus:* Vid den af en värd Ledamot Herr Friherre Skjöldebrand gjorde motion rörande aflemnandet af de i Riket befintelige lifstidsfångar till de magter som äga deportationsställen, får jag äran anföra, att jag ganska väl påminner mig hafva hört i England klagas öfver dyrheten af transportkostnaderne till Botany Bay, att desse enligt en i *Colqhouns Wealth and Power of the British Empuire* meddelad uppgift, uppgingo från år 1788 till 1797 till 1,000,000 Pund Sterling, under hvilken tid 5000 couviets blifvit deporterade, hvars transport sålunda kostade 200 Pund

Sterling per man. Att om äfven medelst en diplomatisk underhandling, vi möjligen skulle lyckas att få aflemna våra fångar i England eller Holland för att derifrån transporteras till Botany Bay eller Jawa, vi likväl icke kunna hoppas få dem på främmande magters fartyg transporterade, utan att ersätta kostnaden derföre, hvilken efter ofvannämnde beräkning för de å Rikets fästningar nu befintlige 500 lifstidsfångar å 200 Pund Sterling per man, skulle uppgå till en summa af 100,000 Pund Sterling eller 1,200,000 R:dr Banco, som troligen skulle öfverstiga icke allenast tillgångarne, men framför allt den deraf väntade nyttan, i synnerhet som Fångarne nu göra någon nytta vid renhållningen, och vidmagthållandet af Rikets Fästningar, hvarföre jag för min del får afstyrka den gjorda motionen.

Grefve *Posse*, *Carl Hindric*: I anledning af Friherre Björnstjernas yttrande, får jag blott vördsamt hemställa, om icke, i fall några betydliga kostnader blifva nödvändiga, det i sådant fall åtminstone för framtiden, skulle blifva långt nyttigare, att anslå en del af samma medel till allmänna nyttiga uppfostringsanstalter, emedan det torde blifva lättare att förekomma laster och brott, än att göra sig af med ett jämt tilltagande antal brottslingar.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Hindric*: De betänkligheter Friherre Björnstjerna omnämnt i afseende på frågan om lifstidsfångars deportation, anser jag vara af den betydenhet, att jag

anser mig böra förena mig med honom. Friherre Björnstjerna har i detta afseende tillkännagifvit en omständighet som jag väl anat, utan att känna den, nemligen att kostnaderne skulle blifva ganska betydliga. Jag anhåller således att desse anmärkningar må få till vederbörligt Utskott åtfölja den gjorda motionen, och tror att de visserligen skola uppväga hvad i afseende på detta ämne i motsatt mening blifvit taladt.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att så väl Friherre Skjöldebrands och Herr Gripenstedts ifrågavarande Memorial, som de af åtskillige Ledamöter i samma ämnen nu afgifne yttranden, fingo till LagUtskottet remitteras.

Bifölls.

Företogs till pröfning Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets den 2 dennes afgifne och den 6 derpå följde på bordet lagde memorial angående tillåtelse för Utskottet, att utöfver den i 24 §. RiksdagsOrdningen stadgade Canzlibetjening få antaga fyra Canzlister med deremot svarande arfvode, hvilka äga, att Secreteraren och Notarierne i renskrifningsgöromålen tillhandagå.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Jag har förut tagit mig friheten fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på dyrheten och

talrikheten af Stånds- och UtskottsCanzlierna. Nu, då Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet begärt att, utöfver den betjening, Utskottet enligt RiksdagsOrdningen äger, få antaga fyra Canzlister, må det tillåtas mig, att göra några ytterligare anmärkningar i samma ämne. Enär Utskottet, utom en Secreterare, har 3:ne Canzlister, och enligt hvad jag tror mig känna, blott arbeta på 3:ne fördelningar, så är det alltid möjligt, för en af Tjenstemännen att vara ledig och sysselsätta sig med renskrifning, under det de öfriga anteckna hvad uti afdelningarne förefaller. Att der föra verbal-Protocoll, synes vara öfverflödigt, hvadan mycken tid icke bör med Protocollsföringen kunna upptagas. Tiden emellan Utskottens Sessioner, då Stånden hafva Plena, böra lemna Secreteraren och de 3 Canzlisterna nog ledighet till uppsättande och expedierande af Utskottets Betänkanden. Uti hvar och en af Kongl. Maj:ts StatsExpeditioner finnas ej mera än 8 löner, och jag underställer hvar och en, om de göromål som förekomma uti en StatsExpedition kunna jemföres med EkonomiUtskottets. I hela HofCanzlersExpeditionen finnas både med ordinarie och lönlösa, icke 8 tjenstemän. Riksens Ständer hafva, vid flere Riksdagar hos Kongl. Maj:t anhållit om en ny reglering af Styrelseverken, för indragning af öfverflödige Embeten och tjenster. En Commité har i sådant ändamål blifvit nedsatt, hvars arbeten troligen komma att föreläggas Riksens Ständer. Om nu Ständerna sjelfva icke iagttaga den sparsamhet de påyrka af Regeringen, så lemna de ej det

efterdöme de borde, utan de motsäga sin egen fordran af inskränkningar. Man har medlidande med mängden af unga sökande, man säger, att de genom göromålen hos RiksStånden blifva gagneligt utbildade, och man har svårt vid att emotstå recommendationer och supplicationer. Men om man besinnar huru stor classen af tärande medlemmar redan är, om man ihogkommer, att en ganska stor del deraf måste förr eller sednare våldsamt återtryckas ned bland de närande: så måste man bäfva för brytningen och söka bereda en förändring, som småningom kan verkställas. En sådan öfvergång är endast möjlig derigenom, att man ej släpper efter vid något tillfälle, der Tjenstemäns öfverdrifna ökande kommer i fråga, att man strängt och conseqvent följer den antagna inskränkningsgrundsatsen. Blott på sådant sätt kan något uträttas och företaget lyckas. Jag bör nämna att TabellVerkets nyss utkomne 5 års berättelse upplyser, att CivilStaten, under dessa årens lopp ökats ifrån 10,173 till 10,997, eller med ett antal af 824 personer, under det att de Sjöfarandes minskats från 9,435 till 8,717, eller med 718 personer. Äfven Bruks- och Fabriksägare hafva minskats från 1588 till 1579 skillnaden är der icke så stor, men visar likväl det allmänna förhållandet af de närandes af- och de tärandes tilltagande. Det synes således vara tid, att hämna en vidare fortgång i samma rigtning. Allt sträfvar hos oss att komma upp i de tärande classerne. Vid Universiteten studera flere Bondesöner än Adeliga ynglingar, ej att tala om den stora skaran af Stånds-

personer, Borgares och andra NäringsIdkarens barn o. s. v. Fortfar man på detta sätt, så skall vårt samhälle likna en kropp, behäftad med den sjuka, der hufvudet sväller i vidd och förlorar i duglighet, under det de öfrige lemmarne äftyna, beröfvade de safter, som dragas till den svamplikt växande delen.

På grund af de skäl, jag mot Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottets begäran anfört, tillstyrker jag att den måtte afslås.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Jag instämmer med Herr Hartmansdorff, att största sparsamhet bör af Riksens Ständers Utskott iagttagas i afseende på personalen af deras Canzlier; men denna sparsamhet bör likväl icke sträckas derhän, att ett skyndsamt bearbetande af ärenderna derigenom blifver omöjligt, ty i sådant fall vinnes ej det åsyftade ändamålet, besparing; hälst ett af tvänne då måste uppkomma, nemligen: att Riksdagen förlänges, eller att en myckenhet mål blifva oafgjorde, och jag hemställer till Ridderskapet och Adeln, och Herr Hartmansdorfl sjelf, med den kännedom han äger om Utskottens göromål, om med afseende på denna omständighet, den mängd af mål som vanligen öfverlemnas till Allmänna BesvärsUtskottet, med tillbörlig skyndsamhet kunna bearbetas och expedieras, i händelse Utskottet icke är biträdt af mera än en Secreterare och trenne Cancellister. Detta likväl, så framt icke det Särskildta Utskott Ridderskapet och Adeln ansett nödigt, blifver till-

satt, ty i sådant fall blifver Besvärs- och EkonomiUtskottet ej i behof af tillökad betjening, helst det icke kan komma i någon verksamhet förr, än Särskildta Utskottet fulländadt sitt arbete. Skall Utskottet genast företaga bearbetandet af redan gjorda och blifvande remisser, är den begärda tillökningen af 4 Canzlister oumgängeligt nödvändig.

Grefve *Posse, Arfvid:* Då EkonomiUtskottet hos Riksens Ständer anhållit, att utöfver den i 24 §. RiksdagsOrdningen bestämde Canzlibetjening få antaga 4 Canzlister, har Utskottet dervid ingalunda öfverskridit det antal, som vid de föregående Riksdagar varit behöfligt, utan endast med afseende å den sedan sista Riksdag förflutne längre tid, och det i följd deraf vid denna Riksdag troligen uppkommande trägna arbete, trodt, att lika mycken betjening nu som förr skulle erfordras. Om, i händelse ett Särskildt Utskott blifver af Riks-Ståndens pluralitet förordnadt, EkonomiUtskottet till äfventyrs varder befriadt från en mängd dess befattning annars tillhörande ärenden, så behöfves visst icke de nu ifrågaställde fyra Canzlister, och må hända icke en gång något EkonomiUtskott.

Friherre *Boije, Ludvig:* Då Utskottet åberopar såsom grund för sin begäran ett förevarande behof, och detta behof skall af oss pröfvas; så kan jag icke annat finna, än att vi böra lämna mera vitsord åt Utskottes eget omdöme,

dôme, ån åt anmärkningarne af Herr von Hartmansdorff, som icke år Ledamot af Utskottet, och fôljaktligen icke heller år i tillfålle att lika vål bedôma behofvet. Jag vill icke sårdeles inlåta mig i det afvikande från åmnet, som den vårda talaren gjort; men jag skulle dock ônskat, att då han uppgifvit sednare årens fôrôkning af Tjenstemån till ett antal, som skall fôrskräcka den Allmånhet, som låser våra Protocoller; han också velat, dels uppgifva arten af deras tjenster, dels upplysa om de också njuta lôn af Staten eller icke; emedan, om deribland, som jag tror råknas Nåmndemån, vice Nåmndemån, Ordningsmännen i Bondbyarne, Fjerdingsmän, Fånggevaldiger, och flere sådana, som till stôrsta delen tjena utan all lôn; så faller kritiken ansenligen. Principen att tillbakahålla den nårande classens barn ifrån intrådet på tjenstebanan kan vara riktig; men den tillåmpas origtigt, då den åberopas till skål att gôra tyngre och svårare banan fôr de, som redan åro intagne och stå der: och i alla fall har denna princip efter min tanka, ingen användbarhet i fôrevarande fråga, angående tillsåttande af några personer mera inom ett Utskotts betjening.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Min enskilta erfarenhet ålägger mig att fôrklara, att jag anser Herr von Hartmansdorff åga anledning till sin gjorda anmärkning. Jag har tyckt mig i allmånhet finna en nog stor benå-

genhet att placera unga mån som följt Riksdagsmännen från Landsorterna. Från Riksdag till Riksdag har jag tyckt mig finna att anspråken vuxit. Jag gjorde vid sista Riksdag en calcul öfver hvad SkrifvareStaten graverar Riksdagskostnaderne. Den instämmer med Herr von Hartmansdorffs. Vid 1812 års Riksdag begärte OeconomieUtskottet ingen tillökning i betjening. Secreteraren och Canzlisterne sjelfve hade undanbedt sig det. För deras ådagalade flit erhöllo de en gratification. Vid sista Riksdag gjordes i BevillningsUtskottet motion om fördubblad betjening, innan ännu det fanns arbete nog att sysselsätta den ordinarie betjeningen. Jag ansåg mig böra refusera proposition derå. Till bestridande af det arbete som vissa tider påkommer, kunna renskrifvare antagas, och jag anser det vara lämpligare, att en viss summa till ren- och afskrifning anslås, än att man ökar Canzlisternas antal.

Hans Excellence Herr Grefve Fleming, Claes: Jag bär mycken agtning för Herr Hartmansdorffs mening, men jag kan icke dela den. Äfven jag har ägt befattning med Riksdagsmannagöromål; ett förhållande som jag ej utan rörelse kan påminna mig inom detta Stånd. Jag trodde mig då finna, att genom den betjening Utskotten antogo, lemnades tillfälle åt ett större antal unga personer att förvärfva de kunskaper och den erfarenhet som i framtiden kunde blifva nyttig för Staten. De kunde af sina arfvoden göra besparingar, dels till understöd för fattiga föräldrar, dels till erhållande

af ytterligare kunskaper, och jag påminner mig flere som då redan visade den vackra fallenhet, hvarpå de sedermera lemnat prof uti Statens tjenst. Jag tror att Utskottet är bäst i tillfälle att bestämma numerairen af dess betjening; och Statens vinst af dessa besparingar, synes mig ej vara betydlig. Äfven jag anser att hushållning erfordras, men att den bör sökas i större afseenden.

Herr *von Hartmansdorff*: En Ledamot har yttrat, att om Sårskildta Utskottet blefve tillsatt, torde OeconomieUtskottets redan antagne betjening vara tillräcklig. Jag tror ock att det vore tids nog att föreslå förökadt antal, när man fått se, om de för göromålens behandling vore nödvändigt. En vård Ledamot har hemställt till mitt omdöme huruvida den personal som Utskottet äger, kan anses tillräcklig, och jag skall söka svara derpå. Under trenne Riksdagar har jag tjenstgjort dels vid Riddarhus- och dels vid UtskottsCanzlierne. Jag har således någon erfarenhet om hvad som der kan uträttas eller ej, ehuru jag icke vill måta densamma med nuvarande Ledamöters i Oeconomi-Utskottet. Vid 1812 års Riksdag i Örebro, då tryckfrihetsfrågan behandlades uti Constitutions-Utskottet, och då göromålen voro ganska betydliga, isynnerhet som VerbalProtocoll fördes öfver rådplägningarne, var Secreteraren tillika RiddarhusCanzlist. Ehuru vi blott voro trenne Canzlister under honom, eller en för hvardera afdelningen, medhunnos likväl göromålen. Secreteraren hade ändock tillfälle, att såsom tjen-

steman och jag såsom åhörare, att öfvervara Ridderskapets och Adelns sammankomster på Riddarhuset, utan att jag tror, det någon underlåtenhet i arbetsflit kunnat af våra kamrater tillvitas hvarken honom eller mig.

En annan Ledamot har velat göra skillnad på de tjenstemän, som hafva lön, och på de lönlösa. Denna skillnad betyder efter min tanka litet eller intet. Ehvad de civila tjenstemännen hafva lön eller icke, så är det säkert att de plöja ej, de så ej, eller sysselsätta sig med närande arbete, utan de tära. Hvar och huru de af samhället taga medlen dertill, är en annan fråga, som ej hörer hit att undersöka.

Grefve *Posse*, *Arvid*: I anledning af hvad en värd Ledamot yttrat om den uppmärksamhet man har att använda personer från Landsorterne, får jag tillkännagifva att af de trenne Canzlister OeconomiUtskottet antaget, äro tvenne personer embetsmän i Hufvudstaden. I öfrigt i afseende på den af Herr Grefve von Schwerin föreslagna utväg, att genom renskrifvare förrätta en stor del af göromålen, bestrider jag ej möjligheten deraf; men Utskottet har likväl ansett sig böra undvika den, då föga besparing, men mycken osäkerhet derigenom skulle uppstå, då man ej hade något band på sådana personer. Olägenheterne skulle således öfvervåga kostnaderne, och detta har varit anledning till Utskottets begäran.

Friherre *Cederström*, *Jac.*: Man har framställt

ConstitutionsUtskottets arbete i tryckfrihetsmålet 1812 såsom jemförelse med Oeconomie- och BesvärsUtskottets göromål. Detta var blott ett enda ämne, men om äfven alla andra af ConstitutionsUtskottet utarbetade ämnen sammanläggas, kunna de blott till en ganska ringa del svara emot dem Oeconomie- och BesvårsUtskottet handlägga, hälst detta bland Riksens Ständers Utskott, vanligen erhåller de flesta remisser. Man har yttrat att enskilta förhållanden skulle verka på tillsättande af många Canzlister; det är ej min öfvertygelse, och för min del har jag stådse till Canzlister lemnat min röst åt dem, som Secreteraren önskar få, hälst det är Secreteraren som skall ansvara för Canzliets göromål. Det har äfven blifvit yttradt, att Utskotten skulle kunna låta besörja renskrifningen emot särskildt betalning, och att sådant skulle kosta mindre, men jag kan ej dela denna öfvertygelse; öfvertygad att om renskrifningen skulle arktals betalas, blefve det vida dyrare, oberäknadt alla svårigheter att erhålla ett tillräckligt antal pålitliga renskrifvare då de behöfdes.

Grefve *von Schwerin*: Jag befattar mig icke med att uppgöra någon balance mellan antalet af Canzlister, som landet lemnar, och antalet af Canzlister, som Hufvudstaden presterar. Jag vet blott att det finnes en benägenhet att placera sina bekanta, som bör begränsas. När Canzlister antagas borde visst Secreteraren höras. Men jag har funnit att man föga efterfrågar något vitsord om skicklighet. Genom renskrifvare, hvilka icke saknas, utan finnas färdige

att på kallelse infinna sig, kunna de fem exemplar af ett Betänkande, som Utskottet behöfver, lätt utskrifvas, när en dicterar. Fyra extra Canzlister kosta 300 R:dr i månaden, och för denna summa kan hela den renskrifningskostnad bestridas, som ett Utskott för Riksdagen behöfver.

Herr *von Hartmansdorff:* Jag vill ej vidare upptaga tiden med någon discussion, blott upplysa några facta. Friherre Cederström yttrade, såsom jag tyckte, att det var blott en särskilt sak, nemligen den om tryckfriheten, som sysselsatte Constitutions-Utskottet 1812; men, utom denna, var äfven en annan öfverlemnad till Utskottet, nemligen Konungens proposition om ändringar uti Sveriges Statsförvaltning, och man torde erinra sig, att dessa bägge voro de betydligaste som förmodligen kommit till Utskottet sedan antagandet af närvarande RegeringsForm, att det ledde till vidlyftiga öfverläggningar och mycket arbete. I afseende på den, af en annan yttrade, farhågan, att man ej skulle kunna få renskrifvare, som voro nog skicklige till Utskotts arbetet, vill jag påminna mig hafva hört af Oeconomie- eller något annat Utskotts Ordförande, att omkring 70 personer anmält sig till erhållande af Canzlist-beställningarne derstädes. Är detta förhållandet, så tror jag ej att man behöft befara brist på Tjenstemän, kunniga nog till den renskrifning, som erfordras inom OeconomieUtskottet, synnerligen om man, såsom jag föreslagit, åt Secreteraren lemnar en viss summa, för hvilken han skolat

besörja renskrifningen. Det kan visserligen icke fela, att unga Tjenstemän här i Staden då skulle både flinkare och för båttre pris verkställt ifrågavarande renskrifning, än nu, då de af Utskottet äro antagne oberoende af Secreteraren och icke kunna endtledigas, om han med dem är missnöjd, utan medelst begifvande af de UtskottsLedamöter, på hvilkas förord, eller genom hvilkas inflytande, de blifvit antagne.

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus*: Då äfven jag är Ledamot af ett Utskott, ehuru detta Utskott kanske är af dem, som hafva minst att skrifva, tror jag mig blott böra nämna, att 300 Riksdaler visserligen icke förslå till betalning af Utskottets renskrifning. Jag är helt och hållet af den tanken, att det är nödvändigt consultera Secreteraren, såsom Expeditionens förman, innan man antager Canzlister eller bitråde. Att antaga renskrifvare är en ganska vanskelig sak, som jag högeligen afstyrker uti så vigtiga göromål. Det skulle då ännu låttare hända, hvad som redan måst ske, att uti så vigtiga documenter, som Grundlagar, man finge föreslå förändringar endast för tryck- och skrif-fel. Om ett Utskott ej är nöjd med sin betjening, har det correctif inom sig att hålla ordning, ty det kan förafskeda hvem det behagar, kan förminska antalet af betjening om det har flere än det finner sig behöfva. Utan afseende på om de föreslagne varit slägtingar eller haft recommendationer, har, i det Utskott der jag är Ledamot, de valts genom omröst-

ning, som man ansett bäst passa för ändamålet.

Grefve *Posse, Arvid*: Jag fattade ej Grefve von Schwerins yttrande så att han ville göra en balance emellan sökande från landet och de från hufvudstaden; men jag ville visa, att den drif-fjeder som Grefve von Schwerin tycktes nämna ej verkat på Utskottet. I afseende på hvad Herr von Hartmansdorff yttrat, får jag tillkännagifva, att det är uti Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet som 70 sökande anmält sig till Canzlist-platserne; alla äro Tjenstemän, och jag tviflar att de emot särskilt betalning, skulle vilja åtaga sig renskrifning.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde huruvida Ridderskapet och Adeln ansåg de vid Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottets Memorial gjorde anmärkningar, hindra detsammas antagande, samt på sådan grund behagade nämnde Memorial, jemte anmärkningarne till Utskottet återremittera.

Ropades *Ja* och *Nej*.

I anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* gjorde proposition till bifall af Utskottets ifrågavarande Memorial, hvilken proposition med *Ja* besvarades.

Upplåstes och lades på bordet:

1) ConstitutionsUtskottets den 7 dennes aflåtne Memorial, angående tryckning af en uppgift på de hvilande förslag, till ändring i Grundlagarne, som vid denna Riksdag till afgörande förekomma.

2) BancoUtskottets Memorial, af den 4:de dennes, angående Revision af Banco-Discont-Verket, under nu påstående Riksdag.

3) BondeStåndets ProtocollsUtdrag, af den 21 sistlidne Januarii, angående tillsättande af BondeStåndets Canzli-betjening.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 12 Februarii.

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Justerades PleniProtocollet för den 6 dennes.

Herr *af Ekenſtam, Israel:* En tillfällighet hindrade mig i förmiddags att öfvervara Ridderskapets och Adelns Plenum och deltaga i discussionerne öfver Friherre Skjöldebrands motion, rörande deportation af lifstidsfångar, hvilken motion då blef till LagUtskottet remitterad. Må det derföre nu tillåtas mig, att i samma ämne göra ett förslag, som ej lårer behöfva annorlunda motiveras, än genom en enkel framställning af de fördelar, hvilka genom detsammas antagande skola tillvägabringas.

Herr *af Ekenſtam* upplåste derefter följande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Föredrogs å nyo StatsUtskottets den 5 dennes afgifne, och följande dagen på bordet lagde, Memorial, angående den till Riksdags-kost-

nadernes bestridande vid innevarande Riksdag erforderlige tillgång; och blef samma Memorial uppå gjord proposition af Ridderskapet och Adeln bifallit.

Vid förnyad föredragning af nedannämnde Memorial, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att uppå derom af Herr Grefven och LandtMarskalken framställde särskilte propositioner, remittera

Till StatsUtskottet:

1) Herrar Hallenborgs, Carl Johan, och Rothliebs, Axel, den 6 dennes på bordet lagde, Memorial, angående Allmänna Magazins-Directionen.

2) Herr Wulfraths, Carl Gustaf, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde, Memorial, angående anslag å Stat för en ProvincialLåkare inom norra delen af Halland.

Till Stats- och BevillningsUtskotten:

Herr Montgommeries, Fabian, den 8 dennes på bordet lagde, Memorial, angående rättighets erhållande, att med spannmål utgöra en del Krono-utskylder.

Till BancoUtskottet:

Herr Hjertas, Johan Gustaf, den 6 dennes

på bordet lagde, Memorial, angående publicitet af Bankens angelågenheter.

Till LagUtskottet:

Herr von Strokircks, Johan Herman, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde tvånne Memorial, dels angående ändring af 25 Cap. 5 §. Rättegångs-Balken, samt dels om Rådmåns och Kåmnerers befrielse från allt deltagande i ansvar för försummelse vid Domböckers och Lagfarts- med flere Protocollers och Ransakningars insåndande till ÖfverRätterne.

Till Allmänna Besvärs- och EkonomieUtskottet:

Herr Montgommeries, Gustaf, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, angående anlåggande af en våg emellan ÖfverTorneå och Kengis. Hvarjemte Ridderskapet och Adeln, uppå Herrar Hallenborgs, Rothliebs, Hjertas, Montgommeries, Gustaf och Fabian, samt von Strokircks, derom gjorde begåran, tillåt att deras Memorial fingo med de öfrige RiksStånden communiceras.

Föredrogs å nyo Friherre Falkenbergs, Carl Axel, den 6 dennes på bordet lagde, Memorial, angående åtskillige medel till låttad afsåttning af landtmanna producter.

Grefve *Posse, Arvid:* Sedan Ridderska-

pet och Adeln beslutat att ett Sårskildt Utskott skall organiseras, för att dels undersöka orsakerna till den förlågenhet i penninge-rörelse och näringar, hvaröfver klagan hörts, dels föreslå medel till denna förlågenhets afhjelpande, och detta Utskott, enligt de förefallne debatterna, ej lårer kunna undgå att yttra sig öfver det ämne, Friherre Falkenbergs memorial innehåller; hemställer jag till Höglofliga Ridderskapet och Adeln om ej samma Memorial kunde få hvila på bordet, intill dess sig visat huruvida de öfrige RiksStånden åfven anse tillsättandet af ett så beskaffadt Särskildt Utskott nödigt, i hvilket fall Memorialet torde böra dit remitteras. Jag känner ganska väl, att remiss af Memorialet nu bör ske, på sätt 49 §. Riksdags-Ordningen föreskrifver; men det synes mig, som om man funnit nödigt besluta afvikelser från den vanliga ordningen för Riksdags-ärendernas behandling; och i händelse jag icke misstagit mig i detta mitt omdöme, lårer man åfven satt sig i nödvändighet, att för verkställigheten af samma beslut, stifta Lagar för tillfället.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*, förenade sig med Grefve Posse deruti, att Friherre Falkenbergs Memorial kunde tills vidare hvila på bordet.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Enligt Lagen måste motionerna nu till Utskott remitteras. Skulle ett Sårskildt Utskott tillsättas, och man önskar, att de ämnen som motionerna innehålla, måste af detta Sårskilta

Utskott behandlas, så låter det likafullt göra sig. Tvenne Utskott kunna sammantråda genom Deputerade och öfverenskomma om ämnenas behandling. Så skedde vid 1815 års Riksdag, emellan det Sårskilta och Oeconomie-Utskotten.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Då frågan nu uppstått, huruvida detta till remittering företagna mål, skulle kunna ytterligare blifva på bordet liggande, får jag erinra, att Grundlagarne derföre ej tyckas lägga något hinder.

I RiksdagsOrdningens 49 §. heter det nemligen: "*Uppstår fråga om eller hvart remitteras bör, kan denna fråga blott för den Pleni-dagen läggas på bordet; men i nästa Plenum skall beslut ovägerligen fattas.*" Emedan således detta mål ej förr än nu till remittering förekommit, men fråga nu uppstått, hvart remitteras bör; synes frågan härom otvifvelaktigt kunna till nästa Plenum hvila. Och att så förfara, synes så mycket lämpligare, som det emellertid torde hinna afgöras, huruvida Sårskilta Utskottet kommer att äga rum.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, att då de öfrige RiksStånden ännu icke fattat deras beslut om förordnande af ett Sårskildt Utskott, och detta Utskotts tillvarelse således ej eller ännu vore bestämdt gifven, ansåg *Herr Grefven och Landt-Marskalken* någon remiss till ett Utskott, som ännu icke funnes, ej heller skäligen kunna komma i fråga, och

att följaktligen det af Herr Cederschjöld åberopade moment i 49 §. af RiksdagsOrdningen icke vore till förevarande händelse lämpeligt; i anledning hvaraf och då Friherre Falkenbergs förevarande Memorial, enligt 1. momentet i sistnämnde §. nu borde till vederbörligt Utskott förvisas, Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade samma Memorial till Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet remittera.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Herr Berghmans, Ambrosius Magnus, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, om afskaffande af den i Disconterne bruklige öfverränta m. m.

Herr *af Malmborg, Abraham:* Vid sista Riksdag ingaf jag till Höglofliga Ridderskapets och Adelns Protocoll ett Anförande uti förevarande ämne, angående den så kallade straffräntan af 12 procent, som Disconten tager af en fattig låntagare, den der icke på förfallodagen kan betala ett der erhållit lån; och jag förenar mig nu så mycket hellre med den af Herr Berghman härutinnan gjorde motion, som jag ofta haft tillfälle erfara, att många fattiga gäldenärer blifvit förstörde genom denna öfverdrifna ränta, som derföre tyckes böra upphöra.

Jag torde nu få uppläsa mitt ofvannämnde

Anförande, under anhållan, att detsamma sedermera kunde få åtfölja Herr Berghmans Memorial till vederbörligt Utskott.

Härefter uppläste Herr *af Malmborg* följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att så väl Herr Berghmans ifrågavarande Memorial, som Herr af Malmborgs, i anledning deraf, afgifne yttranden måtte till BancoUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Föredrogs å nyo Herr Heijkenskjölds, Ludvid Detloff, den 12 dennes eftermiddagen på bordet lagde motion, angående instruction för BevillningsUtskottet, att med fästadt afseende å landets förmåga och näringarnes tillstånd uppgifva den summa Utskottet efter noggrann pröfning ansåg kunna såsom bevillning årligen utgöras af Riket intill nästkommande Riksdag.

Herr *Heijkenskjöld, Ludvig Detlof*: En värd Talare har i ett föregående Plenum yttrat, att han gillat den princip i Statshushållningen jag i mitt Anförande vågat framställa, att Stats-utgifterne och behofven borde rättas efter tillgångarne att fylla dem, så framt denna åsigt vore enlig med Constitutionen. Efter min tanka stödjer den sig på 57 och 62 §. §. Regerings-

rings-Formen, och derifrån har jag hämtat sjelfva idéen. Det säges väl i 59 §. Regerings-Formen: "*att hvad utöfver StatsVerkets ordinarie inkomster tarfvas genom bevillningar, bör fyllas,*" och i 30 §. RiksdagsOrdningen: "*StatsUtskottet åligger att utröna, pröfva och föreslå det, som till Stats- och Riksgälds-Verkets behof erfordras, sedan nödige indragningar och besparingar blifvit iakttagne och sluteligen uppgifva huru mycket genom bevillning bör utgöras;* men desse föreskrifter kunna icke upphäfva 57 §. Regerings-Formen: "Svenska Folkets urgamla rätt att sig beskatta, utöfvas af Riksens Ständer allena vid allmän Riksdag; och de förklaras tydligen genom 62 §. RegeringsFormen, så lydande: "Sedan Stats-Verkets behof blifvit af StatsUtskottet uppgifne och af Riksens Ständer pröfvade, ankommer det på Riksens Ständer, att en deremot svarande bevillning sig åtaga," m. m. Härunder förvaras Riksens Ståndens rättighet att pröfva, om de uppgifne StatsVerkets behof äro nödige eller icke, äfvensom Riksens Ständers frihet, att åtaga sig bevillning eller icke. Hvad Riksens Stånder pröfva att StatsVerket tarfvar utöfver Statsinkomsterne, blir ett behof, en *Statsbrist*, och denna brist ankommer det på Riksens Stånder att fylla genom bevillning. Riksens Stånder tillhör, att tillse det *Statsbristen* och den bevillning de vilja sig åtaga balancera hvarandra, och det är denna af Lagstiftaren åsyftade jemnvigt emellan Stats-bristen och den bevillning Riket förmår utgöra, jag velat göra

gållande, då jag yrkat, att man först borde beräkna tillgångarne och derefter låmpa Statsutgifterne. Då 63 §. RegeringsFormen stadgar: "att för oförutsedde händelser tvenne särskilte tillräckliga summor böra afsättas och anslås, den ena att vara tillgänglig för Rikets försvar, eller andra högst vigtiga och angelägna föremål, den andra att ur Riksens Ständers Bank af Konungen lyftas vid infallande krig," synes mig Lagstiftaren härmed velat tillkännagifva, att under *vanliga förhållanden* i ett *fredligt tillstånd*, borde någon afvikelse från den princip som ligger till grund för 62 §. RegeringsFormen icke äga rum. Jag har för öfrigt genom de reflexioner mitt Anförande innehåller öfver ärenderne, såsom de hittills blifvit behandlade i Stats- och BevillningsUtskotten endast velat motivera den proposition jag nu vördsamt får föreslå: Att BevillningsUtskottet måtte anmodas till Riksens Ständer uppgifva och föreslå en summa, hvilken Utskottet, med fästadt afseende å Landets förmåga och näringarnes tillstånd, anser kunna såsom Bevillning af Riket årligen utgöras intill nästkommande Riksdag.

Grefve *Löwenhjelm*, *Carl Axel*: Så vidt jag kunnat fatta den siste värde Talarens motion, innefattar den endast fråga om den ordning uti hvilken beskattningen efter hans tanka bör utföras, och enligt hvilken början bör göras med en beräkning öfver Folkets förmåga att utgöra bevillning, hvarefter StatsVerkets behof komme att inskränkas. Jag skulle äfven gilla denna method, om den calcul BevillningsUt-

skottet skulle uppgöra, kunde äga all den tillförlitlighet, som för ändamålet erfordras; men detta betviflar jag. Det är gifvet, att hvarje Stat har vissa behof af så väsendtlig egenskap, att om de ej uppfyllas, Staten saknar det nödvändiga att drifva den stora machinens gång. När Regeringen uppgifvit dessa behof, böra de granskas af National-Representationen, hvars rättighet det visserligen är, att då den anser mera sparsamhet böra och kunna iakttagas, derom göra framställningar till Regeringen, som säkerligen å dem fästar det afseende de förtjena. Äro åter Statens *verkliga* behof en gång erkända, får ej vidare någon fråga uppstå om summans beviljande till fyllande af desse behof, så vida Staten skall äga bestånd. På sådan grund och då något ändamål icke vinnes genom antagande af den method Herr Heijkenskjöld föreslagit, tror jag, att den förr etablerade praxis i afseende på sättet att bestämma bevillningen, är den lämpligaste; och jag anhåller ödmjukast att dessa mina anmärkningar må få åtfölja ärendet, i händelse det till något Utskott blifver remitteradt.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: I det Plenum då Herr Heijkensköld väckte sin nu ifrågavarande motion, tog jag mig frihet söka visa hans deri innehållna förslags stridighet mot principerne; jag tror nu att sjelfva de § §. af Grundlagen Herr Heijkenskjöld uppläst, ådagalägga detta Förslags Grundlags-stridighet. 62 §. RegeringsFormen innehåller: "*Sedan*" och således ej förr än *StatsVerkets behof blifvit af Stats-Utskottet uppgifne och af Riksens Ständer*,

prôfvade, ankommer det på Riksens Ständer att en deremot svarande bevillning sig åtaga. Detta stadgande står i ingen motsägelse med och minskar på intet sätt den Svenska Folket i 57 §. Regerings-Formen försäkrade och urgamla rätt, att sig genom sina Ständer allena vid allmän Riksdag beskatta. De i 65 §. RegeringsFormen nämnde bägge summor, eller creditiver, äro afsatte för sådane oförutsedde utgifter, som ingalunda ibland de af StatsUtskottet uppgifne StatsVerkets behof kunna upptagas, och således ej eller tillhöra dem, till hvilkas betäckande BevillningsUtskottet föreslår den nödige Bevillningssumman.

Friherre *Björnstjerna, Magnus*: En värd Ledamot, Herr Heijkenskjöld, har väckt motion derom, att BevillningsUtskottet först skulle anmodas uppgifva landets resourcer, innan StatsUtskottet uppgör Statens behof, och att de sednare skulle rättas efter de förra. Vid detta förslag får jag den äran göra en anmärkning, att nemligen förslaget är rakt stridande mot 58 och 62 §. § RegeringsFormen. Saken kan således icke annorlunda än såsom Grundlagsfråga behandlas. Den får derföre icke väckas in Pleno, och enda sättet för Herr Heijkenskjöld att, om han så önskar, bringa detta förslag i behörig form å bana, är, att dermed vända sig till ConstitutionsUtskottet.

Herr *Nordenankar, Gustaf*: Bevillnings-Utskottets åtgärder äro i 31 §. RiksdagsOrdningen bestämdt utstakade, och bestå deruti:

1) Att opåmint vid hvarje Riksdag uppgifva de allmänna grunderne för den blifvande Bevillningens fördelning, och

2) Att, sedan Bevillningssummans belopp blifvit fastställdt, författa förslag till Bevillningens utgörande. Det vore således en nyhet, att, på sätt Herr Heijkenskjöld föreslagit, förut uppgöra en calcul, till hvilken Grundlagen icke gifver någon anledning. Jag förenar mig derföre med den mening Friherre Björnstjerna yttrat, att förslaget är en Grundlagsfråga och bör endast såsom sådan behandlas.

Grefve *Löwenhjelm* förenade sig äfven med Friherre Björnstjerna.

Herr *Heijkenskjöld:* Jag har blott begärt att BevillningsUtskottet skulle anmodas upplysningsvis meddela utlåtande, huru stor summa Utskottet kunde anse Riket vara i stånd att årligen såsom Bevillning utgöra.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*: Vid första afhörandet af Herr Heijkenskjölds motion, förekom den mig stridande mot gällande föreskrifter. Sådan den nu blifvit framställd, synes den mig berättigad att blifva tagen i öfvervägande. Fråga kan naturligtvis icke blifva om att bestämma en summa, utöfver hvilken StatsUtskottet vid Statens reglering, ej må gå; utan blott att på förhand uppgifva hvilka tillgångar, efter anställd pröfning af näringarnes beskaffenhet, skulle kunna vara att påräkna

StatsUtskottet kunde då, om det funne den icke motsvara behofvet till nästa Riksdag, bereda tillgång till en del af behofvet genom funderade lån. Så går det till i England, der Ministern i och med detsamma han anmäler hvad Staten behöfver, också uppger de källor, hvarifrån behofvet skall fyllas.

Jag medger att det blir svårt för BevillningsUtskottet att uppgöra sådana beräkningar, men försöket må väl ändå kunna göras. Af detta skäl tillstyrker jag remiss.

Grefve *Löwenhjelm:* Den siste värde Talaren har sjelf medgifvit opålitligheten af den calcul, Bevillnings-Utskottet, i händelse Herr Heijkenskjölds motion bifölls, skulle komma att uppgöra, och samma Talare har äfven påstått, att någon nytta genom en sådan calcul skulle tillvägabringas. Ehuru jag för min del icke kan inse, hvaruti denna nytta egentligen skall bestå, vill jag dock ej bestrida möjligheten deraf. När Bevillnings-Utskottet får veta den summa, som till Statens behof erfordras, kan Utskottet ju uppgöra den calcule man begär; men jag ser icke något skäl hvarföre man på förhand skulle ålägga Utskottet ett arbete, hvaraf fördelen medgifves vara ganska problematisk. Och då härtill kommer, att ett sådant förfarande vore stridande emot både RiksdagsOrdningens föreskrift och etablerad praxis, anser jag mig så mycket hellre böra afstyrka bifall till den väckte motionen.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Jag vill ej neka, att det ju skulle vara nyttigt, om BevillningsUtskottet kunde anmodas att uppgifva, huru stora Bevillningsbördor det trodde landet kunna bära: men jag inser ingen möjlighet, att, enligt våra nu gällande Grundlagar, gifva detta Utskott ett dylikt uppdrag. Bevillnings-Utskottet tillkommer nemligen, ingenting annat, än blott att fördela den erforderliga Bevillningssumman. Det tillhör StatsUtshottet att denna summa föreslå, och Riksens Ständer sjelfva att den fastställa. Det åsyftade ändamålet skall således i alla fall vinnas, blott StatsUtskottet följer, såsom jag förmodar, den grundsats, att ej föreslå några utgifter till *blott nyttiga* ändamål, förr än de *rent af nödvändiga* behofven blifvit betäckte. Till dessa sednare måste tillgångar ovilkorligen utfinnas: men deremot lära så väl StatsUtskottet som Riksens Ständer ej underlåta, att vid beviljandet af bidrag till de förra, eller de *blott nyttiga* ändamålen sorgfälligt rådfråga landets förmåga att bevillnings-summan utgöra.

Herr *Nordenanckar, Gustaf*: Ridderskapet och Adeln har redan beslutat tillsättandet af ett Särskildt Utskott, hvars åliggande skulle blifva att undersöka orsakerna till den klagan som hörts öfver förlägenhet i penninge-rörelse och näringar Skulle man nu åter antaga, att BevillningsUtskottet ägde en så fullständig kännedom om Landets tillstånd, att Utskottet kunde afgifva den calcul, som nu vill af det samma äskas; så bekänner jag öppenhjertigt, att jag

för min del icke kan inse, hvartill ett Särskilt Utskott skall komma att tjena.

Friherre *Cederström, Jacob*: Herr Nordenankar har anfört, huru som det enligt 1 mom. af 31 § RiksdagsOrdningen åligger BevillningsUtskottet att opåmint uppgifva de allmänna grunderne för den blifvande Bevillningens fördelning, och att, sedan Bevillningssumman blifvit bestämd, med tillämpning af dessa grunder författa förslag till Bevillnings-Förordning. Det sednare momentet i samma § stadgar huru med summans bestämmande förfaras skall, i fall något Stånd skulle vilja undandraga sig deltagande i bevillningen. Det Förstärkta StatsUtskottet skall då bestämma den summa som genom bevillning till Statsutgifternas bestridande måste utgöras; förändring i denna, i Lagen stadgade form lärer icke genom enskildt motion i Ståndet väckt, kunna i någon måtto tillvägabringas. Jag anser derföre ej möjligt, att Herr Heijkenskjölds motion kan remitteras till Bevillnings-Utskottet såsom Ridderskapets och Adelns beslut, utan endast såsom hans enskilta motion.

Herr *Rosenblad*: Jag instämmer visserligen i den här yttrade tanka, att det vore må hända önskeligt, att samma Utskott eller Autoritet ägde att föreslå både bestämmandet af Statsutgifterne och fördelandet af de derföre nödige pålagor; men då detta ej är den väg våra Grundlagar utstaka, kan jag ej frångå min öfvertygelse, att den af Herr Heijkenskjöld i dess motion föreslagne gång utaf saken, är rakt

stridande mot hvad densammas natur och våra Grundlagar föreskrifva. Beträffande hvad Herr Heijkenskjöld i dag föreslagit, nemligen att Bevillnings-Utskottet blott upplysningsvis skulle uppgifva den beskattnings-summa, det ansåg Nationen kunna bära; så i händelse detta Utskott skulle, hvilket jag knappast förmodar, äga säkrare källor, än Ståndens öfrige Medlemmar, för grundandet af sitt omdöme i detta hänseende, ser jag icke något hinder hvarföre ej Utskottets Ledamöter individuelt kunna inom sina Stånd meddela deras sakkännedom, när det af StatsUtskottet uppgjorde Stats-förslag kommer under Ståndens pröfning.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att som, enligt 62 §. RegeringsFormen och 31 §. RiksdagsOrdningen, StatsVerkets behof först borde af StatsUtskottet vara uppgifne och af Riksens Ständer pröfvade, samt Bevillningssummans belopp af Riksens Ständer fastställdt, innan BevillningsUtskottet ägde författa förslag till Bevillningens utgörande; alltså och då Hr Heijkenskjölds först väckte motion åsyftade att till BevillningsUtskottet öfverflytta den enligt Grundlagen StatsUtskottet tillhörunde åtgärd, att föreslå Bevillningssumman, ansåg Herr Grefven och Landt-Marskalken berörde motion, såsom icke öfverensstämmande med GrundLagens föreskrift, ej eller kunna af Ridderskapet och Adeln erhålla någon handläggning; men enär Hr Heijkenskjöld genom den närmare förklaring och utveckling han nyss framställdt af sin första motion, endast, efter hvad Herr LandtMarskal-

ken trott sig fatta, syntes önska, att Bevillnings-Utskottet måtte upplysningsvis sig utlåta, huru stor summa Utskottet, med afseende å Landets förmåga och näringarnes tillstånd, ansåg i allmänhet kunna såsom bevillning årligen af Riket utgöras, hemställde Herr LandtMarskalken, om icke denna Herr Heijkenskjölds sednare framställning, hvilken vore att betrakta såsom en ny motion, finge hvila på bordet till nästa Plenum.

Bifölls.

Å nyo föredrogs Friherre Cederströms, Jacob, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående en allmän närings-frihet.

Herr *Hammarskjöld*, *Lorenzo*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr *Hammarskjöld* anhöll, att dess Anförande måtte få åtfölja Friherre Cederströms Memorial till vederbörligt Utskott.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att så väl Friherre Cederströms ofvannämnde Memorial, som Herr Hammarskjölds Anförande, måtte till Lag- samt Allmänna Besvärs- och OeconomiæUtskotten remitteras, äf-

vensom, att Friherre Cederströms Memorial kunde, på sätt han begärt, med de öfrige Riks-Stånden communiceras.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Grefve De la Gardies, Jacob, den 10 dennes förmiddagen, på bordet lagde, Memorial, angående understöd för Skånska Stenkolsverket.

Herr *af Uhr*, *Carl David*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Herr *af Uhr* anhöll, att dess Anförande måtte få åtfölja Grefve De la Gardies Memorial till vederbörligt Utskott.

Grefve *De la Gardie*, *Jacob*: Uti Herr af Uhrs nu uppläste yttrande, har jag lika igenkänt den sak- och localkännedom af Grufvan, och det nit för ändamålets vinnande, hvarom den värde talaren alltid förvärfvat sig ett lika allmänt som rättvist vitsord. En del af de anmärkningar Herr af Uhr nu gjort, hade likväl kanske kunnat undvikas, derest han nogare granskat de uti mitt anförande åberopade och vid acten bifogade Bilagor. Det var törhända ett fel af mig, att jag ej uppläste dem; men jag ville icke missbruka Ridderskapets och Adelns

tålamod, och de finnas, som jag nyss hade den äran nämna bifogade vid acten, der de äro att tillgå, för hvem som deraf önskar taga kännedom.

I afseende på hvad Herr af Uhr anfört, att kolupptagningen de sednare åren endast utgjort 57,000 tunnor, får jag blott upplysa, att detta är ej summan af hvad som blifvit hvarje år brutit, utan endast af hvad som blifvit hvarje år försåldt, och att detta belopp de öfriga åren varit större, äfvensom jag torde böra tillägga, att om ej så mycket kol blifvit brutet de sednare åren som förut, orsaken till betydlig del bör tillskrifvas så väl de höjda Tullomkostnader, hvilka märkligen försvårat, eller nästan gjort omöjlig, den större afsättning till Danmark förut varit, som ock att Allmänna MagazinsDirection, hvilken 1820 tagit 20,000 tunnor, 1821 ej behöft mera än 5000.

Då nu härtill kommer, att Stenkolsverket årligen sysselsatt förut 800, nu 600 arbetare, samt drifves med revenuen af kol, som verket sjelf producerar, lärer hvarken något annat Bolag kunna sägas hafva gjort mera skäl för sin bestämmelse, eller detta Bolag nu anses gå för långt, då det påkallar samma biträde af Riksens Ständer, som det redan 1815 ansågs berättigadt att erhålla.

Hvad jag nu å Bolagets vägnar vågat inför Ridderskapet och Adeln anföra, är äfven allt styrkt genom de Bilagor, som jag förut haft

den äran åberopa, och Herr af Uhr skall der finna större delen af de upplysningar han begärt, om han täcks genomse acten, uti hvilken han äfven skall igenkänna en uppsats af honom sjelf. De uppgifter Herr af Uhr, utom de, hvilka redan finnas bland Bilagorna, äskat, medger jag äro lika nödvändiga som upplysande: Jag får betyga honom min uppriktiga erkänsla för den ledning han deruti gifvit Bolaget; jag har väl en del af dem redan här, men skall efterskrifva de öfriga ifrån Grufvan, för att kunna få ingifva dem noggrant uppfattade och lagligen bestyrkte, inom kort tid till Höglofliga Ridderskapet och Adeln, om sådant benäget tillåtes, hvarefter de torde få till de Utskott, till hvilka sjelfva hufvudacten blifvit remitterad, afgå.

Friherre *Ehrenborgh, Casper Vilhelm*: Sedan Herr af Uhr, som så noga känner Skånska StenkolsVerket, lemnat ett så fördelaktigt yttrande om de rika koltillgångar och öfriga resourser detsamma kan lemna, om det med tillräckligt förlag kan bedrifvas, torde det tillåtas mig att ej mindre som Embetsman i Provinsen, än som Egendomsinnehafvare derstädes vitsorda den stora nytta Provinsen har af detta Verks bibehållande och driftiga bearbetande.

Såsom nära granne till Verket och ägare af ej obetydliga skogar, talar jag till en del emot mitt eget interesse, då jag ber att få fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet vid nödvändigheten att utfinna utvägar att bistå det-

ta högst vigtiga verk; men jag kan ej tänka så kort att jag skulle vilja tala emot detta verk, för att öka värdet af skogar, som ganska snart skulle vara medtagne, om stenkol ej mera vore att tillgå.

Ett ytterligare skäl torde tillåtas mig att tillägga till styrka för den mening jag hyser att Stenkolsverkets nedläggande skulle hafva de menligaste följder för den Provins hvaruti det är beläget.

Den stora förlägenheten, som, jag vågar försäkra det, äfven sträcker sig till Malmöhus Län, skulle nu mera ökas, om genom Stenkolsverkets upphörande, äfven denna tillfälliga afsättningslägenhet försvunne för hela den ort som nu der finner tillfälle att med fördel afyttra större delen af sina landtmannaprodukter för underhållet af 800 arbetare, hvilka i samma stund Verket upphörde, skulle komma att öka skaran af lösdrifvare och brottslingar, som redan till öfverflöd finnas i Skåne.

På dessa grunder förenar jag mig med Grefve De la Gardie och Herr af Uhr, samt anhåller om remiss af den förres Memorial till vederbörligt Utskott.

Herr *af Uhr, Carl David:* Med anledning af hvad Herr Grefve De la Gardie anfört, får jag blott yttra, att de åberopade Bilagorne endast upptaga kolens försäljning för de 4 sista åren, hvilken såsom minst utgjordt nära 47,000

och som högst något öfver 62,000 tunnor, eller öfver hufvud de af mig omnämnde 57,587 tunnor per medium för hvart år. Deraf vill synas att brytningen varit ganska inskränkt, eller ock att betydliga inventarier under tiden blifvit samlade. Man känner således icke den effectiva brytningen, och de dermed förenade omständigheter, som på ett eller annat sätt kunnat medverka till vinst eller förlust.

En sådan kännedom är likväl i min tanka ganska nödig för den som kommer att behandla frågan; och för att kunna meddela något fullständigt bedömande, bör granskningen af Verkets tillstånd icke stanna vid de 4 sista åren, utan äfven sträcka sig till förhållanderne från Verkets första början. Och är detta orsaken hvarföre jag föreslagit, att de af mig såsom nödige ansedde upplysningar, af Bolaget borde anskaffas, hvarförutan en fullständigare kännedom af Verkets rätta ställning, orsakerne till närvarande förlägenhet samt den utsigt som för framtiden kan blifva att påräkna, af Utskottet svårligen lärer kunna inses eller uppgifvas.

Grefve *De la Gardie*: Jag ber Herr af Uhr icke ett ögonblick misskänna afsigten med min framställning. De kohl Herr af Uhr nu åberopat, äro endast sådane, hvilka varit till salu. Vill man härtill lägga de öfrige, hvilka antingen åtgått på stället för Verkets drift, machineriernes gång eller folkets behof, uppgår beloppet af hvad hvarje år blifvit uppbrutit till

ett mångdubbelt belopp emot hvad anfört blifvit.

Herr *Grefven och LandtMarskalken* föreslog, att så väl Grefve De la Gardies ifrågavarande Memorial, som de af åtskillige Ledamöter i samma ämne nu afgifne yttranden, måtte till Stats- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskotten remitteras, samt Grefve De la Gardies Memorial med de öfrige RiksStånden communiceras.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Herr Hammarskjölds, Lorenzo, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial om afskaffande af Bysättnings påföljd.

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Axel*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 5.)

Grefve Lövenhjelm anhöll att dess anförande måtte få åtfölja Herr Hammarskjölds Memorial till vederbörligt Utskott.

Herr *Ehrenborg*, *Casper*: I anledning af Herr Hammarskjölds väckte motion, angående Bysättningslagens upphäfvande, tror jag mig böra

ra yttra de betänkligheter som emot ett sådant förslag förekomma, särdeles i en tid, då man hellre bör söka att genom kraftige, bestämda och till Borgenärernes snara godtgörande ledande ExecutionsFörfattningar, stärka, än att genom sådanes undanrödjande försvaga den allmänna crediten och försvåra penningetransactionerne. Man ser dagligen huru Gäldenärer genom fingerade köp, pantförskrifningar eller andra afhandlingar, söka att undanhålla sin egendom från utmätning för Borgenärers fordringar, emot hvilka försök det enda och vanligen verkande correctivet, är bysättning. Då en allmän förändring uti lagen snart är att vänta, vore det för öfrigt i min tanka, jemväl i detta afseende, olämpligt att nu vidtaga några partiella. Jag tror ej heller Herr Hammarskjölds satts vara formlig efter rätts-princip, ty den som brutit sitt löfte att återställa en annans låntagne tillhörighet, som ej har löst eller fast eller lön att betala med, eller kan öfverenskomma med Borgenären om hans godtgörande med sådant arbete, som denne kan begagna och Gäldenären förmår utgöra, måste anses närmast i likhet med en lös person, och träda i häcke. Det beror af den bysatte, att genom sitt försättande i Cessionstillstånd, påkalla Domarens pröfning huruvida han må anses berättigad att ifrån detta häckte endtledigas; emellertid instämmer jag dock fullkomligt med Grefve Lövenhjelm och är af honom förekommen i tankan derom, att häcktandet ej borde räcka

öfver en viss tid, eller ock ett vidsträcktare utrymme lemnas för nämnde pröfning, än det ConcursLagen nu medgifver; men sådane modificationer torde ej vara af den angelägenhet, att icke med deras vidtagande kan anstå tills den nya lagen utfärdas, då de lämpligast ske i sammanhang med och behörigen iakttaget förhållande till de öfrige lag-bestämmelserne.

Herr *Hammarskjöld*, *Lorenzo*: Då jag i sista Plenum hade den äran att framställa min motion, vågade jag ej ens hoppas att den skulle blifva på ett så utmärkt sätt understödd, som Herr Grefve Lövenhjelm nu behagat göra. Jag har således uppsatt några tillägg till hvad jag sist yttrat, i anledning af de anmärkningar emot min motion, som blifvit mig i privat väg meddelade. Dessa tillägg anhåller jag att få för Ridderskapet och Adeln uppläsa.

Herr *Hammarskjöld* uppläste derefter följande:

(Se Bilagan N:o 6.)

Hvarefter Herr Hammarskjöld mundtligen yttrade:

Jag får blott tillägga, att sedan jag hört hvad Herr Grefve Lövenhjelm i ämnet anfört, finner jag skäl återtaga en del af mitt förra yrkande; och hoppas för öfrigt att min motion må gifva anledning att närmare utveckla ämnet

till någon nytta både för långifvare och låntagare.

Herr *Tham*, *Wolrath*: Vid Herr Hammarskjölds motion om förändrande af lagens stadgande angående bysättning, anhåller jag få anmärka, att dess grunder dertill tyckas ensamt vara hämtade af förhållandet inom Stockholm. Jag känner icke, men finner mycket beklagansvärdt, om procenteri der tagit så öfverhand, som Herr Hammarskjöld förutsätter; Landsorterne äro då i detta afseende mycket lyckligare, ty detta onda är der, oagtadt verklig penningebrist, föga kändt mera än till namnet; crediten och allmänna förtroendet äro dock på landet likasom i Stockholm nog allmänt förstörde, och upphäfvande af lagens bud om bysättning skulle än mer skada dem; jag känner af flera händeldelser att bysättningstvånget är ganska nyttigt, och skulle kunna skaffa bevis derpå, att oredeliga Gäldenärer, för att undvika utmätning, för Kronobetjeningen uppgifvit, att deras egendom varit såld, bortskänkt eller borttestamenterad, och på sådana skäl erhållit Kronobetjeningens bevis öfver bristande tillgång, men ej långt derefter, genom verkställd bysättning, kunnat förmås betala den skuld, hvartill ej tillgångar men redlig vilja felade. Jag för min del anser derföre högst nödigt, att detta lagbud bibehålles, ehuru jag vet högakta och värdera de tänkesätt, hvilka grundlagt de modificationer Herr Grefve Lövenhjelm deruti föreslagit, och får för öfrigt till alla delar förena mig med hvad Herr Ehrenborg i ämnet anfördt.

Herr *von Francken, August*: I hvad Hr Tham yttrat emot Herr Hammarskjölds anförande, får jag till alla delar instämma, samt derjemte förklara, att i en tid, då allmänt klagas öfver mindre förmånlig credit, anser jag Herr Hammarskjölds annars välmenande project ej tjenligt; ty hvar skall den, som ej kan lemna annan säkerhet än sin person, kunna få låna penningar om bysättningstvånget upphör, och då accorder nu äro mera i till än aftagande, skulle många tjenstemän, hvilka äro nödsakade att accordera, derigenom få stanna vid de platser de innehafva. Jag önskar derföre att Herr Hammarskjölds project ej måtte sättas i verkställighet förr, än den allmänna crediten mera hunnit stadga sig.

Grefve *Löwenhjelm, Carl Axel*: Min tanka har visserligen icke varit, att bysättningstvånget skulle helt och hållet ur vår Lagstiftning försvinna. Jag har blott föreslagit att någon viss tid måtte bestämmas såsom den längsta, utöfver hvilken ingen borde kunna i bysättningshäckte qvarhållas. Genom ett sådant stadgande skulle rättvisans fordringar kunna förenas med menskliglietens. För öfrigt har jag för min del icke något att invända deremot, om denna fråga, på sätt Herr Ehrenborg hemställt, blifver hvilande, till dess nya Lagförslaget kan i ett sammanhang blifva till Riksens Ständers granskning öfverlemnadt.

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* framställd proposition, fann Rid-

derskapet och Adeln för godt, att så väl Herr Hammarskjölds ofvannämnde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf nu afgifne yttranden, till LagUtskottet remittera.

Föredrogs å nyo Friherre Anckarsvärds, Carl Henric, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, om rättighet för Riksens Ständer, att genom deras StatsUtskott eller Revisorer granska Militiæ Boställs- Vadstena Krigsmanshus- och PassevolanceCassorne samt de under SeraphimerOrdensGillets styrelse ställde Hospitals- och Lazarettsräkenskaper, äfvensom redogörelsen för Tullmedlen.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Med Friherre Anckarsvärd instämmer jag fullkomligen, uti hans mening om Riksens Ständers Revisorers rätt, att granska förvaltningen af de Cassor Herr Friherren uti sitt Memorial upptagit. Jag anhåller blott att få öka förteckningen med några flera, hvilkas räkenskaper, så vidt jag vet, icke af Revisorerna öfverses, ehuru deras granskningsrätt enligt Grundlagen bör sträcka sig öfver alla medel som för Statens räkning inflyta och användas. Dessa ytterligare Cassor äro *Convoy-Commissariatets*, som enligt Granbergs Statistik haft i medeltal för flera år öfver 558,000 R:drs årlig inkomst. *Lappska Ecclesiastik-Fonden*, under Kongl. CantzlieStyrelsens vård, hvilken utgör omkring 47,000 R:dr; *VäganlåggningsComittéens* an-

slag på 9:de hufvudtiteln, 20,000 R:dr; *Invalid-Inrättningens* medel, hvilkens utgifter lära årligen belöpa sig till omkring 12,000 R:dr; den summa som blifvit anslagen till nybyggnad af *Helsingborgs Strandbrygga* med flere smärre Fonder, anslagna för tillfälliga behof, och som för grundsatsens skull icke böra vara undantagne.

Friherre *Lagerbjelke, Johan:* Då jag har den äran vara Ordförande i ConvoyCommissariatet, tror jag mig böra, i anledning af hvad Herr von Hartmansdorff nu anfört, ödmjukast upplysa, att ConvoyCommissariatets Ordinarie fond som utgådt af Tull-medlen, och bestod af 4 Tunnor Guld Banco, blef till förmån för tredje hufvudtiteln vid sista Riksdag, af Riksens Ständer indragen, emot det, att Commissariatet beviljades ett creditif på RiksgäldsContoiret, på hela summan, men hvilket hittills blifvit obegagnadt. Commissariatets förenämnde fond består uti en afgift, som helt och hållet och allenast utgår af handeln och skeppsrederierne, samt utgör omkring 15 procent af den tull som erlägges för inkommande och utgående varor. För öfrigt kan jag för min enskilta del icke hafva något att erinra emot en revision, som jag hoppas ej skall finna något anmärkningsvärdt.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att så väl Friherre Anckarsvärds ofvannämnde Memorial, som de i anledning deraf af-

gifna yttranden måtte till Stats-Utskottet remitteras.

Bifölls.

Företogs till pröfning ExpeditionsUtskottets den 5 dennes afgifne och följande dagen på bordet lagde Memorial, innefattande hemställan om tillåtelse för Utskottet, att utom den i 24 §. RiksdagsOrdningen stadgade Cantzliebetjening, få antaga en Cantzlist, samt att det honom tillkommande arfvode, eller tractamente kunde från antagningsdagen beräknas.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Då Ridderskapet och Adeln i förmiddags ej behagade göra afseende på en lika beskaffad anmärkning, som den jag nu ämnar förnya, angående öfverflödig Utskotts betjening, så skulle jag afskräckas ifrån att framföra den, om dylik motgång kunde modfälla mig. Men endast för sitt uppsåt är Riksdagsmannen ansvarig. Utgången på de föreställningar, han finner sig befogad att göra, beror på andra omständigheter, som han ej har i sin magt; och han måste derföre lemna den derhän. För egen del skall jag således aldrig underlåta, att göra de anmärkningar, hvartill min pligt uppfordrar mig, ehvad de af Ridderskapet och Adeln godkännas eller ej. I afseende på förevarande begäran af ExpeditionsUtskottet, att genast få antaga ännu en Cantzlist, anser jag mig ej böra

lemna obemärkt, att detta Utskotts göromål icke egentligen börjas förr än i den mon, de öfriga Utskottens slutas, eller då deras Betänkanden blifvit i RiksStånden afgjorda, och skola expedieras. Det vore således först mot slutet af Riksdagen, som ExpeditionsUtskottet skulle behöfva någon tillökt betjening. Från Utskottet hafva hittills endast ankommit förslagen till de tvenne Lyckönskningsadresserne, hvardera på ett ark, som tillsammans för de 4 Stånden gör 8 ark, under de 14 dagar eller något mera, som Riksdagen hittills varat; för hvilket arbete aflöningen åt den redan antagna Secreteraren och Cantzlisten synes vara en mer än tillräcklig vedergällning. Förr än motionstiden är tillända, kan man ej vänta många Betänkanden från Utskotten, emedan de flerfaldiga från Stånden ankommande motioner, i likartade ämnen, måste i ett sammanhang behandlas; och förr än det sker, kan, enligt det föregående, Expeditions-Utskottet ej få särdeles att göra.

Jag hemställer derföre hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln att tills vidare uppskjuta afgörandet af Utskottets begäran.

Undertecknad RiddarhusSecreterare: Med fullkomlig kännedom deraf, att det icke är min rättighet blanda mig uti Höglofl. Ridderskapets och Adelns öfverläggningar, och utan att på något sätt vilja försöka öfverskrida gränsen af mina rättigheter, anhåller jag likväl, att mig må tillåtas anföra några ord för att gifva en ytterligare, och, som mig synes, högst nödig full-

ständighet åt Herr von Hartmansdorffs yttrande.

Herr von Hartmansdorff har anfört, att ExpeditionsUtskottets göromål egentligen icke kunnat sägas börja förr än de öfrige Utskotten nalkas slutet af deras arbeten. Jag instämmer till en del deruti, men får dock nämna, att ExpeditionsUtskottet utom uppsättandet af förslagen till Riksens Ständers underdåniga skrifvelser till Kongl. Maj:t, och desammas expedierande sedan de blifvit godkände, äfven har en annan ganska maktpåliggande befattning. Denna befattning består i redigerandet af Bihanget till samtelige RiksStåndens Protocoll, indeladt uti 10 samlingar, hvaraf tryckningen under sista Riksdag fortgick på 7 särskilta Boktryckerier. Redactionen af detta Bihang, jemte dertill hörande Correctursläsning m. m. gifver mer än tillräcklig sysslosättning åt en person, isynnerhet om tryckningen skall fortskyndas på samma sätt som vid förra Riksdagen skedde; och vid sådant förhållande hemståller jag, huruvida det kan anses billigt eller lämpligt, att Utskottets Secreterare, som för närvarande icke har mer än blott en Cantzlist, sjelf skulle ensam både uppsätta och renskrifva de blifvande expeditionerne.

Herr Grefven och Landt-Marskalken gjorde proposition till bifall af ExpeditionsUtskottets ifrågavarande Memorial.

Ropades starka *Ja*, jemte några *Nej*.

I anledning hvaraf *Herr Grefven och Landt-Marskalken* förklarade, att som, efter hvad han tyckt sig finna, Ja öfverröstat Nej, propositionen blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm förmiddagen den 12 Februarii 1823.

S. D. Remitterades till LagUtskottet, Friherre Skjöldebrands, Pehr Eric och Herr Gripenstedts, Johan, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, det förra angående deportation af till lifstidsfängelse dömde missdådare, samt det sednare rörande skärpande af straffen för vissa brott, såsom tjufnad, rån m. m., jemte de af åtskillige Ledamöter i samma ämne denna dag afgifna yttranden. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets den 2 dennes afgifne och den 6 derpå följde på bordet lagde Memorial, angående tillåtelse för Utskottet, att, utöfver den i 24 §. RiksdagsOrdningen stadgade Cantzliebetjening, få antaga fyra Cantzlister med deremot svarande arfvode, hvilka äga att Secreteraren och Notarierne i renskrifningsgöromålen tillhandagå. Ut supra.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm eftermiddagen den 12 Februari 1823.

S. D. Remitterades till StatsUtskottet:

1) Herrar Hallenborgs, Carl Johan och Rothliebs, Axel, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, angående Allmänna Magazins-Directionen.

2) Herr Wulfraths, Carl Gustaf, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde, Memorial, angående anslag å Stat för en ProvincialLäkare inom Norra delen af Halland.

3) Friherre Anckarsvärds, Carl Henric, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, om rättighet för Riksens Ständer; att, genom deras Stats-Utskott eller Revisorer, granska Militiæ-, Boställs-, Wadstena Krigsmanshus- och PassevolanceCassorne, samt de under SeraphimerOrdens Gillets styrelse ställde Hospitals- och Lazarettsräkenskaper, äfvensom redogörelsen för Tullmedlen; jemte de af Herr von Hartmansdorff, August, och Friherre Lagerbjelke, Johan, rörande samma ämne denne dag afgifne yttranden.

Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomi-Utskotten:

Grefve De la Gardies, Jacob, den 10 dennes förmiddagen, på bordet lagde, Memorial,

angående understöd för Skånska Stenkolsverket, jemte de af åtskillige Ledamöter rörande samma ämne denna dag afgifna yttranden.

Stats- och Bevillnings-Utskotten:

Herr Montgommeries, Fabian, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, angående rättighets erhållande, att med spannemål utgöra en del Kronoutskylder.

Banco-Utskottet:

1) Herr Hjertas, Johan Gustaf, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, angående publicitet af Bankens angelägenheter.

2) Herr Berghmans, Ambrosius Magnus, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, om afskaffande af den vid Disconterne brukliga öfver-ränta m. m., jemte Herr af Malmborgs, Abraham, i samma ämne afgifne yttrande.

Lag-Utskottet:

1) Herr von Strokirchs, Johan Herman, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde tvänne Memorial, dels angående ändring i 25 Cap. 5 §. RättegångsBalken, samt dels om Rådmäns och Kämnerers befrielse från allt deltagande i ansvar för försummelse vid Domböckers och Lagfarts med de flere Protocollers och Ransakningars insändande till ÖfverRätterne.

2) Herr Hammarskjölds, Lorenzo, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial om afskaffande af Bysättnings påföljd, jemte de af åtskillige Ledamöter, rörande samma ämne denne dag afgifne yttranden.

Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskotten:

Friherre Cederströms, Jacob, den 10 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående allmän näringsfrihet, jemte Herr Hammarskjölds, Lorenzo, yttrande i samma ämne.

Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet:

1) Herr Montgommeries, Gustaf Adolph, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, angående anläggande af en väg emellan ÖfverTorneå och Kengis.

2) Friherre Falkenbergs, Carl Axel, den 6 dennes på bordet lagde, Memorial, angående åtskillige medel till låttad afsättning af landtmanna producter. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 5 dennes afgifne, och följande dagen på bordet lagde, Memorial, angående den till Riksdags-kostnadernes bestridande vid innevarande Riksdag erforderliga tillgång. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af ExpeditionsUtskottets den 5 dennes aflåtne, och föl-

jande dagen på bordet lagde, Memorial, innefattande hemställan, att Utskottet måtte tillåtas, att öfver den i 24 §. RiksdagsOrdningen stadgade Canzlibetjening, få antaga en Canzlist, samt att det honom tillkommande arfvode eller tractamente må från antagnings-dagen beräknas; blef samma Memorial af Ridderskapet och Adeln bifallet. Ut supra.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan en qvart till 9 om aftonen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Lördagen den 15 Februarii.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Vid förnyad föredragning af Constitutions-Utskottets den 7 dennes afgifne, och den 12 derpå följde förmiddagen på bordet lagde, Memorial, angående tryckning af en uppgift på de hvilande förslag till ändring i Grundlagarne, som

vid denna Riksdag till afgörande förekomma, blef samma Memorial af Ridderskapet och Adeln bifallit.

Herr *Stjernſtam*, *Ludvig*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Herr *Wulfrath*, *Carl Guſtaf*: I anledning af den station för en ProvincialLäkare i Norra Halland, som Herr Stjernstam nu föreslagit, ber jag blott att få nämna, det jag ingalunda kan med honom dela öfvertygelsen, att Kungsbacka dertill vore den tjenligaste ort, ty denna stad ligger nära Bohus Läns gräns, då deremot alla som behaga kasta en blick på Hallands charta, skola med mig instämma, att Warbergs belägenhet i medelpuncten af provincens norra del, och der den är bredast, måste göra sistnämnde stad lämpligast för den projecterade Läkarens stationerande.

Lades på bordet.

Herr *af Darelli*, *Iſaac*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr *Roſenblad*, *Bernhard*: Med fullkomligt erkännande af det förtjenstfulla i Herr

af Darellis i dag för Höglofflige Ridderskapet och Adeln uppläste motion, tror jag mig likväl böra framställa de anmärkningar, hvartill de i denna motion anförde satser och förslag, så vidt jag fattat dem, föranleda.

I stället för att gifva vårt nu gångbara mynt den stadga i värde, utom hvilken, åtminstone efter min öfvertygelse, ingen trefnad för näringarne kan finnas, föreslår Herr af Darelli vårt Bancomynts förvandlande till Riksgäldssedlar. I detta förslag att göra Rikets hela penningestock till Statsobligationer, kan jag för ingen del instämma. Sjelfva de af Herr af Darelli anförde facta från mynteckens perioden, visa de vådliga följderne för enskilt ägande rätt samt för enskilt och allmän välmåga af ett vacklande myntvärde. Och äfven vi känna, fastän i mindre grad, följderne af en sådan vackling. Jag kan således för min del ingalunda frångå den öfvertygelse, att första steget vi böra taga till återgifvande åt näringarne af det lif, öfver hvars aftagande nu så högljudt klagas, är att återgifva vårt mynt ett bestämdt och för alla hastiga förändringar fredadt värde. Och i händelse af realisation efter de sista årens medelcours, ser jag ej huru någon olägenhet för Allmänheten skulle derigenom kunna uppkomma vid det gångbara myntets begagnande, då samma namn, beräkningssätt och värde bibehöllos, endast att de sistnämdas vacklande — den svåraste epoken i ett mynts historia, blef förekommen. Ej eller kan jag inse, huru någon orättvisa kunde begås med

gälde-

gäldenärer eller fordringsägare, derigenom, att det mynt, hvari deras transactioner äro ställde, erhöll det värde fastställdt, som det *nu* äger. Tvärtom blefvo de derigenom fredade från de förluster, för hvilka de nu ömsesidigt, utan eget förvållande, äro blottställde; förluster, som hittills i känbar mon drabbat många medborgare.

Herr af Darelli föreslår vidare, så vida jag rätt fattat dess mening, att Riksgälds-Contoiret skulle genom nya Stats-obligationers eller Riksgäldssedlars utgifvande, inlösa alla i fast egendom befintliga inteckningar. I detta förslag att förvandla enskilt skuld till löpande mynt kan jag ingalunda instämma. Dess anledning förmodar jag vara en förblandning af begreppen *rörelse-capital* och *penningestock*, en förblandning, icke sällsynt. Ett Rikes rörelse-capital består i alla, för dess samtlige näringar, äfvensom för dess hela förbrukning, erforderliga förlager, såsom af rå-ämnen för dess Manufacturer att förädla, af varor för dess handel att försälja, så väl en gros som i minut, af lifsmedel, machiner, inventarier, penningar m. m.; ja till och med af den arbetsförmåga och skicklighet, som genom förutgångne uppoffringar blifvit vundne. Ett Rikes löpande penningestock, består deremot endast i den andel af dess capitaler, som erfordras såsom ständig tillgång för anskaffande så väl af förlags-artiklar, som af till egen förbrukning ämnade varor, hvilka behöf-

vas, innan de af vunnen afsättning eller af påräknade inkomster dertill bestämde tillgångar hunnit inflyta. Ju lifligare rörelsen är, ju mera den enskilta crediten är utvidgad, desto mindre relativ penningestock erfordras; ty desto förr inflyta nya tillgångar för behofvens tillfredsställande och desto flera af dessa kunna då erhållas utan nödvändighet af liquid, förrän de påräknade tillgångarne influtit. I ett land der enskilt credit, detta stora vehikel för industriernes framsteg, finnes, der försträcka capitalister, som ej tro sig sjelfva kunna draga lika vinst af dem, sina capitaler åt näringsidkare, och befordras på detta sätt så väl bägges som det allmännas fördel. Dessa sålunda låntagne capitaler användas af näringsidkarne till hvarje erforderlig capital-andel eller förlags-artikel och således oftast minsta delen till penninge-förlag. Om nu en större del af dessa låntagne capitaler, skulle på en gång förvandlas till löpande mynt, så kom tillgången af detta att efter dess varande värde, vida öfverstiga behofvet. Innehafvarne skulle således nödgas för det söka annat användande, men då ett sådant ej kunde vinnas för ett mynt som i sig sjelft ägde intet värde, och ej medförde någon rätt till utbyte mot ett mera réelt mynt, så måste dess värde falla, ända till dess det, så vida tillökningen fortfor, kom att undergå assignaternes öde, och detta tror jag, att ingen önskar vårt mynt.

Lades på bordet.

Herr *af Darelli, Isaac,* uppläste ytterligare följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Lades på bordet.

Herr *Gyllenram, Carl Anton,* hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Lades på bordet.

Herr *Gripenſtedt, Jacob,* anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 5.)

Lades på bordet.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus,* uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 6.)

Lades på bordet.

Grefve *Gyllenborg, Johan Henning*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 7.)

Lades på bordet.

Grefve *Gyllenborg, Johan Henning*, hade ytterligare inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes och var af följande innehåll:

(Se Bilagan N:o 8.)

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*: Såsom Ledamot af ConstitutionsUtskottet, utbeder jag mig få upplysa, att Utskottet mycket noga öfvervägat mängden af de göromål, som tillhöra det, och jemfört dem med den tid, Grundlagen för Riksdagen bestämmer. Utskottet har dervid funnit, att StatsRådsProtocollerne för 5 år utgöra en så högst betydlig massa, att deras genomläsning skulle komma att medtaga en ganska lång tid. Att det således synts Utskottets Ledamöter omöjligt att in Pleno medhinna denna läsning, jemte hvad i öfrigt kan tillkomma Utskottets handläggning, det vågar jag försäkra; äfvensom, att vi åtminstone vid närmare eftersinnande voro af den mening, att åtta personers uppmärksamhet är alldeles tillräcklig, att genomse handlingar, der, såsom jag fattat Grundlagen, frågan ej så mycket är, att

minutieust upptaga hvar enda fråga, som skulle tyckas leda till en anmärkning, som icke mera, att uppfatta den allmänna tendencen, hvilken ledt rådslagen. Vidare voro vi öfvertygade, att, om läsningen anställdes i en så stor samling som 24 personer, skulle den allmänna uppmärksamheten vara mindre spänd på föremålet för läsningen, hvilken, för att höras, borde verkställas med en förhöjd och i samma mon enformig ton, hvarigenom uttrycket skulle betydligen minskas. Af dessa skäl formerade vi oss på 3 afdelningar, och emot denna åtgärd ser jag för min del icke något hinder i vår gällande Grundlag. Dervid iakttog dock Utskottet den försigtighet, att de vid läsningen uti divisionerne förekommande omständigheter *der* blott skulle anmärkas, för att sedan *in Pleno* till öfvervägande företagas; hvadan granskningen och afgörandet äro Utskottet ensamt förbehållne. Detta är hvad jag nu, då jag ej var beredd att tala, ansett mig böra gifva tillkänna; och anhåller jag för öfrigt att Grefve Gyllenborgs Anförande i ämnet, må få hvila på bordet.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Såsom äfven Ledamot af Constitutions-Utskottet, anhåller jag, att vid hvad den siste vårde Talaren yttrat få bifoga några anmärkningar, rörande mig personligen. Jag var i Utskottet af den tanken, att man med ökad arbetstid skulle kunna undvika att sätta sig på tre divisioner, och ehuru detta val för mig, i anseende till mina enskilta göromål, skolat medföra betydliga olägenheter, var jag dock beredvillig, att börja ar-

betet tidigare om morgnarne och fortsåtta det om så hade erfordrats, åfven på eftermiddagarne, emedan jag ansåg pligterne mot det allmänna i mitt kall, såsom Ledamot af Utskottet, ej böra vika för mitt enskilta förhållande, om ock min egen fördel dervid skulle lida. Den erfarenhet jag sedermera i Utskottet vunnit, har tyckts bekräfta hvad jag förut vågade förmoda, nemligen: att läsningen kunnat med ansträngda krafter, till och med ske in Pleno; emedan man medhunnit på en dag att läsa 3 à 4 månaders Protocoll ifrån Handels- och FinanceExpeditionen, som i allmänhet har de vidlyftigaste Protocoll, efter hvad man sagt mig. Frågan angående Utskottets fördelande blef genom votering afgjord, och jag torde få till Ridderskapets och Adelns Protocoll anmåla, att jag tillika med tvånne andra af detta Stånds Ledamöter, anfördt reservation emot Utskottets beslut i denna del.

Lades på bordet.

Herr *Gripenfvärd, Fredric Adolph,* hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 9.)

Lades på bordet.

Herr *Gripenſvärd, Fredric Adolph*, hade ytterligare inlemnat följande, som upplåstes:

(Se Bilagan N:o 10.)

Lades på bordet.

Herr *von Qvanten, Carl*, anförde skriftelig en:

(Se Bilagan N:o 11.)

Herr *von Qvanten* anhöll, att dess Anförande måtte till Bevillnings-Utskottet remitteras.

Lades på bordet.

Herr *Réenſtjerna, Nils Svante*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 12.)

Lades på bordet.

Herr *von Hartmansdorff, Auguſt*: På bordet hvilar ett Memorial af Herr Tham, angående råttelse i Nårings-författningarne och Tullsystemet, angående de förluster för Stats-Cassan och det moraliska förderf, som af de

öfverdrifvit trånga tvångs- och förbuds-lagarne åstadkommas. Herr Tham har tillika antydt de olika grundsatser, som i dessa afseenden följas i styrelsen af Norrige, ehuru det lyder under samma Konungs spira, och har med oss den största likhet i natur-alster och behof. Med Herr Tham instämmer jag i dessa åsigter. Huru skadliga de ytterliga prohibitif-författningarne varit för oss, synnerligen hvad tullen beträffar, bevisas bäst deraf, att under de tvånne år som förflutit sedan 1820, då Tull-författningarne skärptes, skall Statsbrist hafva yppat sig i de af Tullverket påräknade inkomster. För att åt dem, som önska veta, huru ett mera liberalt system står uti Norrige, lemna en dylik underråttelse, har jag gjordt en jemförelse mellan Tull-inkomsterne i Sverige och Norrige för 4 år. Jag anhåller att få upplåsa den, och att hon sedermera måtte jemte Herr Thams motion få hvila på bordet och till vederbörligt Utskott remitteras.

(Se bifogade Tabell.)

Man ser således, att både den oafkortade inkomsten och behållningen af TullVerket i Sverige äro i proportion mindre än i Norrige, och att den sednare år 1818, *var rent af eller öfver* 49,000 R:d, mindre i Sverige än i Norrige, detsamma skulle äfven i allmänhet vara händelsen hos oss, om icke uppgälden mot det främmande myntet höjde summorna i Sverige. Dertill bidraga äfven confiscationer och böter, hvilka härstädes år 1819 uppgingo till

Jemförelse imellan Tullinkomsternas förhållande i Sverige och Norrige, hvilket sednare Land i anseende till sitt läge och beskaffenheten af sina in- och utförsels-artiklar, har med vårt den största likhet.

I Sverige

med något öfver 2,400,000 Innebyggare, rikare jord, handelstvång och tull-afgifternas erlåggande i Hamburger Banco eller Silfver, och deraf följande uppgåld eller cours-förhöjning, hvilken oftast uppgått till öfver hälften af hela tull-inkomstens oafkortade belopp,

I Norrige

med något öfver 800,000 Innebyggare, fattigare jord, handelsfrihet (utom med sådesbrännvin och spelkort, förbjudna till införsel, samt ekvirke och ekbark, förbjudna till utförsel) och inga afgifter i främmande mynt eller deraf följande uppgåld under jemförelse-tiden,

har förhållandet, då endast Convoij-medlen, på bägge sidor, äro undantagne, varit följande:

	Riksdaler Svenskt Banco.						Behållning.		
1817.									
Oafkortad inkomst	——	—	—	1,745,320	32	11			
Afgå afkortningar	134,838	11	6						
Omkostnaden	367,016	34	5						
		—	—	501,854	45	11			
Återstå	——	—	—	——	—	—	1,243,465	35	—
1818.									
Oafkortad inkomst	——	—	—	1,771,888	40	4			
Afgå Afkortningar	87,580	17	5						
Omkostnader	407,507	14	6						
		—	—	495,087	31	11			
Återstå	——	—	—	——	—	—	1,276,801	8	5
1819.									
Oafkortad inkomst	——	—	—	2,268,518	25	10			
Afgå Afkortningar	120,469	12	5						
Omkostnader	363,433	12	2						
		—	—	483,902	24	7			
Återstå	——	—	—	——	—	—	1,784,616	1	3
1820.									
Oafkortad inkomst	——	—	—	1,962,691	20	2			
Afgå Afkortningar	118,931	31	—						
Omkostnader	388,730	6	11						
		—	—	507,661	37	11			
Återstå	——	—	—	——	—	—	1,455,029	30	3
Summa behållning för 4 år *)							5,759,912	26	11

	Norrska Specier.				Riksdaler Svenskt Banco. Behållning.		
1817.							
Oafkortad inkomst	——	—	731,106	31			
Afgå fast aflöning	37,085	37					
Omkostnader	65,928	103					
		—	103,014	20			
Återstå	——	—	628,092	11	1,046,820	7	4
1818.							
Oafkortad inkomst	——	—	858,687	90			
Afgå fast aflöning	36,913	33					
Omkostnader	26,142	1					
		—	63,055	34			
Återstå	——	—	795,632	56	1,326,054	5	4
1819.							
Oafkortad inkomst	——	—	1,058,200	117			
Afgå fast aflöning	36,992	65					
Omkostnader	85,238	80					
		—	122,231	25			
Återstå	——	—	935,969	92	1,559,949	29	4
1820.							
Oafkortad inkomst	——	—	1,037,769	115			
Afgå fast aflöning	35,704	2					
Omkostnader	186,091	119					
		—	221,796	1			
Återstå	——	—	815,973	114	1,359,956	33	4
Summa behållning för 4 år *)					5,292,780	27	4
Således mindre behållning för Norrige än Sverige under samma tid, blott				–	467,131	47	7
Summa					5,759,912	26	11

*) Intägterna uti Hamburger Banco och Silfver äro, enligt de uppgjorda Stats-calculerna, förvandlade,
för, 1817, efter Medel-Cours af 109 sk.
1818, - - - 110 —
1819, - - - 123 —
1820, - - - 151 —

*) I brist på någon sådan Cours-bestämning i Norrige, som i Sverige, äro Norrska Specierne förvandlade, efter det allmännaste förhållandet mellan Svenska och Norrska sedlar under jemförelse-tiden, till en Medel-Cours af 72 Norrska Specie skilling för 1 Riksdaler Svenskt Banco.

146,024 R:dr 1 sk. 6 r:st., men som i Norrige måste vara obetydliga, till följe af der varande handelsfrihet och lindrigare Tullafgifter.

Orsakerna till detta missförhållande mellan de bägge Rikenas tull-intrader, ligga utan tvifvel förnämligast i tvångs-systemet. Det gifver mindre inkomster, emedan förbuden och de höga afgifterne göra det frestande och lönande att våga något på lurendrägeri och tullförsnillning; det fordrar större utgifter, emedan en i samma mon behöflig strångare tillsyn kräfver talrikare bevakning. Således underhålla vi, oagtadt Landttullarne äro upphäfne en Inrikes Tullbevakning af 275 personer och dessutom emot Norrige, en efter föreningen ökad gräns-bevakning af 145 personer, hvilken allena kostar 33,344 R:dr, hvaremot å Norrska sidan svarar nästan ingen, eller några få man.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:* Det är i anledning af Herr von Hartmansdorffs uppgifter, i afseende på tull-uppbörden i Sverige och Norrige, som jag utbeder mig att få nämna några ord. Jag anhåller nemligen att få den önskan framställd till det Utskott, dit Herr von Hartmansdorffs jemte öfrige anföranden i ämnet remitteras, att, i händelse hans calculer ej serskildt upptaga Tull-uppbörden för import och export, hvardera specificerad, Utskottet då må inhämta närmare upplysningar öfver förhållandet i denna del, så väl i Norrige, som i Sverige, innan något project i fö-

revarande fråga uppgöres eller till Riksens Stånder ingifves. Det är icke svårt, att få en hög tull-räkning, men den vittnar ej alltid om ett förmonligt förhållande. År 1813 utgjorde Tull-uppbörden i Sverige omkring 3 millioner, men då införskrefvos också 800,000 tunnor spannemål, och tull-afgiften för utländskt bränvin steg ensam till 420,000 R:dr. Jag är visserligen ej vän af prohibitiva system, och gillar ej eller tull-afgifter som äro så höga, att de måste mana till tullförsnillning; men jag önskar upprigtigt att mine landsmän må tillverka hvad tillverkas kan. Så som jag känner tillståndet i Norrige, åtminstone i norra delen deraf, så finnes de hos innebyggarne knappast någon husgerådspersedel, som ej från Utlänningen infördskrifves; till och med matvaran hemtas från utrikes ort; och jag önskar att vår Tull-uppbörd icke må i detta afseende täfla med Norriges.

Herr *Rosenblad, Bernhard:* I anledning af Herr Hartmansdorffs nyss afgifne yttrande, tror jag mig böra rätta ett dess misstag. Herr von Hartmansdorff anser den år 1820 vidtagne skärpning i prohibitiva Författningarne, hafva vållat den sedermera inträffade minskningen i Tull-intraderne. Mig vetterligt vidtogs år 1820 ingen skärpning i prohibitiva Tull-lagarne, men en strängare lag för bestraffande af deras öfverträdelse infördes, och det med sjelfva systemet conseqventa stadgande vidtogs, att alla till införsel förbjudna condemnerade varor skulle åter utföras, för att utrikes försäljas. Genom detta senare, minskades betydligen TullVerkets

inkomster under artikeln *Confiscationer*, emedan dess utgifter ökades genom den ersättningsskyldighet, TullVerket medelst införandet af nya strafflagen fick vidkännas, till vederbörande beslagare af deras andel i de böter, som enligt förra strafflagen erlagdts förbrytelser, hvilke efter den nya medföra straff utaf fångelse.

Hvad sjelfva saken beträffar, så delar jag Herrar Thams och v. Hartmansdorffs önskan, att prohibitiva systemet måtte upphöra; och skulle jag önska samma öde åt det så kallade Product-Placatet. Hvad nytta det ägt för Svenska Fragthandeln, åtminstone i senare tider, känner jag icke. Deremot kan jag uppgifva ett factum, som upplyser hvad skada samma handel lidit genom detta Placats tillvarelse. De sednare åren hade en tillfällig brytning i handelsförhållanderne emellan Förenade Staterne af America och Frankrike uppkommit, hvarigenom all direct handelsförbindelse emellan dessa Stater de facto upphördt. Under denna tid voro Svenska Fartyg, som kunde erhållas för lindrigare fragt än andras nationers, mycket efterfrågade i Americanska hamnar, och de första åren hade de en lönande fragtförtjenst. Men sedan Americanska Regeringen, efter inhämtad kännedom af hos oss gällande förbud för främmande fartyg, att införa andra än egna producter, vidtaget i afseende på Sverige ett reciprocitetssystem, upphörde denna lönande fragtförtjenst just i en tidpunkt, då våra rederier ägde största behofvet af den. Vid verkställigheten af prohibitivsystemets upphäfvande, anser jag det tillägg ound-

gångligt, först, att den måtta och försigtighet iakttages, som erfordras vid öfvergången från ett system till ett alldeles motsatt, och sedan att hvarje vara, som hos oss produceras, vid införsel utifrån belägges med en tull, fullt motsvarande alla de afgifter, af hvad namn och beskaffenhet som hålst, hvilka den Svenske Producenten i och för denna varas production erlägger till Staten; ty i annan händelse gynnade man den utländska producenten, på den inhemskas bekostnad. Med detta tillägg tror jag, att de af Herr Grefve von Schwerin yttrade betänkligheter blifva, åtminstone efter min öfvertygelse, undanröjde.

Herr *Tham, Wollrath:*

(Se Bilagan N:o 13.)

Herr *von Hartmansdorff:* I afseende å hvad Herr Grefve von Schverin satt i fråga, nemligen om någon skillnad i den af mig meddelade uppgiften vore iakttagen emellan ingående och utgående tull, bör jag hafva åran upplysa, att en sådan skillnad icke blifvit gjord. För öfrigt och hvad angår frågan huru vida det vore rådligt eller ej, att ålägga utgående tull: så beror svaret på undersökning huruvida det är köparen eller säljaren, som betalar tullen. Är varan lätt afsättlig och begärlig, så är det väl köparen som får betala afgifterne, i motsatt händelse säljaren. I förra fallet vore den utgående tullen lika förmonlig för Riket, som

han, i omvändt förhållande skulle vara ofördelaktig.

Hvad Herr Rosenblads anmärkning beträffar, så får jag erinra, att då jag nämnde det TullFörfattningarne år 1820 blifvit skärpta, påstod jag ej att de tillåtna varorne blifvit färre. Men ytterligheten af stränghet i straff, leder ungefär till samma verkan, eller motsatsen af hvad man åsyftat, det är strafflöshet, emedan menskligheten bjuder emot att utkräfva det öfverdrifna. De tysta, eller icke åtalade öfverträdelserna blifva då desto flera, och samhället förlorar derpå i alla afseenden. På samma sätt förhåller det sig med den omtalade förlusten på confiskeradt gods. Öfverdriftens påföljd att leda till motsatta resultater är så ofelbar, att sjelfva confiscationerne som borde medföra den största vinst, leda till förlust. Den upplysning Herr Rosenblad derom meddelat är således ganska lärorik. Han har yttrat, att man borde iakttaga måtta vid öfvergången från ett system till ett annat, och deri instämmer jag fullkomligt; men för att med nytta omvända sig, måste man först inse det oriktiga, i den belägenhet hvaruti man sig befinner, och att i någon mån göra det åskådligt, har varit ändamålet med min vördsamma framställning.

Herr *Lefrén*, *Johan Pehr*: Jag har vågat begära ordet i detta vördade samfund, och jag känner mig verkligen brydd, då jag till detta mitt första yttrande valt ett ämne, som det må hända icke tillhör mig att bedöma. Jag ärnar

nemligen försöka att tala emot den ytterlighet af liberalitet i afseende på näringar och synnerligen handel, som nu så ofta yrkas. Jag har haft tillfälle höra både här och utom detta hus, huru man sammanfördt idéerna om den utrikes och den inländska handeln. På samma tid, som man med rätta ifrar derför, att den Svenska Medborgaren må åga frihet att tillverka hvad vara som hälst inom landet, på samma tid vill man äfven genom införandet af ett illimiteradt handelssystem, stänga all utväg för honom att vinna afsättning å hvad han producerar. Man behöfver likväl blott gå 300 år tillbaka, för att se, huru de nationer, som i tid vidtagit ett inskränkt handelssystem, beräknadt på den inre näringsflitens förkofran och på skydd mot yttre concurrence, för att ej råka i samma förhållande, som Colonier i allmänhet, hunnit ett välstånd, som i motsatt fall icke stått att vinna. Ännu i Elisabeths tid kunde t. ex. kläde blott af grofre slag i England tillverkas. Den bättre ullen fördes rå öfver canalen till Nederländerne, der den förädlades och återköptes sedan med flera 100 procents förlust. Elisabeth införde då det prohibitiva Handels- och Manufactursystem, som ännu i England fortfar. Min tanka är, att lika så mycket man bör ifra för frihet i handel och näringar inom oss, lika mycket bör man strida emot en illimiterad handels- och importrättighet. Jag frågar om det är troligt, om det är ens möjligt, att för våra landtmannaproducter finna afsättning utom Riket? Regeringen har i detta hänseende gjordt ett och annat försök; men några ultra-liberale af våra

Författare hafva nog mycket klagat deröfver. Jag vill ej yttra mig i denna fråga, men jag försvarar likväl icke, att Regeringar i allmänhet deltaga i handelsspeculationer, som ensamt synas tillhöra den enskildtes verkningskrets; jag ansar dem göra både rätt och väl om de försöka leda den enskildta omtankan till begagnande af nya canaler för industriens utvidgande.

Om denna öfverproduction af landtmannavaror icke kan utom landet afsättas, så är det dock sannolikt att den skall kunna inom landet föryttras, på det sätt nemligen, att Handtverkerier och Manufacturer med flere Stadsmannanäringar, hvilkas idkare skola uppäta Landtmannens producter, lifvas och tillväxa. I motsatt fall stannar det dervid, att Landtmannen måste sakna den lämpligaste uppmuntran för producenten — lättad afsättning. Jag anhåller att detta mitt yttrande må till vederbörande Utskott få åtfölja remissen af de till detta ämne hörande motioner och anföranden.

Herr *Rosenblad*: I anledning af hvad den siste värde talaren anfört, får jag nämna, att om vid införandet af ett liberalare handelssystem, det afseende jag tillstyrkt fästes på hvad öfvergången från ett motsatt system fordrar; så blifva de Näringsidkare tryggade för förluster, hvilka i stöd af nu gällande stadganden nedlagt capitaler i någon näring, som möjligen kunde komma att lida afbräck genom det förändrade systemet. Det torde vara nog i afseende på närvarande Näringsidkare. I afseen-

de på framtiden delar jag ej Herr Lefréns fruktan att utländsk täflan skulle qväfva våra näringar, så snart, på sätt jag äfven yrkat, vid införseln utifrån lika hög tull kom att erläggas för en vara, som dess inhemska producent i och för dess production erlagt till Staten. Skulle vid sådana omständigheter likväl något inhemskt industrielt företag ej kunna tåla utländsk täflan, så är det tecken att detta förlag efter våra förhållanden ej är lönande, och då erhålla troligen de förut deri begagnade capitaler ett mera nyttigt användande i annan väg, hvartill visserligen ej kom att saknas tillfälle, så länge hos oss erforderliga capital-tillgångar äro så ringa jemförelsevis med de näringsföretag som kunna erbjuda sig. Hvad spanmålshandeln beträffar, tror jag, att om en oföränderlig tull å spanmål fasställdes, uträknad efter dess medelvärde och efter ett medium å de skatter, som betunga dess inhemska production, så skulle den inhemska producenten, om han än någon gång fann utländsk medtäflare, likväl erhålla en riklig ersättning, derigenom, att vid de efter naturens lagar inträffande svagare skördar och deraf höjda priser, han ej, som hittills varit förhållandet, ägde en utländsk concurrence, som var helt och hållet fri från de dryga afgifter, hvilka betungat hans egen production, och med hvilken han således ej utan förlust kunde täfla.

Grefve *Cronhjelm*, *Polycarpus*: Under loppet af discussionerne har jag trott mig finna

ett

ett yttrande mindre fullständigt utveckladt, och då ingen annan af de Ledamöter som talat, fåstat sig vid detsamma, anhåller jag om Höglofl. Ridderskapets och Adelns öfverseende, då jag nu går att deröfver anföra några ord, endast i afsigt, att bidraga till den fasta och rediga öfvertygelse, som bör föregå hvarje fattande af beslut i allmänna ämnen.

En vård Ledamot, Herr Rosenblad, har klandrat prohibitif-systemet samt yrkat moderation vid öfvergången derifrån till ett fritt system. Jag instämmer fullkomligt i dessa åsigter och anhåller endast att något få utveckla sättet för den yrkade öfvergången uti vissa fall. Följderne af prohibitif-systemer hafva alltid varit, att en del af landets förlager öfvergått till sådane productioner, som ej stå tillsammans med landets natur, och hvilkas producter just af denna orsak alltid skulle kunna undersåljas af utlånningen om handelsfrihet existerade. Följderne af ett friare system äro alldeles motsatte; genom ett sådant återföras förlagerne till de productioner som mera stå tillsammans med landets natur och hvilka således medföra en en större vinst. Men det ligger i sjelfva saken, att detta återförande till mera naturenliga productioner öfverlåmnadt, likasom hvarje industrie åtgård bör vara, till det enskilda interesset, skall ske småningom; och styrelsen skulle således handla origtigt, om den beröfvade producenten tillfälle till detta successiva correctif.

Detta tror jag skulle ske om man å det af mig nämnde slag af af producter, ej till en början lade större tull än den som motsvarar den inländska producentens bidrag till det allmänna, emedan i sådan händelse de utländske producterne af samma slag säkerligen ändå skulle kunna säljas för bättre pris än våra, och våra producenter af samma slags varor således på en gång blifva ruinerade. Jag tror derföre, att tullen bör till en början vara något högre och sedan gradvis minskas med lika små steg som förlagerne återföras till de productioner, hvilka naturen af hvarje land synes utvisa.

Herr *von Qvanten*, *Carl*: Som jag äfven framställt mina tankar i detta ämne, och yrkat ändring i Tull-Lagarne, anser jag mig i anseende till Herr Lefrens yttrande böra förklara, att min mening ingalunda är, att ovilkorligt öppna en oinskränkt rättighet, till alla varors införande. Men hvad som i synnerhet bör fästa allmänna uppmärksamheten är onekeligen, att varor finnas till införsel förbjudne hvilka snart sagt äro till brukning anbefaldte; sådant är ju inconseqvent. Endast lurendrägaren delar denna förtjenst. Jag anser således lämpeligast, att varor, som äro tillåtna till förbrukning, må mot en billig tull blifva tillåtna till införsel, hvarigenom lurendrägarnes hela vinst upphör, och Staten skall finna en tillgång, vida större än hvad den med nuvarande Tullförfattning kan påräkna.

Friherre *Björnstjerna*, *Magnus*: I den händelse, att något Stånds privilegium skulle

anses lägga hinder i vägen för Skrå-författningarnes afskaffande eller modifierande, så tror jag för min del det icke vara omöjligt, att utfinna ett sätt, hvarigenom detta ändamål utan att stöta nämnde privilegium skulle kunna vinnas.

Det vore nämligen både nyttigt och förhända icke overkställbart, att i alla större Städer inrätta practiska skolor. De som där förvärfvat sig erforderlig kunskap och skicklighet i ett yrke kunde, efter mitt begrepp, icke i de nu gällande författningar möta något hinder, att erhålla mästerskap; och genom detta enkla medel skulle också, utan någon rubbning af Skrå-ordningarne, hvad man nu åsyftar, i icke ringa mon åstadkommas. Jag anhåller att detta mitt anförande må till vederbörande Utskott remitteras.

Grefve *Posse*, *Carl Henric*: Sedan så mänge upplyste och värde talare behandlat detta vigtiga ämne, skulle det verkeligen synas öfverflödigt, att derom vidare yttra något. Jag anhåller likväl, att, endast i följd af hvad Herr Friherre Björnstjerna nyss anförde, få tillägga några ord. De fleste talare hafva instämt deruti, att ändamålet med skrå-författningarnes afskaffande eller inskränkning skulle åsyfta en ökad production, hvilken åter blott genom fullkomlig frihet i näringar skulle stå att vinna. Må det, i anledning häraf, tillåtas mig fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på en omständighet, som torde förtjena att komma i betragtande. Frankrikes erfaren-

het under de sistförflutne 30 åren torde i många fall kunna jemföras med den erfarenhet, andra länder under tre sekler förvärfvat. Äfvenså har Frankrike under nämnde epok genomgått en fullständig kurs, hvad näringsfriheten beträffar. Strax efter revolutionen afgjordes det, att alla handteringar, alla näringar skulle vara fria; men man fann snart att intet dermed uträttades; ty det är ej nog att hafva *frihet* att tillverka, man måste äfven *kunna* tillverka; och denna kunskap var just det som då saknades. I följd häraf beslöt National-Conventet att söka utsprida alla de kunskaper, som äro oumgängelige för näringarne, och utan hvilka all frihet i deras idkande är öfverflödig. Om man tillstyrkte Näringsfrihetens införande i Konungarikena de båda Sicilierna, Portugal eller Spanien, tror jag ändock att productionen i dessa länder skulle stå på samma punct som nu, ty de så högst nödvändige kunskaperne saknades. Jag nämner detta blott för att visa, att förhållandet hos oss är i vissa fall enhanda. Alla våra uppfostrings-anstalter äro grundade i eller härleda sig ifrån den tid, då vi saknade ämnen till Embetsmän, snart sagt i alla grenar och då vi till och med måste införskrifva Borgmästare från Lybeck. Vi hafva sedermera ej gjort något hufvudsakeligt för konstflitens förkofran, och de anstalter vi äga för bildandet af åtskillige Närings-idkare, äro inga, eller högst få. Också saknas i de flesta fall all slags konstfärdighet; och om något spår till en sådan färdighet någonstädes skulle visa sig, är den visserligen ej genom undervisnings-anstalter för-

värfvad, utan endast genom vissa personers eget ihärdiga bemödande. Det är derföre, enligt min öfvertygelse, nödvändigt, att i bredd med närings-friheten, äfven införa sådane läro-institut, som sätta den blifvande närings-idkaren i tillfälle, att inhämta de för hans yrke erforderlige kunskaper. Jag frågar om han vid våra allmänna Skolor Gymnasier eller Academier kan hoppas vinna dem? Nej! I Natural-Historien läses litet eller intet. I Mathematik likaså. I Mekanik, Kemi, Techneologie m. m. saknas på de flesta ställen lärare eller ock utvecklas dessa vettenskaper ej fullkomligt. Det är blott i detta fall, som jag anser oss böra vara beredde, att jemte näringsfriheten, äfven söka utsprida det vettenskapliga ljus, hvarförutan denna frihet icke kan medföra den åsyftade verkan.

Herr *Pereswetoff Morath, Anders Vilhelm*: Det är i afseende på ett uttryck af Herr Friherre Björnstjerna jag begärt ordet.

Herr Friherren tyckes hysa den tanka att frågan om Skråförfattningarnes upphäfvande är en privilegii fråga. — I denna mening kan jag aldrig med Herr Friherren instämma.

Skråförfattningarne äro ostridigt oeconomiska lagar, och Grundlagen innehåller, att sådane kunna af Konungen utom Riksens Ständers hörande förändras eller upphäfvas.

Man har sagt, jag vet ej om det så är, att öfverlåggning om Skråtvångets upphäfvande eller förminskande ägt rum i StatsRådet, men att man ej velat fatta något beslut, innan Stän-

dernes mening än ytterligare blifvit inhämtad. Om så förhåller sig, lärer dock aldrig fråga uppstått derom, att ämnet borde behandlas såsom rörde det något Stånds privilegier, eller Ständernes hörande deraf varit en följd.

Så många talare hafva här redan yttrat sig om nyttan eller skadan af en obegränsad näringsfrihet, att jag i det afseendet ej bör tillägga något, utan endast fästa Ridderskapet och Adelns uppmärksamhet på Konungens ostridiga rätt, att i ämnet stifta ny lag.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Hindric*: Då jag begärde ordet, var det egenteligen endast för att yttra hvad Herr Morath sedermera anfört, i afseende på Friherre Björnstjernas utlåtelse, om det hinder Stånds-sammansättningarne möjligen skulle kunna lägga i vägen för Skrå-författningarnes upphäfvande. Jag skiljer mig helt och hållet från den tankan, att ett sådant hinder skulle äga rum, men grundar min öfvertygelse, att dessa Författningar verkeligen äro såsom upphäfne att anse, hufvudsakeligen derpå att i och med detsamma Ridderskapets och Adelns concessioner år 1809 antogos, all verkan af Skrå-privilegierne äfven bordt upphöra; och, efter min tanka, hade Regeringen i beslutet om dessa concessioner och villkoret för dem, en gifven anledning, att under den påföljde tiden antingen upphäfva Skrå-ordningarne, eller jemka dem efter tidens fordringar. Hvad den nu förevarande frågan beträffar, synes den inskränka sig dertill, huruvida en sådan ändring eller jemkning är för samhället

fördelagtig eller icke. För att få en fixpunct hvarifrån man med mera säkerhet må kunna derom fälla ett omdöme, hemställer jag om det ej skulle vara lämpeligt, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet begära, att få del af de system och de principer, som hos Styrelsen under de tretton sistförflutne åren varit rådande, i afseende på handels- och näringsfrihet, äfvensom af skälen för och emot i detta ämne, på det vi, efter en communication härom, må äga ett stöd för våra enskilda tankar, hvilka nu icke kunna bära stämpel af den erfarenhet och sakkunskap, som ämnets vigt kräfver.

Herr *Tham*, *Wollrath*: Hvad den af Herr Friherre Björnstjerna väckta fråga angår, huruvida Skrå-ordningarnes upphäfvande skulle stöta emot Borgerskapets privilegier, utbeder jag mig få erhindra, att Herr Friherre Jacob Cederström redan uti sitt Memorial utredt, det desse Författningar allsicke ägt eller äga privilegiers natur, utan äro grundade på framfarna Konungars serskilta Nådiga Resolutioner, och icke allenast af Sveriges Konungar blifvit flere gånger inskränkta utan äfven af dem kunna ännu mer inskränkas eller ock alldeles upphäfvas; och förenar jag mig för öfrigt med hvad Herr Friherre Anckarsvärd och Herr Morath i denna del anfört. Hvad åter beträffar Herr Grefve Posses yrkande af förbättrade uppfostrings-anstalter, såsom i afseende på Skråordningarnes afskaffande oumgängeliga, vågar jag tro, att de ifrån Spanien och båda Sicilierna hämtade exempel icke kunna lämpas till

vårt Fädernesland, hvilket uti Närings- och konst-skicklighet står så långt framom dessa länder, att ingen jemförelse lärer äga rum. Det är uti flere af Rikets Provincer icke sällsynt, att på landet träffa godo handtverkare. De handtverkerier som i synnerhet bero af mathematiska och mekaniska kunskaper hafva under arbetet vid Götha Canal vunnit framsteg, knappt förut anade, och om, som jag hoppas, detta och andra till landets nytta och heder ledande stora företag med alfvar blifva forsatte, skall en mängd af de för landets innevånare oumbärligaste handtverksgrenar fortskrida till mer och mer fullkomlighet och torde hända i och för de flesta af våra handtverks-classers upplysning, i hvad till deras yrke hörer, göra nya uppfostrings-anstalter umbärliga, serdeles om vid Bell- eller Lancasterska Skolorna, som lyckligtvis allmänt börja införas, inrättningar gjordes, att äfven uti slöjder och handtverk inöfva en del af den ungdom der undervisas.

Friherre *Björnstjerna*: Som mitt yttrande gifvit tvenne värda Ledamöter anledning, att tro, det min mening skulle vara att Skråförfattningarne *borde anses* såsom ett Stånds privilegium, får jag upplysa, att mina ord föllo sålunda: *i händelse något Stånds privilegium skulle synes lägga hinder i vägen för Skråförfattningarnes upphäfvande &c.* För min del är jag visserligen öfvertygad, att detta hinder icke äger rum; men alla äro icke af denna tanka, åtminstone har ej Borgare-Ståndet hittills varit det.

Friherre *Boje*, *Ludvig*: I det vigtiga ämne, som nu utgör föremål för öfverlåggningen, utber jag mig att få nämna några ord, egenteligen för att understödja de Ledamöters mening, hvilka jag trott mig finna framställa det rätta.

Jag tror mig böra skilja emellan frågan om Handelsfrihet och frågan om Skråordningarne. I den förra frågan anser jag, lika med Herr Rosenblad, att mycken måtta bör sättas i öfvergången ifrån handelstvång till full handelsfrihet. Det är faseligt lätt att nedrifva allt gammalt, men deri bör man likväl icke fortgå vidare än man hinner uppfinna garantier för det man vill sätta i stället: och Herr Lefrén har förträffligt visat angelägenheten af all varsamhet i denna del. I frågan om Skråordningarne är jag alldeles af Herr Friherre Anckarsvärds tanka, att pröfningen af denna fråga visserligen icke hindras af något Stånds privilegium. Men äfven i denna fråga tror jag en måtta angelägen, och tror således, att Skråordningarne böra modifieras, och till sina fel rättas, men icke upphäfvas. Så rätt det är, att hvar man bör få föda sig med det handtverk man kan, så angelåget tyckes det dock vara, att han också förut visar, att han verkeligen kan hvad han påtager sig, emedan allmänhetens rätt att icke bedragas, också förtjenar något afseende. Den bästa garantie derföre vore visserligen utbredandet af en större konstfärdighet, på sätt som Herr Friherre Björn-

stjerna och Herr Grefve Posse så agtningsvårdt yttradt.

Herr *von Hartmansdorff*: Jag erkänner upprigtigt, att jag ej delar, med Friherre Cederström och andra vårda talare, den mening, som de synas hysa, angående nyttan af en fullkomlig frihet i våra näringars bedrifvande. Men jag erkänner lika upprigtigt, att jag ansett öfvervigten, för tvångslagarnes bibehållande vara så stor, att jag ej bordt bestrida hvad som möjligen kunnat synas mig för mycket begärdt uti de framställda yrkandena på nårings-frihet, emedan de nog lära röna motstånd ändock. Men nu, då man tyckes hafva trott, att jag önskade en allför hastig öfvergång från det nårvarande förbuds-systemet, till ett motsatt, och då fråga blifvit väckt om särskildta bildnings-anstalter för näringarne, anser jag mig äfven böra närmare redogöra för min åsigt af ämnet.

All utveckling delar sig i tvenne slag, den intellectuella för menniskans inre, och den physiska för hennes yttre förmögenheters utbildning. För all utveckling är samfund nödvändigt; och det är samfundsstyrelsens eller Regeringens åliggande att vidmagthålla och befrämja den, vare sig i anseende till vetenskap och konst, eller till mechanisk färdighet och handaslöjd. Men Regeringens bemödanden skulle vara fruktlösa, om de ej understöddes af smärre samfund eller corporationer som frivilligt bildat sig för bägge grenarne af mensklig utveckling, under namn af

Academier, Högskolor m. m., för Lärdoms- af Skrån och Gillen m. m., för Näringsidkare. Historien visar, att ur skötet af dessa slöjde- eller näringscorporationer, utgick det tredje Ståndet, genom hvars motvigt mot lärdoms- och krigarestånden, sjelfva den grundlagliga friheten blifvit lagstadgad och bestämd. De länder som voro olyckliga nog, att icke hafva mägtiga Borgare, såsom t. ex. Polen, hafva visat oss vådorna af ett samhälle, bestående egentligen af väldiga magnater, å ena, fattiga och okunniga bönder, å andra sidan. Det är gifvet, att hvarje tid måste bygga sina framsteg, på den föregåendes erfarenhet, och att hvar och en som skall lära, bör underkasta sig föreskrifter af de lärda eller konstförfarna, som förut idkat vetenskapen eller näringen. Det skulle eljest hända, att nybörjaren bure sig förvändt åt, förspillde frukterna af sina föregångares möda, och finge å nyo trampa samma fjät, som de redan i utvecklingens fortgång tillryggalagt. Till undvikande deraf, är ett förmynderskap för den lärande nödvändigt. Det utöfvas af hvarje lärare i sin skola, af hvarje mästare på sin verkstad och högst af Regeringen för all slags utveckling i samhället. Det vore ett grundfel, om man trodde, att detta förmynderskap någonsin kunde umbäras, emedan de yngre och okunnigare alltid behöfva lära af de äldre och erfarnare. Eftersträfvandet af en obegränsad näringsfrihet, och af skrånas upphäfvande skulle vara ett försök att undandraga sig både Regeringens allmänna och Mästarnes enskilta ledning, hvilken hvar och en, i mer eller mindre mon behöfver.

Frågan huruvida Skrå-Ordningarne höra till BorgareStåndets privilegier eller ej, synes mig vara mindre väsendtlig än den, om SkråOrdningarne i sig sjelfva äro nödiga. Jag anser dem så vara, men att modificationer behöfvas och böra tillstyrkas. Deras fullkomliga upphäfvande skulle hos oss utan tvifvel vara en verklig olycka. De smärre städerna i landsorterna, hvilka, ehuru obetydliga, likväl underhålla någon rörelse och lif i de kringliggande trakterna, skulle genom upplösningen af de band, Skrå-Ordningarne utgöra, må hända alldeles aftyna. Med de små framsteg, som slöjderna hittills gjort i vårt land, är det fruktansvärdt att de, genom SkråOrdningarnes upphäfvande, gingo ännu sämre. I länder, som hafva en nästan obegränsad näringsfrihet, har man kommit dertill; icke just alltid för det att man ansett den för något godt i och för sig sjelf, utan för att skaffa Staten inkomst såsom händelsen var i Preussen efter det olyckliga kriget med Frankrike. Således fick hvar och en, som löste sitt patent på någon viss näring, rättighet att idka den, utan afseende å andra omständigheter. Följden var den, att många strömmade till slöjderna, utan skicklighet eller förlag och krafter att drifva dem. Hyrorna stego i Berlin genom behofvet af flera rum för de många mästarne, och arbete fattades. Emellertid hade de gift sig, och gingo under, mången måste rymma, lemnande hustru och barn i nöd, till föremål för Fattigförsörjningen. En annan skada uppkom äfven af Skrånas upplösning, nemligen upphäfvandet af disciplin mellan Gesäller och Lärgossar. Po-

licen måste göras strängare och vidsträcktare. Hvad man å ena sidan möjligen vann på arbetslönernes nedsättning, förlorades genom hvarjehanda större utgifter å den andra. Samma händelser böra, för samma orsaker skull, äfven inträffa annorstädes. Bör fråga här blott blifva om jemkningar i NäringsFörfattningarne, så, enär Kongl. Maj:t är enväldig i deras stiftande, och Riksens Ständer endast kunna anmäla önskningar i afseende derå, synes ej för Riksens Ständer återstå något annat än att framställa deras åsigter af detta vigtiga ämne, och hos Kongl Maj:t anhålla om Författningarnes öfverseende och modifierande efter tidens kraf. Hvad Näringsskolor beträffar: så fruktar jag, att de värda Ledamöter, som derom yttrat sig, förblandat frågorna om utbildning till lärdom och till slöjdeförfarenhet. Undervisningsanstalterna för den förra, hafva egentligen icke att göra med den sednare, utan så vida det angår de för hvarje menniska i allmänhet nödiga kunskaper att läsa, skrifva, räkna o. s. v. Låroverken för slöjderna äro Landtbrukarens verkstäder. Saken är practisk och inhåmtas bäst under sjelfva handteringens verkliga utöfning.

Herr *von Heijne, Georg*: Både vid 1812 och 1815 års Riksdagar väcktes en motion om näringsfrihet, af lika beskaffenhet med den nu förevarande och vid båda dessa Riksdagar blef saken ansedd såsom privilegiifråga af två Stånd som stannade emot två. Att BorgareStåndet all-

tid skall förblifva vid sin tanka i detta fall, lårer äfven kunna utses. Vid 1818 års Riksmöte, då en dylik motion åter förekom, hade den uti Oeconomie- och LagUtskottens gemensamma beredning samma olycka, som förut, att två Stånd stannade emot två i beslutet derom; dock inträffade, att, vid föredragningen i Utskottens Plenum, Präste-Ståndets Ledamöter medgåfvo, att målet ej var en privilegii-sak, utan de tre Ståndens medlemmar i Utskotten förenade sig om en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, den samma RiksStånd sedermera in Pleno gillade, att nemligen, som det vore Konungens råttighet att förändra SkråOrdningen, lika med andra oeconomiska Författningar, en sådan åtgård i detta afseende måtte efter tidens kraf åga rum. Jag har åfven vid upplåsandet af Kongl. Maj:ts Berättelse om hvad sig i Rikets styrelse tilldragit, tyckt mig finna det Kongl. Maj:t så ansett förhållandet, men förklarat, att Kongl. Maj:t ej velat slutligen afgöra frågan om en vidstråcktare näringsfrihet, förr än Riksens Stånder deröfver ytterligare sig utlåtit. Det är således afgjordt, att målet icke är en privilegiifråga; och vi åge derföre skål att hoppas, det Kongl. Maj:t efter förnyad anhållan i detta ämne, lårer göra nådigt afseende å Riksens Stånders i denna del yttrade underdåniga önskningar, och att näringsfriheten må blifva så oinskränkt som möjligt.

Herr *Mannerstam*; *Johan*: Det ämne som nu är under öfverläggning, har allt sedan år 1809 och vid alla derpå följde Riksdagar varit

föremål för Riksens Stånders rådplågningar och beslut; men, så vidt jag mins, är det första gången som skiljaktiga meningar derom hos Ridderskapet och Adeln yttras — åtminstone har jag på detta rum aldrig tillförene hört sättas i fråga, att förändringen af Skråförfattningarne skulle innefatta rubbning af ett Ståndsprivilegium.

Då Ridderskapet och Adeln år 1809 beslutat concessioner i dess privilegier mot tillgodonjutande af motsvarande eftergift i andra Riks-Stånds privilegier, trodde väl icke någon inom detta hus, att näringsfrihetens införande stridde mot BorgareStåndets privilegier, utan alla instämde deruti, att, då Adelns concessioner blifvit bifallne, näringsfriheten i och med detsamma var decreterad. Så har väl detta beslut sedermera ej blifvit tillämpadt, men åtminstone har Ridderskapet och Adeln alltid sålunda ansett det. Såsom bevis härpå får jag upprepa, hvad en annan talare nyss till en del omnämnt, nemligen, att då, vid 1815 års Riksdag, Friherre Cederströms motion om en vidsträcktare näringsfrihet, jemte flere i samma ämne väckte frågor i Lag- och Oeconomie-Utskotten till pröfning upptogos, i Utskotten uppkommo skiljaktiga tankar, huruvida dessa motioner innefattade fråga om ändring uti Stånds privilegier. Ridderskapets och Adelns samt Bonde-Ståndets Ledamöter i Utskotten förenade sig väl om den mening, att motionen ej hade minsta beröring med något Stånds privilegium; men två Stånd stannade emot två, och något samfält Betänkande kunde alltså icke af Utskotten af-

gifvas, utan blefvo alternativer i åmnet framstållde. Ridderskapet och Adeln jemte Bonde-Ståndet inståmde ock enhålligt uti det alternativet som innehöll, att frågan ej det minsta angick BorgareStåndets privilegier, åfvensom att näringsfriheten borde införas. Vid sista Riksdagen då, förhållandet var alldeles sådant som Hr von Heijne anfört, blef förslaget till näringsfrihetens införande åfvenledes enhålligt bifallit af Ridderskapet och Adeln, som då jemvål beslöt att i sårskildta underdåniga besvår hos Kongl. Maj:t anhålla om ändring af SkråFörfattningarne; i sammanhang hvarmed äfven Kongl. Maj:ts uppmärksamhet fåstades på angelågenheten, att upphåfva Productplacatet. Jag har slutligen hört en och annan vård talare framkasta betänkligheter mot nyttan af SkråFörfattningarnes upphåfvande. I detta afseende torde jag endast få hänvisa till Lag- och OeconomieUtskottens Betänkande i åmnet år 1815; och jag tror, att om den föreslagna ändringen företages och fullbordas på det sätt och i den ordning Utskotten uppgifvit, all våda af en slik ändring skall kunna undvikas och förekommas.

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Axel*: Med fullkomligt råttvisande af den historique, som de två sista vårde talarne öfver förevarande åmne framstållt, får jag blott nämna, att det är all anledning tro, att Kongl. Maj:t innan kort i frågan gör en nådig proposition; och jag öfverlemnar derföre till Ridderskapets och Adelns

pröf-

prôfning, om icke all ôfverlåggning derom kunde intill dess uppskjutas.

Friherre *Anckarsvärd*: Under discussionen har det synts mig, som tvenne ämnen af icke fullkomligt lika beskaffenhet blifvit förenade under en fråga, nemligen det ena angående SkråFörfattningarnes upphäfvande, och det andra rörande en oinskränkt handelsfrihet. Hvad det förra beträffar, så är jag för min del tillfredsställd med hvad Grefve Lövenhjelm i detta hänseende nyss upplyst; men hvad det senare eller handelsfriheten vidkommer, så vågar jag å nyo hemställa, om ej lämpligt vore, att genom Kongl. Majits Handels- och FinanceExpedition söka inhämta Regeringens tankar i detta ämne.

I alla andra constitutionella länder saknas icke en vägledning från Ministèren i detta fall. Det är der Ministrarnes ovilkorliga skyldighet, att genom annoncerandet af deras principer gifva tillkänna hvad som bör blifva föremål för representationens debatter. Här hafva vi blott våra enskilda åsigter att gå efter, och följden är också oftast tidsutdrägt, utan något bestämdt resultat; ty det är endast af handläggningserfarenheten som de upplysningar kunna väntas, som för omdömet äro så nödvändiga. Till följe af 49 §. i RiksdagsOrdningen, anhåller jag att få till Protocollet dictera min förut nämnde framställning, för att, efter skeende bordläggning, varda till behörigt Utskott remitterad.

Friherre *Cederström*, *Jacob:* Då RiksdagsOrdningens 42 §. innehåller det sätt, hvarpå Utskotten må inhämta de upplysningar, som kunna anses nödiga, så finner jag för min del ej huru det kan vara med formen enligt, att ett Stånd beslutar om hvilka upplysningar det ena eller andra Utskottet behöfver. Efter min tanka torde det vara bäst uppskjuta all öfverläggning i frågan till dess den framställning från Kongl. Maj:t, hvarom Grefve Löwenhjelm nämnt, blifvit Riksens Ständer meddelad.

Friherre *Boije*: Jag högaktar Friherre Anckarsvärds nit, och gör rätt åt syftningen af hans motion; men tror mig likväl i densamma finna en otydlighet, som jag önskar han ville undanrödja. Känner Herr Friherren något visst af Ministern afgifvit utlåtande, eller någon viss annan handling, tjenlig för vår upplysning, så kunna vi visserligen begära och erhålla dem; men då fordras dertill att Herr Friherren uppgifver hvilka de äro. Skulle åter hans mening vara att från Regeringen begära ett Utlåtande, att afgifva, så måste jag skilja mig derifrån, emedan jag icke anser vår rätt sträcka sig derhän.

Friherre *Anckarsvärd*: För att möta Friherre Cederströms inkast, torde jag blott få erinra, att jag ej tror, det RiksdagsOrdningen lägger något hinder i vägen för hvad jag föreslagit.

Jag kan alldeles icke inse någon olägenhet

deraf, att Riksens Ständer uttänka medel, som kunna låtta Utskottens arbete.

Hvad åter angår Friherre Boijes anmärkning, så har jag visserligen icke något att invända deremot, att ju Riksens Ständers rättighet uti ifrågavarande fall icke må på något sätt utsträckas.

Jag känner i sanning icke någon särskild act i ämnet; men jag hade önskat att genom en allmän framställning af Ministèrens åsigter och af de principer, som i 13 år varit gällande, vi måtte vinna en vägledning för våra åtgärder. Om Höglofl. Ridderskapet och Adeln finner denna önskan lagstridig, så är jag färdig att genast derifrån afstå, ehuru jag ej kan någonsin frångå den öfvertygelsen, att vi utan Ministèrens vägledning aldrig skola komma till det resultat vi åsyfta, och att man för alla dylika frågors behandling måste äga en punkt, omkring hvilken man kan vända sig, men hvaraf vi nu äro i saknad, utan att vi kunna få bristen fyld annorlunda än önskningsvis.

Friherre *Cederström:* 42 §. i Riksdags-Ordningen innefattar en bestämd föreskrift, huru det bör tillgå, när ett Utskott finner sig vara i behof af upplysningar från Styrelsen. Mig vetterligen är i våra Grundlagar ingenstädes medgifvit, att Stånden må i förväg kunna åska sådana upplysningar åt deras Utskott.

Herr Grefven och Landt-Marskalken ytt-

rade, att då den af Friherre Anckarsvård framställde begåran, att Ridderskapet och Adeln skulle hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om uppgift af de i afseende å ifrågavarande ämne af Kongl. Maj:t följde och tillämpade allmänna grunder, syntes strida mot den, för sådana ärenders framställning, i Grundlagen stadgade form, ansåg Herr Grefven och Landt-Marskalken sig böra hemställa, om icke Friherre Anckarsvårds berörde begåran kunde få förfalla.

Bifölls.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 15 Februarii 1823.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls Constitutions-Utskottets den 7 dennes afgifne, och d. 12 derpå följde förmiddagen på bordet lagde, Memorial, angående tryckning af en uppgift på de hvilande förslag till ändring i Grundlagarne, som vid denna Riksdag till afgörande förekomma. Ut supra.

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 17 Februarii

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Upplåstes de öfrige Respective RiksStåndens ankomne ProtocollsUtdrag af den 12 och 15 dennes; hvaraf inhåmtades, att bemålte Riks-Stånd förblifvit vid deras förut meddelte godkånnande af de utaf ExpeditionsUtskottet föreslagne unnerdåniga Lyckönsknings-Adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i anledning af Hans Kongl. Höghets förestående förmälning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg och Eichstedt.

Grefve *De la Gardie, Jacob:* I anledning af de nu upplåste Protocolls-Utdrag, tager jag mig friheten nåmna några ord. Sedan de af Expeditions-Utskottet uppsatte och till Rikets

Ständer afgifne Förslag till underdåniga lyckönsknings-adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen nu blifvit af de öfrige trenne Riks-Stånden antagne och samma förslag således komma att utgöra Riksens Ständers tanka; får jag till Ridderskapet och Adeln hemställa, om icke, då de af Friherre Lagerbjelke författade och här upplåste projecter till dylika adresser, fullkomligen uttryckte de känslor och tänkesätt, hvilka Ridderskapet och Adeln för dess del ansåg och önskade böra vid ifrågavarande tillfälle i underdånighet tolkas, Ridderskapet och Adeln skulle anse lämpeligt och i enlighet med dess sålunda yttrade känslor, att berörde af Friherre Lagerbjelke författade projecter till Lyckönsknings-Adresser, borde till trycket befordras; och i händelse Ridderskapet och Adeln skulle finna för godt, att sådant besluta, torde jag få föreslå, att tryckningen måtte genom Riddarhus-Utskottes åtgärd verkställas.

Herr *Grefven och Landtmarskalken* hemställde, om Ridderskapet osh Adeln behagade den af Grefva De la Gardie gjorde framställning bifalla.

Ropades *Ja.*

Friherre *Lagerbjelke*, *Gustaf*: Jag har anhållit om ordet, egenteligen i afsigt att hembära Höglofl. Ridderskapet och Adeln gärden af min vördnadsfulla tacksamhet för det nya vedermåle af öfverseende godhet som Höglofl.

Ridderskapet och Adeln behagat låta mig vederfaras. Uppfyllandet af denna hjertats plikt, borde ej inblandas med något annat föremål; men då detta tillfälle troligen är det enda då fråga blifver om det nu ventilerade ämnet, torde mig benäget tillåtas, att dervid ett ögonblick uppehålla mig. Man lårer hafva gjort (jag kan ej säga hvar eller når, ty saken företer inga spår af officialitet, men den tyckes vara temmeligen allmän, och det år för mig nog) man lårer hafva gjort säger jag, åtskilliga critiska och troligen välförtjenta anmårkningar vid de af mig vördsamt föreslagna lyckönsknings-adresserna. I æstetisk våg öfverlemnar jag dem gerna till granskningen. Vid en enda af dessa critiker nödgas jag dock uppehålla mig, ingalunda af någon litterair gloriôle, den jag ganska upprigtigt sagt, icke vidkånnes, men i anseende till den slags politiska tydning som eljest kunde drabba det criticerade stället. Man lärer hafva anmårkt, att epitheten *berycktade*, som jag i det ena projectet nyttjat i afseende på Pfalsiska Konunga-Huset, vore ganska olåmpelig, då detta ord kan tagas i 2:ne bemårkelser, både i en god och en elak. Så år fallet med många ord, som derföre likaväl, någon gång båttre ån andra, kunna anvåndas. Jag har trodt att i vårt språk, likasom i de frånmande, hvaraf jag kan äga någon kånnedom, är det en hos talare ingalunda sållsynt methode, att då de ej vilja amplifiera ett ånne, välja uttryck af en enkel och låttfattlig betydning; men önska de åter vid något tillfälle mera bildrikhet och utveckling, nyttja de ofta epi-

theter af en dubbel och flerfalldig bemärkelse, just för att åga anledning att genom de omgifvande locutionerna fästa läsaren eller åhöraren vid den mening de åsyftat. Så har äfven jag bjudit till att göra, och det med full afsigt; eljest tyckas orden *frejdade*, *rycktbara*, *namnkunniga* &c., icke vara nog ovanliga för att hafva bordt undfalla mig. Phrasen i sitt sammanhang lyder sålunda: *Svea Folk emottog med aningar af sällhet och ära nyheten om de heliga band som skola förena Eders Kongl. Höghet med en Prinsessa, ättling af den berycktade Konunga-Stam, som fordom gifvit Sverige Carlar och Hjeltar.* Jag vågar hemställa huruvida begreppet af ordet *berycktade* icke är genom omgifningen fullkomligt bestämdt; åtminstone vet jag ej af *Carlar* och *Hjeltar* som äro illa berycktade, lika litet som man kan sägas *med aningar af sällhet och ära* emotse föreningen med en Ätt, hvars art af namnkunnighet vore tvifvel underkastad.

Jag anhåller om tillgift för denna digression om obetydlighet; men, som jag nyss vågat nämna, härleder den sig icke från auktorlig egenkärlek, utan från en billig tillbörlighetskänsla i anseende till ämnet. För öfrigt erkänner jag gerna olämpligheten att framkomma med fragmenter i talekonstens theori, inför en samling, som så ofta gifvit och gifver praktiska mönster af vältalighet.

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus*: Endast förd af det djupa och sänna intryck

Friherre Lagerbjelkes förslag till lyckönsknings-adresser på mig gjorde, hemställde jag att de samma måtte med de öfrige Riks-Stånden communiceras. Jag bekänner upprigtigt, det jag hade önskat, att berörde förslag skulle hafva blifvit enhälligt af RiksStånden antagne; men då detta försök misslyckats, torde det tillåtas mig föreslå, att, enär Friherre Lagerbjelkes ifrågavarande förslag komma att uti Ridderskapets och Adelns protocoller intagas, och således på sådant sätt allmängöras, någon serskild tryckning deraf icke måtte åga rum. För min del är jag lika öfvertygad som Ridderskapet och Adeln, det vi i sjelfva saken böra vara ståndaktige, samt att vi äga samma känslor som här förut enhälligt yttrats, men i afseende på formen eller den nu föreslagne och af Ridderskapet och Adeln beslutade serskildte tryckning af Friherre Lagerbjelkes förslag till Lyckönsknings-Adresser, fruktar jag ehuru förtjenstfulla de till sina innehåll visserligen äro, likväl, att den kunde anses vara en ambitions-fråga samt sålunda gifva en mindre god sinnesstämning Riks-Stånden emellan. Det första Ståndet eller Ridderskapet och Adeln gör bäst att visa sig eftergifven, just derföre att de utgöra första Ståndet.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Jag delar icke den siste värde talarens mening i ämnet; och jag frestas således icke heller att med honom ingå i försöket att upprifva ett redan fattadt beslut. Då Ridderskapet och Adeln, efter afhörande af de Lyckönsknings-adresser som Herr

Friherre Lagerbjelke upplåst, genom formeligt beslut, förklarat dem uttrycka Ridderskapets och Adelns känslor och tånkesätt, så inser jag så mycket mindre någon betänklighet, att ehuru de icke blifvit af de andra Stånden antagne, gifva åt dem all möjlig offentlighet, som jag icke kan föreställa mig en så besynnerlig ömtålighet hos de andra Stånden, att de skulle sådant misstycka. Jag tillstyrker alltså att beslutet om tryckningen må förblifva orubbadt.

Grefve *von Platen*: Jag får blott förklara, att min mening visserligen icke varit, att vilja upprifva ett af Ridderskapet och Adeln redan fattadt beslut, hvarken angående frågan om communication med de öfrige Stånden af Friherre Lagerbjelkes författade förslag till Lyckönsknings-Adresser, eller rörande serskild tryckning af samma förslag; men jag får tillkännagifva, att innan Herr Grefven och Landtmarskalken framställde proposition om en sådan tryckning och således före beslutets fattande derom, begärde jag ordet, och af sådan anledning tog jag mig friheten hemställa, att någon serskild tryckning icke måtte blifva verkställd. Skulle Herr Grefven och LandtMarskalken ej hafva hört min anhållan om ordet före beslutets fattande, lårer jag få afstå från min anmärkning, men i annat fall kan jag ej densamma frånträda.

Friherre *Sparre*, *Sixten*: Som jag fattat denna sak, har Grefve De la Gardie hemställt om icke de af Friherre Lagerbjelke författade Lyckönsknings-adresser, skulle till serskild tryck-

ning befordras, hvaremot Grefve von Platen förment, att en sådan tryckning icke borde åga rum. För min del anser jag, att, då Herr Grefven och LandtMarskalken, i anledning af Grefve De la Gardies hemställan, redan framstållt proposition derom och Ridderskapet och Adeln berörde hemställan bifallit, det fattade beslutet må blifva oförändradt. Hvad vidare angår den af Grefve von Platen omrörda sinnesstämning Ståndenemellan, jemte Ridderskapets och Adelns såsom det första Ståndets eftergifvenhet i detta afseende, vågar jag för min del tro, att Ridderskapet och Adeln vid detta tillfälle bör begagna sin rätt, utan afseende å hvarken eftergifvenhet eller undseende för de öfrige Ståndens i detta ämne tagne beslut, och att följagtligen Ridderskapets och Adelns enhälliga bifall å Grefve De la Gardies väckte motion om serskilt tryckning utaf Friherre Lagerbjelkes författade lyckönsknings-adresser, må förblifva såsom ett behörigen fattadt beslut.

Grefve *von Platen*: Jag får blott upplysa, att Friherre Sparre ej rätt fattade min mening. Jag har trott mig böra nämna, att om min begäran att erhålla ordet icke blifvit af Herr Grefven och LandtMarskalken hörd, utan sålunda kommit post fatalia, jag icke har någon pretention på upptagande af min anmärkning, men att i annat fall, jag ej kan derifrån afstå.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Äfven jag hörde Herr Grefve von Platen be-

gåra ordet i detsamma som Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition å Grefve De la Gardies hemställan om serskild tryckning af de utaf Friherre Lagerbjelke författade förslag till Lyckönsknings-adresser. Skulle Ridderskapet och Adeln anse Herr Grefve von Platens anmärkning vara för sent framstålld, så lårer, på sått Grefve von Platen sjelf yttrat, något afseende på den af honom anmålte önskan icke kunna göras. I motsatt fall och om frågan ännu skulle anses oafgjord, skulle också jag vilja förklara, att, enligt min öfvertygelse, Ridderskapet och Adeln gjott nog för sin dignitet, då Ridderskapet och Adeln i sina Protocoller upptagit de af Friherre Lagerbjelke projecterade adresser och förklarat att genom dem Ridderskapet och Adeln fann sina känslor vårdigt uttryckte. Att göra mera, synes mig mindre öfverensstämma med det lugn som Ridderskapet och Adeln alltid och serdeles vid denna Riksdag ådagalagt.

Friherre *Lagerbjelke*: Sedan jag redan haft det missödet, att, ehuru ganska oskyldigt, gifva ett slags anledning till olika tankar i Riks-Stånden, fastån blott i en redactions- eller form-fråga, skulle det för mig vara dubbelt bedröfligt, om någon orsak hvaruti jag ägde minsta del, skulle, enligt hvad en vård talare tyckts befara, kunna föranleda till ytterligare skiljaktighet. Skulle således Höglofl. Ridderskapet och Adeln finna skål att förändra sitt nyss fattade beslut rörande tryckningen af de project till underdånige Lyckönsknings-adresser jag för-

reslagit (hvilket som Herr Grefve von Schwerin åfven nämndt, visserligen ankommer på Höglofl. Ridderskapets och Adelns vilja) vore jag för min del fullkomligen beredd att instämma med Herr Grefve von Platens åsigt af ämnet, samt hemställa, om det icke finge förblifva i samma skick det var innan proposition om tryckningen gjordes. För egen del skulle jag önska förlora erinringen af allt hvad i detta hänseende varit å bane, endast bevarande minnet af den ynnestfulla och uppmuntrande godhet Högl. Ridderskapet och Adeln vid samma tillfälle täckts mig bevisa.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade, det han vanligen afbidade någon stund efter öfverläggningens slut innan han framställde proposition i ämnet, på det hvar och en, som det åstundade, kunde äga tillfälle att anmäla sig; och hade Herr Grefven och LandtMarskalken äfven vid detta tillfälle förfarit på enahanda sätt. Det kunde visst hända, att Grefve von Platen anmält sig att tala just i samma ögonblick propositionen af Herr Grefven och LandtMarskalken gjordes, men som berörde proposition blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen, ansåg Herr Grefven och LandtMarskalken Ridderskapets och Adelns sålunda fattade beslut nu mera icke kunna rubbas, hvaruti Ridderskapet och Adeln äfven hördes instämma.

Friherre *Palmstjerna, Carl Otto,* anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, det Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen behagat utsåtta kl. 1 i morgon eftermiddag till emottagande af Riksens Stånders stora Deputation, och som Herr Grefven och LandtMarskalken förmodade, att många flera bland Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter, än det vanliga antalet af 48, torde åstunda att i samma Deputation deltaga, hemställde Herr Grefven och LandtMarskalken, om icke hvar och en af Ridderskapet och Adeln, som det önskade, kunde få i Deputationen deltaga, samt någon anteckning hos RiddarhusFiscalen således icke åga rum.

Bifölls.

Herr *Heijkenskjöld, Carl Vilhelm*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Lades på bordet.

Friherre *Sparre, Sixten*: Jag har anmält

mig att tala i anledning af Herr Heijkenskjölds motion angående Bevillningens nedsättande för jern-tillverkningen. Jag vill blott fråga: om icke Bruksägare i allmänhet anses vinna på låga spannemålspriser, samt huru vida priset å jernet hittills lika hastigt fallit, som priset å spannemålen? och torde denna enkla fråga få till vederbörligt Utskott åtfölja Herr Heijkenskjölds motion.

Herr *Heijkenskjöld*: Jag anser öfverflödigt att vidare detaillera skälen för min motion; men jag bör dock å Friherre Sparres anmärkning lemna ett svar, som torde få åtfölja remissen af motionen till Utskottet. Friherre Sparre har framställt den fråga, om icke Bruksägare betydligt vunnit genom de nuvarande låga spannmåls-priser, och så förhåller det sig ock visserligen; men Bruk finnas som hafva egen tillräcklig spannmål, och för dem tror jag fördelen hafva varit mindre betydande. För de Bruk åter, som äga tillgång på spannmål, men behöfva köpa tackjern och kohl, hvarå priserne äro högt uppdrifne, då för tackjern till och med mest betalas 10 à 11 Riksdaler skeppundet, och för kohlstigen, vid bruket lefvererad, 3 Riksdaler Banco, oberäknadt transport-kostnaden och aflöningar, tror jag, att, ehuru spannemålspriserne äro fördelaktige, detta dock ej vara af sådan consequens, att man kan säga, det Bruksägarne varit särdeles gynnade.

Herr *von Heijne, Georg*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 3.)

Lades på bordet.

Herr *Montgommerie, Gustaf*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Lades på bordet.

Friherre *Björnstjerna, Magnus*: Med mycken tillfredsställelse har jag afhört den af Herr Montgommerie väckte motion, rörande förmente bristfälligheter i Arméens nu varande organisation. Jag säger med mycken tillfredsställelse, emedan den lemnar mig tillfälle att här offentligen vederlägga de gjorde anmärkningarne, och att chronologiskt framställa data för organisationens tillkomst; men som ämnet fordrar en vidlyftig utveckling, och min talförmåga är för inskränkt, att ex tempore kunna nu framställa skälen till vederläggning af motionen, anhåller jag att i nästa Plenum få sådant verkställa.

Friherre *Sparre, Sixten*: Herr Montgommerie har uti sin motion nämnt, att han varit okunnig om motiverna till Arméens nya organisation

ganisation. Jag skulle derföre önskat, att Herr Montgommerie först gjordt sig underråttad om Kongl. Maj:ts åsigter i afseende å denna förändring, innan några anmärkningar derå här framställdes. Det är högst nödvändigt, att förskaffa sig tillförlitlig kännedom om rätta demarcations-linien emellan det constitutionella förhållandet häruti, och hvad som rätteligen är commandomål, hvilket sednare aldrig kan komma under Riksens Ståndens pröfning eller öfverlåggning. Detta bestämmande måste nödvändigt föregå, innan Herr Montgommeries motion kan komma under öfverlåggning; och som ifrågavarande upplysningar ganska lätt kunna fås, såkrast hos GeneralAdjutanten för Arméen, får jag fråga, om icke Herr Montgommerie sjelf vill, i anledning af denna min anmärkning, hos Ridderskapet och Adeln anhålla om tillåtelse att få uppskjuta med inlemnandet af den nu upplästa motionen till nästa Plenum, eller till dess att nämnde nödiga upplysningar hunnit inhemtas, på det, att ifrån samma motion må uteslutas allt hvad som angår commandomål.

Herr *Montgommerie*: Jag tror mig ej behöfva besvara Friherre Sparres begäran, att jag skulle uppskjuta inlemnandet af den utaf mig väckte förevarande motion om en förändrad organisation af Arméen, enär motionen redan blifvit lagd på bordet; och i afseende på de upplysningar om motiverne för den nya organisationen, som Friherre Sparre ansett, att

jag borde förskaffa mig innan frågans vidare handläggning; får jag förklara, det jag af Friherre Björnstjerna just väntar tillfredsställande upplysningar, emedan Friherren anmält sig att svara på min motion.

Herr *Pereswetoff Morath, Wilhelm*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 5.)

Herr *Morath* anhöll att dess Memorial måtte till vederbörligt Utskott remitteras, och med de öfrige RiksStånden communiceras.

Lades på bordet.

Herr *Gripenſvärd, Fredric Adolph*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 6.)

Undertecknad *RiddarhusSecreterare*: I anledning af Herr Gripensvärds upplästa Memorial, utbeder jag mig få äran vördsamt upplysa orsaken hvarföre Höglofliga Ridderskapets och Adelns justerade otryckte Protocoller hitintills icke varit för Tidnings-Utgifvare tillgänglige.

Det är nemligen uti Instructionen för Riddarhus Directionen blott stadgadt, att dessa Protocoller skola vara att tillgå för Ridderskapets och Adelns egna Herrar Ledamöter. Om också andra åsigter synas hafva föranledt detta beslut, än de, hvilka nu mera torde vara hos Höglofvlige Ridderskapet och Adeln gällande, har dock den gifna föreskriften icke bordt öfverskridas, intill dess den blifvit behörigen ändrad eller upphäfven. För min egen del har jag visserligen icke något att erinra deremot, om Ridderskapet och Adeln skulle finna för godt, att stadga hvad Herr Gripensvärd föreslagit. Såsom Tjensteman vid Riddarhuset, anser jag det dock vara min pligt, att fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på nödvändigheten för RiddarhusCanzliet, att under loppet af någon viss, lämpelig, korrt tid, efter det justeringen af ett Protocoll för sig gått, få detsamma enskilt begagna, dels för uppsättning af deruti befintelige expeditioner och beslutens expedierande, samt dels för renskrifning deraf till tryck- och correcturs-läsning, emedan den anstalt, som nu blifvit vidtagen till befrämjande af Protocollens skyndsamma tryckning, annars skulle kunna förfelas. Denna tid för RiddarhusCanzliets rätt att ensamt begagna de justerade Protocollen, torde kunna bestämmas till exempel till 24 eller kanske snarare till 48 timmar, efter hvilken tids förlopp något hinder icke synes möta för hvem som helst, att få läsa de justerade otryckta protocollen, i händelse Ridderskapet och Adeln skulle sådant önska och besluta.

Lades på bordet.

Föredrogs å nyo den från de öfrige Riks-Stånden nu mera återkomne Riksens Ständers Revisorers Berättelse, angående den sistlidet år verkställde granskning af Allmänna Magazins-Inrättningens räkenskaper för åren 1819 och 1820, samt förvaltning för åren 1820, 1821 och 1822.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Hindric*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 7.)

Begärdes på bordet.

Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke Riksens Ständers Revisorers ifrågavarande Berättelse finge till StatsUtskottet remitteras.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Herr Ehrenborgs, Casper, den 12 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om fortfarande af afgiften till veneriska smittans hämmande, samt om förändring så väl i sättet för dess utgörande och användande som beloppet deraf.

Hans Excellence Herr Grefve Fleming, Claes: I egenskap af Ordförande bland de sex SeraphimerRiddare åt hvilka det är uppdraget att, under namn af Seraphimer-Ordens Gillet, äga ÖfverStyrelsen öfver Hospitaler och Lazaretter i Riket, vågar jag på det högsta anhålla, att det Utskott, till hvilket förevarande ärende kommer att remitteras måtte fästa en noga uppmärksamhet vid den berättelse, som Kongl. SeraphimerOrdens Gillet, under den 29 sistlidne October till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifvit.

Till complettering af denna berättelse felas ännu en tabell, som innehåller uppgifter om private donationer till Hospitalerne, hvilken på Kongl. Maj:ts befallning kommer med första att af trycket utgå. Af denna Tabell, så väl som af de öfrige förut tryckte skall inhemtas, att med undantag af Malmö Lazarett, hvilket, liksom Skånes öfrige barmhertighets-inrättningar, underhålles af Provincens egna tillgångar, finnes ej ett enda som ej erhållit betydliga tillskott af den så kallade allmänna fonden, eller den som egentligen är bestämd för Hospitalernes och uppfostringshjelpen åt fattiga barn. Till bekräftelse härå bör anföras, att under loppet af 16 år eller ifrån och med år 1804 till och med 1820, har allmänna fondens tillskott till Lazaretterne utgjort sammanräknadt nära 290,000 Riksdaler; af hvilket allt kan med säkerhet slutas, att derest icke, på sätt en värd Ledamot föreslagit, den allmänna frikostigheten, eller, kanhända rättare sagt, det medborgerliga ädel-

modet fortfar att understödja sjukvård och Lazaretter, så att SeraphimerGillet derifrån, åtminstone till betydligaste del, frikallas, blir SeraphimerGillet, i det skick det sig nu befinner, då det, genom Spannmålsprisernes fall, fått vidkännas så stora förluster, uturståndsatt att utvidga och besörja Hospitalernes bättre vård samt utsträcka uppfostringshjelpen, hvilka båda vigtiga föremål utgöra SeraphimerGillets primitiva bestämmelse.

Det anförda torde innefatta ett tillräckligt bevis att den af Herr Ehrenborg väckte motion, långt ifrån att innefatta ett klander af Ordens-Gillets styrelse, så vidt jag kunnat fatta, hufvudsakligen instämmer med Gillets egna åsigter. Jag nämner ej detta utan tillfredsställelse, ty rätt uppriktigt sagt, menniskan är så beskaffad, att hennes egenkärlek finner sig smickrad så ofta hon ser sina tänkesätt instämma med deras, hos hvilka allmänna rösten erkänner föreningen emellan rättsinnighet och verksam upplysning.

Jag erkänner med lika nöje hvad Herr Rosenblad yttrat. Gillet hyser den verkliga föresats, att söka förbättra Dårhushjonens belägenhet, hvartill det funnit anledning dels af andra länders erfarenhet, af hvilken en af Gillets egna Ledamöter Herr Grefve De la Gardie, under sina resor ägt tillfälle att inhämta, dels af det vackra, eller kanske rättare sagt, nyttiga tal Herr von Weigel hållit om Danviks Hospital och Dårhus. När fråga uppstår att bestämma

grader i det menskliga elåndet, så visar sig en stor skillnad emellan Lazaretts- och Dårhushjon. De förra äga medvetenhetshopp att efter långre eller kortare tid utgå med återstålld hälsa, men de sednare, hvad kunna de hoppas? eller råttare hvad kan man hoppas för dem? i de flesta fall endast en periodisk förbåttring och en mildare behandling under ett tvångstillstånd som först upphör med döden. De äga icke ens den sinnesredighet som bereder hjertats hvila vid den sköna tankan att för alla oförtjenta lidanden gifves en rik ersåttning i ett båttre och lyckligare lif på grafvens andra sida. Det var en tid, en icke aflägsen tid, då man med de båsta afsigter trodde sig hafva gjort nog för dessa med vansinnighet och lyten behäftade medmenniskor, då man på de instängda platser, der de gömdes undan verldens ögon, gaf dem en tarflig föda och, för öfrigt obekymrad, öfverlemnade dem åt tvånget, ensligheten och plågan: men tack vare menniskosinnets stigande till förådling och ljus; och den väckta känslan för menniskosållhet som beredt ett större, och om jag så får såga hjertligare deltagande i menskligheten lidanden. Det är med åberopande af dessa grundsatser, hvilka så betydligen ingå i tidens anda, och dem SeraphimerOrdensGillet bemödar sig att följa, som jag hos detta ådla RiksStånd, hos Rikets öfrige Stånder och hos deras Utskott vågar anförtro ett ärende, så dyrbart för menniskovännen då det rörer de olyckligaste bland alla de olyckliga, dem dödligheten företer.

Herr *von Weigel*, *Christian Erenfried* ha-

de inlemnat ett Memorial, hvilket upplåstes så lydande:

(Se Bilagan N:o 8.)

Hans Excellence Herr Grefve Fleming: Det torde tillåtas mig att, i afseende å mitt senaste yttrande, rätta ett misstag, hvarå Herr Landshöfdingen på Gottland ganska riktigt fästat min uppmärksamhet. — När jag talte om allmänna fondens tillskott till Lazaretterne i Riket, borde jag hafva sagt Lazaretter och Curhus, ty vid Wisby Lazarett företer sig snarare besparingar än tillskott. I afseende på Herr von Weigels Memorial tror jag mig, med underställande af min tanka, till andras säkrare upplysning och bedömande, bör hemställa om icke, i händelse af fortfarande allmänna sammanskott till hälsovården, under hvad benämning som hålst, hvarje Province bör disponera sina sammanskott, hvarigenom vinnes ett större interesse för saken, i sammanhang med närmare kännedom af användandet och redovisningen.

Grefve *De la Gardie Jacob*: Ehuru öfverflödigt det skulle synas vara att upptaga Ridderskapets och Adelns tid med något tillägg till hvad Hans Exc. Herr Grefve Fleming lika grundligt som väl i ämnet anfört, utbeder jag mig likväl att få yttra några ord.

SeraphimerOrdensGillet, som nogsamt insett de dryga kostnader, hvilka förorsakas genom Hospitalernes spridda läge i Riket, har varit be-

tänkt att sammandraga flera af dem till besparing af åtskillige utgifter, som i sakernas nu varande skick äro oundgånglige, då betjening i det närmaste lika vid alla, ehvad de, såsom i Malmö, innehålla 100 vansinnige, eller såsom i Halmstad 7 eller i Umeå 3, måste underhållas; och då jag ansett och alltid skall anse hufvudändamålet vara ej allenast att föda och gifva husrum, men äfven att söka återställa till förståndet de olycklige och vanlottade menniskorna, hvilka för allmänna sammanlefnaden ansedde vådlige der förvaras, lärer något sådant ej låta sig göra, så länge Hospital i hvarje Län förblifva, der en liten personal af olycklige dårar ej tillåta den omkostnad, som till deras botande erfordras och endast i en större scala kunna verkställas. Det är äfven i denna hänsigt SeraphimerGillet nu sysselsätter sig med en plan, att i stället för de många LånsHospital för dårar nu finnas, föreslå ett vida mindre antal, men hvarest de medel som i andra länder användas för att till förståndet återställa alla olycklige vansinnige kunde införas och användas. I London och Paris är ej sällsynt att se folk, som varit galne till den ytterlighet, att kunna anses alldeles rasande, och som begått de största våldsgerningar, efter en klok och planmässig behandling inom en kortare eller längre tid fullkomligen friska återställas till allmänna sammanlefnaden. Här åter hafva dårar instängde i våra dårhus, oftast tjettrade då de visat minsta elakhet och utan afseende å deras förbättring, ansetts mera som lifstidsfångar än som olycklige, hvilka endast genom en mild och förståndig

vård kunde återföras. Om jag medger, det några kräft en sådan behandling, och de fleste på Dårhusen ännu lemna föga hopp att kunna till förståndet återställas, bör det likväl ej afskräcka ifrån att använda alla medel till deras förbättring. Den inre tillfredsställelse jag och mina öfrige kamrater skola känna öfver hvar enda olycklig som återvunnit sitt förstånd genom de medel som vidtagits af Seraphimer-Gillet skall han oss rikligen ersätta de omsorger som pligt och böjelse oss lika ålägga vid vården af varelser, som i högsta måtto olycklige, af oss åga rätt att den fordra. Hvad åter Curhusen beträffar, beklagar jag mycket, att jag ej med den af det allmänna lika förtjente som af mig högaktade Ledamoten Herr von Weigel kan dela den öfvertygelse, att den så kallade treskillingsafgiften bör ingå till StatsCassan och derifrån fördelas, i mån af behof på hvarje Lån, emedan jag tror, att samma afgift, såsom nu sker ovilkorligen bör qvarblifva i den ort eller province, der den erlägges, hålst ingenting annat så mycket lättar afgiftens utgörande, samt bibehåller förtroendet hos folket, som att samma afgift verkligen blifver använd å de, inom hvarje Lån, olycklige personer, hvilka behöfva och få begagna sig af Hospitaler och Curhus.

Erfarenheten har öfvertygat mig att denna afgift på de flesta ställen, man kan säga på alla, om man undantager en och annan ort vid kusterne, der veneriska smittan olyckligtvis blifvit mer inrotad, men likväl de sednare åren märkligen aftagit, är alldeles tillräcklig, och torde

med de anstalter som blifvit vidtagne, och genom en större noggrannhet vid de sjukes afpollettering ifrån Curhusen, till och med lemnat ett öfverskott, som, om Lånen fingo det använda till sina Lazaretter, skulle betydligen låtta sjukvården och göra treskillingsafgiften ännu mindre oangenäm för de skattdragande, hvilka då sågo, att allt användes till deras egna olyckliga likars gagn och bästa.

Detta mitt anförande anhåller jag måtte få åtfölja Herr Ehrenborgs motion i ämnet.

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Axel*: Det är endast för att rätta ett misstag, hvilket lärer blifvit begådt af en ibland de sista talarne i dess omdöme öfver Herr Archiater von Weigels upplästa Memorial, som jag begärt ordet. Herr von Weigel har väl utur administratif åsigt framställt nyttan af treskillingsafgiftens fortfarande, och dess användande generelt för alla provincer, men har ej derföre yrkat detta sednare, utan tvärtom sagdt, att afgiften må bestämdt användas inom hvarje Provins särskildt.

Herr *Grefven och LandtMarskalken* föreslog, att så väl Herr Ehrenborgs ofvanberörde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, nu afgifne yttranden måtte till Stats- och BevillningsUtskotten remitteras; hvilket bifölls.

Föredrogs å nyo BancoUtskottets den 4

dennes afgifne, samt den 12 derpå följde förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående Revision af BancoDiscontVerket under nu påstående Riksdag; och fann Ridderskapet och Adeln att samma Memorial endast borde läggas till Handlingarne.

Å nyo föredrogs och remitterades till BancoUtskottet, Herr af Uhrs, Carl David den 12 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om fortfarande af det vid sista Riksdag JernContoret beviljade creditif till understöd för Jernhandteringen.

Föredrogs å nyo Herr af Ekenstams, Israel, den 12 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående sättet, att bereda utväg till sysslosättning för håcktade och bysatte personer.

Herr *Reutersvärd*, *Pehr Adolph*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 9.)

Begärdes på bordet.

Herr *af Ekenstam*, *Israel*: Då den uppfinning af Herr Assessor Juringius, som Herr

Reutersvärd nu anmält ej har någon annan gemenskap med den mechanique jag vill föreslå, än att så väl den ena som den andra, begagnas på vatten, hemställer jag vördsammast till Ridderskapet och Adeln, hvad afseende bör göras på den framställning som Herr Reutersvärd gjort rörande sjelfva machinen. Angående de öfrige anmärkningarne, anser jag mitt Memorial tillräckligen utförligt för att på förhand innehålla nödig vederlåggning, äfvensom nödig beskaffenhet för att af Utskott behandlas.

Herr *Montgommerie, Gustaf*: Jag har ej något annat att anmärka emot det utaf Herr af Ekenstam uppgjorde förslag, än blott att de personer som äro för skuld bysatte ej må komma i fråga att begagnas, emedan jag för min del, anser sådant vara för strängt.

Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslog, att så väl Herr af Ekenstams ofvannämnde Memorial som Herr Montgommeries, i anledning deraf, afgifne yttrande, kunde till LagUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Herr Montgommeries, Gustaf, den 12 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om förändring i reglementet för Dykeri- och Bergnings-Compagniet, eller detsammas fullkomliga upphäfvande.

Friherre *Nauckhoff, Otto*: Konung Carl XI

som visserligen till efterverlden lemnat de ojäfaktigaste vedermälen af lika djupa som vidsträckta insigter i Stats-Oeconomie, anade säkert icke, att dessa vedermälen skulle efter 100 års förlopp så klandras, att de till och med skulle citeras såsom landsförderfveliga och barbariska.

Herr Montgommerie har uti memorial den 12 dennes yttrat allt hvad man kan säga om en sak, för att måla den så afskyvärd, som möjeligt, både i politiskt och moraliskt hänseende. Jag menar *Dykeri-Inrättningen i Sverige;* blott en omständighet synes mig vid uppfattandet af denna tafla blifvit af Herr Montgommerie åsidosatt, jag menar *facta* och *sakkännedom.* Den första slutsatts jag häraf drar, är att den värde motionairen hvarken är Skeppsredare, Assuradör eller Dykeri-Interessent; jag är det icke heller, men de starka skuggorna uti taflan, föranledde å min sida till närmare forskning. Jag föranleddes så mycket mer dertill, som andras rätt är oskiljaktigt förenad med denna saks både behandlande och bedömande; — behandlande, i afseende på äganderätten; bedömande, i afseende på utöfvandet af denna rätt, med ett samvetsgrant iakttagande af menskligheten fordringar.

Herr Montgommerie anser exempel till grund för dess anförande vara öfverflödigt i ett så upplyst samfund som detta. Jag tror tvärtom, att med den upplysning som här förutsättes exempel och facta äro de enda medel för

att öfvertyga; så vida man ej vill anse dessa medel ersatta genom en enskilt opinion. Så länge åter en isolerad opinion ej kan anses såsom organ af den allmänna rösten, blir den härstädes existerande upplysning den säkraste borgen att alla förekommande ämnen här både behandlas och bedömas efter grundeliga undersökningar.

Jag bekänner upprigtigt, att jag till nödige upplysningars vinnande i detta ämne, icke ens kan berömma mig af någon serdeles möda, emedan jag, så tillsägandes, funnit materialierna vid handen. Stockholms Börs-Tidning N:o 166 af d. 2 December 1822, börjar en artikel under rubrik: *Dykeri- och BergningsCompagniet*, som i de följande numrorne af samma tidning fortsatts ända till dato. Denna så högst interessanta artikel innefattar en så fullständig vederläggning af allt hvad Herr Montgommerie i ämnet sagt, eller hvad möjeligen framdeles i samma tendence kan sägas — eller med andra ord — denna artikel innefattar en så fullständig historisk tafla öfver Dykeri-inrättningens uppkomst, framfarna och närvarande skick, sprider så mycket ljus öfver denna inrättning, att jag icke ett ögonblick tvekat hufvudsakeligen på den samma grunda min öfvertygelse och mina åsigter i detta ämne, helt och hållet i opposition med hvad Herr Montgommerie uti dess memorial anfördt.

Att uppläsa hela denna artikel skulle blifva nog långt, emedan den upptager några och

tjugu skrifna ark; åtskillige af Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter torde dessutom redan hafva läst den; hvarföre framdeles, då denna sak till sluteligt afgörande förekommer, jag torde få tillfälle att vidare yttra mig och tilläfventyrs då uppläsa den. Jag inskränker mig för närvarande till några historiska utdrag.

Vid 1741 års Riksdag, då anmärkningar och klagomål gjordes mot Dykeriet, yttrade sig Ständerna: att de funno dessa anmärkningar nästan af enahanda natur, som de vid 1734 och 1739 årens Riksdagar anförde, innehållande obevista beskyllningar mot Dykeri-interessenterna, hvilka tvertom icke allenast med trovärdiga vittnesbörd bestyrkt, det "de sjönödlidande af Dykeriet njutit skyndsam hjelp och undsättning, utan ock underhöllo tillräckelige instrumenter. Ständerne hemställde derefter till Kongl. Maj:t, att Dykeri-Compagniet måtte till alla delar orubbadt vid deras Privilegier bibehållas, och ingen hädanefter vara tillåtit i de om Dykeriet utkommande författningar någon ändring föreslå eller söka "vid 1000 Daler Silfvermynts vite för dem som onödigtvis och utan grundlagligt bevis eller skäl, framgent sökte oroa och besvära Ständerne eller kränka och angripa Dykeriets Privilegier och interessenter." Så tänkte och yttrade sig Riksens Ständer 1741, hvaraf följde en ny prolongation. Min tanke är att de af 1823 kunna handla i detta ämne på enahanda vis. Det är omöjligt, att en inrättning sådan som denna, sanctionerad under

de

de sednaste 130 årens olika conjuncturer, ofta anfallen af okunnigheten och afunden, det är omöjligt säger jag, att en inrättning som bibehållet sig i sådan "sjönöd utan att krossas af klipporna" kunnat uppehållas af annat än dess verkeligen allmänna nytta osh välgörenhet. År 1770 erhöll Compagniet prolongation på 30 år. Uti Kongl. Brefvet den 6 Februarii samma år anföres såsom skäl härtill: det Compagniet jemte ansökan om prolongation bifogat bevis från Svenska Ministern vid Danska Hofvet, Assecurance-Compagniet i Köpenhamn, flere Skepps-Redare och Contor dersammastädes, samt åtskillige andre både In- och Utländska Consulers, Agenters och Commissariers bevis, att Dykeriet icke allenast vid alla tillfällen fullgjort sin skyldighet, utan ock till fattige och nödlidande eftergifvit den i Författningarne föreskrifne bergnings-lön. I våra dagar hafva 2:ne ännu lefvande sakkunnige män, Amiralen Baron Nordenskjöld och Amiralen Baron Palmqvist såsom Comitterade afgifvit ett underdånigt Betänkande, som vitsordar ej mindre Dykeri-Societetens förtjenster, än sjelfva Dykeriinrättningens nytta för Staten, samt för handel och sjöfart. Der förekommer bland annat: att oaktadt under hand gjorde efterforskningar, några klagomål öfver Directionen och Betjeningen vid Dykeriet ej försports. Beträffande sjelfva inrättningen, ansågo Comitterade Kronans fördel dervid vara satt utom allt tvifvel, så i anseende till den betydeliga bevillning den erlägger, som ock att Compagniet vore pligtigt vid förefallan-

de behof lönlöst betjena Kronans skepp. Comitterade trodde jemväl, det vara förmånligare att Dykeriet besörjdes genom ett enskilt bolag, än att en sådan befattning blef på Kronans egne löntagare öfverlåten.

Det nu anförda torde för ögonblicket vara tillfyllestgörande; min tanka är åtminstone, att om Riksens Ständer fästa någon uppmärksamhet vid detta ämne, som föranleder till en önskningsåtgärd hos Kongl. Maj:t, en sådan önskan då bör gå ut på att utverka nådig prolongation.

Jag anhåller att detta yttrande måtte få åtfölja Herr Montgommeries memorial i händelse af remiss.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf att Plenum komme kl. 5 i eftermiddag att fortsättas.

Friherre *Lagerbjelke*, *Johan*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 10.)

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Jag har ej varit nog lycklig att få läsa den berättelse om Dykeriet, hvilken skall vara införd i Börs-Tidningen, och om hvilken en Ledamot yttrat, att den vore så tillfredsställande, att den vederlägger alla de inkast, som emot Dykeri-Inrättningen skulle kunna anföras. Lik-

väl vill jag våga försöket, att göra några anmärkningar vid dess närvarande beskaffenhet.

I det ena af Herr Montgommeries alternativer, att Dykeri-inrättningen skulle alldeles upplösas, instämmer jag väl ej; men deremot uti det andra, att den till lagar och reglemente måtte ändras. Det är visserligen en vis och välgörande anstalt af Styrelsen, att förekomma, att den skeppsbrutne ej må sakna medel till bärgning, eller ej af en rofgirig strandägare preijas eller plundras; men, å andra sidan, böra äfven regering och folkets representanter gemensamt tillse, att en inrättning, stiftad för detta ändamål, ej må urarta till att sjelf göra det, hvarifrån hon skulle hindra andra. Uti 1802 års reglemente för Dykeriet äro afgifter bestämda, till 6 procent af skeppets och laddningens värde, då ingen lossning sker; 8 procent dito, om någon lossning äger rum; 10 procent, i båda händelser, för utländska fartyg; 15 procent för varor af ringa värde, såsom träd, master med flere och lika mycket för salt, spannemål, och andra varor som taga skada af vatten, sedan nemligen alla på bergningen använda kostnader serskildt blifvit betalta; 20 procent för hvad som bärgas utur vatten af stötta Svenska Fartyg och 25 procent för utländska i samma belägenhet.

Utan att äga erforderlig sakkunskap, för att bedömma huru vida dessa afgifter äro rätt lämpelige eller ej, synes man i allmänhet kunna antaga, att de äro för öfverdrifna. Det är

en allmänt känd, om icke offenteligen bevisad sak, att de som äro delägare i Dykeriet, deraf draga ganska betydliga inkomster. Dessa äro, enligt octroijen, delade emellan 9 lottägare. Så länge den fortfar, eller till slutet af 1827, kan i anseende till helgden af regeringens fordna beslut, ingen ändring äga rum; men då octroijen utlöper, är tidpunkten dertill. Som den inträffar, innan nästa lagtima Riksmöte, så är det nödigt att Riksens Ständer nu för Kongl. Maj:t yttra sin mening huru dermed framdeles bör förhållas; och det synes tillhöra dem att göra det, ehuru man än betragtar saken. Har Kongl. Maj:t lemnat Dykeriet allmän rättighet, att berga strandadt gods, så utöfvar Kronan, genom denna inrättning, hvarje enskildt strandägares och hvarje förolyckad menniskas rätt, det är alla vederbörande medborgares, eller det allmännas rätt. Kan någon inkomst deraf dragas, så bör den ostridigt tillhöra det allmänna, eller Staten, och ämnet vara föremål för Riksens Ständers behandling genom Stats-Utskottet, samt för deras sluteliga afgörande i likhet med andra intägts-frågor. I annat fall och om man betragtar Dykeri-afgiften, såsom en alla Svenska undersåtare, hvilka möjeligen kunna komma i fråga, ålagd afgift, så är det en beskattning hvaröfver Riksens Ständer, som allena äga att sig beskatta, hafva rätt att yttra sig. I 60 § RegeringsFormen står tydeligen att läsa: "det Konungen ej må Statens inkomster förpakta, eller till vinning för sig och Kronan, eller enskilta personer och corporationer, några monopolier fastställa." Kan Kongl. Maj:t

ej bortförpackta Statens inkomster, så kan han ännu mindre bortskänka dem åt enskildta. Det är beklagligt och för menskligheten nesligt, att en inrättning, stiftad för den förolyckades bästa, snarare torde vara en källa till inkomst för andra. Afgifterne borde derföre nedsättas till den grad, att intägten icke blef större än erfarenheten intygade vara för ändamålet på sin höjd behöfligt. Men om afgifterna, för säkerheten i omkostnads-beräkningen, måste ställas så, att någon vinst erhölles, borde den åtminstone tillfalla Staten, och anslås till understöd för skeppsbrutna och andra förolyckade landsmän, som utrikes sucka efter återkomsten hem. Man skulle möjligen kunna af 89 §. RegeringsFormen hämta anledning att påstå det frågan om Dykeriets bestånd skulle höra till ämnen, rörande allmänna Inrättningar, hvarom stadgas att de i Besvärs- och Oeconomie-Utskottet skola utredas, och, såsom önskningar, till Kongl. Maj:t ingifvas. Men detta kan endast gälla om Dykeriets Organisation. Post-Verket och TullVerket äro också allmänna Inrättningar, hvilkas organisation af Kongl. Maj:t bestämmes, ehuru afgfiterna som genom dem uppbäras, höra till Riksens Ständers afgörande. Sådant synes äfven förhållandet böra vara med Dykeri-Inrättningen.

En värd Ledamot har anfört, att det 1741 vid vite förböds, att yttra något emot Dykeriet. Det är väl bekant, att, under tvedräktstiderna, det rådande partiet rättade besluten efter sina hufvudmäns och deras anhängares

önskan eller fördel; och det är således icke underligt, om ett stort vite utsattes för dem, som ville bestrida endera. 1000 daler Silfvermynt var den vitessumma, som ofta stadgades äfven i mindre vigtiga fall. Således förbjöds, vid bot af denna summa, att föreslå någon till högre caractere än han tjenade för; och jag tror ej att denna Författning ännu är upphäfven, ehuru många undantag, som derifrån blifvit gjorda.

Herr *Montgommerie, Gustaf*: Oberedd att nu svara på, och än mer att vederlägga alla de invändningar jag mot all förmodan, hört framställas vid den af mig väckta motion, emedan jag trodde att hvarje mensklighetens vän, icke annat kunde än med mig dela lika tänkesätt, bör jag inskränka mig till några få anmärkningar, och i öfrigt helt och hållit instämma med hvad den sista värda Ledamoten både sakrikt och väl i ämnet yttrat, så att jag till och med anser mina motståndare deraf vara vederlagde. För min person får jag förklara, att jag häldre vill svälta än grunda mitt lifsuppehälle och än mindre min förmögenhet på sådana actier. Hvad Friherre Nauckhoffs anmärkning vidkommer, att jag med för svarta färgor skall afmålat min tafla, får jag försäkra att jag tror mig aldrig kunna med nog *svarta färgor* afmåla hvad som är stridande mot *mensklighet* och *samvete*.

På lika skäl anser jag den tid af 60 timmar, som Friherre Lagerbjelke behagat medgifva de strandade till användande, för att hjelpa sig sjelfva, för mycket otillräckelige, äfven

om denne tid skulle fördubblas. Jag tror deremot att det både vore *rättvist* och *billigt* att, om octroyen skall qvarstå, de olycklige må äga rättighet att, så länge de kunna och vilja, sörja för sin bergning, och först sedan de uppgifvit allt hopp, borde Dykeriets åtgärder och dyrköpte hjelp-anstalt vidtaga. Om något vidare anmärkningsvärdt skulle mot min motion anföras, skall jag framdeles hafva äran grundligare derå svara.

Herr *Mannerhjerta*, *Ulric Emanuel*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 11.)

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Axel*: En af de sista talarne Herr von Hartmansdorff har yrkat att om någon inkomst af Dykeri-Intättningen kunde dragas, den, efter octroyens slut, ostridigt borde tillhöra det allmänna eller Staten. Jag ger rättvisa åt den värde Ledamotens nit för ökandet af Statens inkomster, men jag tror att det vore en en ny theorie, att bygga dem på tillfälliga olyckor som drabba enskilt man. Dykeri-inrättningen har i hela Europa varit agtad, för det samma inrättning, i jemförelse med de fördelar den beredt de skeppsbrutne, minst prejat; och jag kan för min del ej anse inrättningen böra vara annorlunda än såsom enskild; emedan om Staten, efter Octroijens slut, skulle öfvertaga densamma, skulle alla dervid förekommande omkostnader aldrig med den säkerhet granskas och redogöras, som nu inför

ett privat bolag, och förlust således i stället för vinst uppstå, hvarförutan hufvudsakeligast det hinder dervid möter, att, i händelse af uppstådde tvistigheter emellan enskildta och Dykeri-Inrättningen, Staten komme att så till sågandes döma i egen sak.

Herr *Nordenanckar*, *Gustaf*: Jag förenar mig med Friherre Lagerbjelke deruti, att någon ändring, i afseende på Dykeri-Inrättningen ej kan äga rum förrän vid Octroijens slut eller år 1827. Onekeligen är inrättningen både nyttig och nödvändig för våra kuster, men ostridigt är det, att de reglementariska föreskrifterne för denna inrättning, enligt tidernas liberalitet, tarfva jemkningar och välgörande förbättringar, hvarföre jag tror, att sådant borde öfverlemnas åt sakkunnige måns granskning.

Friherre *Lagerbjelke*: Endast för att besvara Herr Montgommeries anmärkning, att tiden af 60 timmar vore otillräcklig, tager jag mig friheten att uppehålla Ridderskapet och Adeln några ögonblick. Jag har sagt, att Skeppare hafva 60 timmars tid på sig att sjelfve rädda fartyg och last. Efter den tiden kunna Skeppare, åtminstone högst sällan, hjelpa sig sjelfve utan bitråde af Dykeriet. Herr Mannerhjerta har uti sitt upplåste anförande i ämnet, tydeligen upplyst, att frågan icke alltid endast rörer de skeppsbrutne, utan deremot som oftast assuradeurerne och således tredje mans rätt. Af sådan anledning kan jag ej annat finna, än att Dykeri-Inrättningen är både nödig och nyt-

tig, fastän åfven jag anser att reglementet år i behof af flere modificationer.

Herr *von Hartmansdorff*: Jag utbeder mig att ytterligare i detta ämne få anföra något, som jag dels glömde förra gången, och som jag dels fått anledning till af de talare, hvilka sedermera yttrat sig. Således bör jag till exempel anmärka att utländska Skeppare ej få utom sin besättning, använda annan främmande hjelp än Dykeriets. En värd Ledamot har sagt, att Dykeri-Compagniet vore *agtadt* af Utlånningar; och jag medgifver att så är, till den grad att de *agta sig för våra kuster*. Under flere års vistande i Norrige har jag erfarit, att Skeppare i storm, hållre söka detta lands, än våra hamnar, af frukten för Dykeriet; att våra lotsar derigenom förlora både uti inkomst och öfning, till stor skada för vårt sjövåsende och för de näringar som draga nytta af Fartygs ankomst. En annan Ledamot har sagt, att för bergningen af Kronans fartyg intet betalades till Dykeriet; men om jag icke låst Författningen origtigt, så står der i Reglementets 11 §. att en billig ersättning för bevisliga omkostnader, eller en skälig bärgarelön, ehuru inga procent af Skepp och laddning skall betalas både för Kronans fartyg och hennes fiendtliga priser. En talare har anfört, att Dykeri-inrättningen ledde sitt ursprung från Carl XI, den store Konungs regering, då Sverige fick den inre organisation, som ännu till stor del består. Men åfven hans styrelse hade sin skuggsida. I hans tid dömdes man till döden och brändes för trulldom, hvil-

ka händelser förmodeligen icke kunna ursågtas dermed, att de tilldrogo sig under hans spira. En annan talare har yrkat, att man ej borde grunda Statens inkomster på enskildtas olyckor. Det har jag icke heller velat; utan påstått att man borde nedsåtta afgifterna, så att intet öfverskott blef; men om det likvål hände, att man borde använda det till understöd för andra olyckliga i dylik belägenhet. I alla fall, om man såsom Dykeriet, kan grunda enskildt vinst på medmenniskors olyckor: så bör man åfven kunna bygga allmän vinst derpå. Gåfve ej inråttningen någon vinst, så skulle man utan tvifvel icke så ifrigt förfågta henne, och delägarne skulle då förmodeligen hafva långesedan öfverlemnat åt regeringen, att sköta den, det bästa hon kunnat. Samma talare har åfven yttrat, att om Dykeri-Inråttningen blef Statens, skulle domare blifva jåfviga att befatta sig med de tvister, som så ofta förekomma mellan den samma och enskilta. Men af detta skål uppstår intet hinder för inrättningens upphörande, att vara ett enskildt bolags. Råtts-tvister emellan Kronan och enskildta förefalla dageligen, och pröfvas af Domstolarne utan olägenhet; och sådane händelser äro bland dem som aldrig kunna förekommas. En annan Ledamot har sagt, att om någon förlorade på Dykeriet, så vore det ej den skeppsbrutne, utan redare och assuradeurer. Det år detsamma hvem som förlorar, om någon gör det, emedan hvars och ens råtta till sin egendom år lika god.

Dykeri-Inrättningen, ehuru allmän för he-

la riket, nu, var det ej fordom. Carl XI begagnade utlånningar dertill, såsom en Herr Coberten, om mitt minne ej felar, emedan man inom riket saknade nödiga Dykeri-machiner och kunskap om deras rätta begagnande. Flera Städer i Bottniska Viken voro undantagna från Dykeriet ända till början af nuvarande Octroij 1802, och Staden Malmö är det ännu. På samma sätt synes hvarje strandägare för sitt område kunna göra anspråk. I Finland har, efter dess skiljande från Sverige, Dykeri-Inrättningen blifvit upphåfven; och man har deraf befunnit sig ganska väl. Som saken angår antingen en allmän inkomst eller pålaga, synes remissen böra ske, antingen till Stats- eller Bevillnings-Utskottet.

Herr *Montgommerie*: 60 timmar anser jag så mycket hälldre otillräckeliga, som sjelfva stormen kan fortfara denna tid och kanske längre. Förröfrigt har Herr von Hartmansdorff så fullkomligt utredt ämnet, att jag icke kan betvifla, det ju *Dykeriet* antingen helt och hållit bör upphöra, eller åtminstone till dess *lagar* och *reglementen* helt och hållet förändras.

Friherre *von Stedingk*, *Victor*: Då jag hört flera vårda Ledamöter här tala för och emot Dykeri Inrättningens upphåfvande, torde jag endast få erindra, att den är grundad på privata personers fonder, hvadan jag tror att någon förändring i samma inrättning icke kan äga rum förr än vid Octroijens slut.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric*: Jag

ämnar ej ingå uti någon undersökning eller vederlåggning af ämnet; men då under discussionen ett yttrande af Herr Montgommerie blifvit fält, som synes mig böra rättas, skall jag utbedja mig få göra det. Han har synts vilja gifva en syftning af mindre moralité, åt ägare af DykeriActier, emedan han sagt, att han hellre ville svälta, än grunda sitt lifsuppehälle och än mindre sin förmögenhet på inkomst af dylika actier; jag är öfvertygad, att Herr Montgommerie misstagit sig om syftningen, och att han ej så tänkt. Emot de aktningsvärde personer, som högsta magten inbjöd eller tilldelade actier vid inrättningens stiftande, tror jag ej det är skäl att framkasta sådana förebråelser som de, hvilka blifvit af Herr Montgommerie gjorde, dock vill jag ingalunda bestrida hans egen smak, att hellre vilja svälta ihjäl, än lefva på de inkomster Dykeriactier kunna inbringa.

Herr *von Hartmansdorff:* Till rättande af ett misstag, som synes hafva uppkommit, vill jag blott hafva äran upplysa, att det aldrig varit min mening, att genom skeende förändringar med Dykeriet, kränka närvarande enskildta innehafvares rätt. Ända till 1827 års slut, bör allt förblifva som det hittills varit; men då inträder åter Statens rätt; och emedan det sker mellan denna och nästa Lagtima Riksdag, har jag ansett Riksens Höglofliga Ständer böra yttra deras mening innan det vore för sent.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att så väl Herr Montgommeries ofvan-

berörde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf, nu afgifne yttranden måtte, enligt 89 §. RegeringsFormen, till Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottet remitteras.

Bifölls.

Vid förnyad föredragning af Herr von Qvantens, Carl, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, om en förändring i 24 §. af RiddarhusOrdningen, blef samma Memorial till RiddarhusUtskottet remitteradt.

Föredrogs å nyo Herr Heijkenskjölds, Ludvig Detloff, den 12 dennes eftermiddagen på bordet lagde motion, angående anmodan till BevillningsUtskottet, att föreslå den summa, hvilken Utskottet, med afseende på landets förmåga och näringarnes tillstånd, ansåg kunna såsom Bevillning af Riket årligen utgöras intill nästkommande Riksdag.

Herr *Tham*, *Wollrath*: Den upplysning, som Herr Heijkensköld af BevillningsUtskottet önskat, är väl ej i Grundlagarne förbjuden, men då de dertill ej eller gifva någon anledning, får jag fråga om ett sådant præjudicat vore nyttigt. Efter min tanka kräfver ej behofvet någon sådan upplysning, emedan Rikets Stånder på en gång och ej partielt åga granska StatsUtskottets

förslag, samt dervid bedöma och bifalla de oumgångliga, men afslå de, som kunna undvikas. Rikets Ständer åga jämvål tillgång till samma upplysningar, som Bevillnings-Utskottet, och ehuru jag är Ledamot af sistnämnde Utskott och på intet vis vill undandraga mig frågans handläggning i Utskottet, om den dit blifver remitterad, tror jag likvål, att de upplysningar, hvilka BevillningsUtskottet, i anledning af Herr Heijkenskölds motion, skulle komma att Rikets Ständer meddela, endast voro gissningsvis grundade, och derföre anser jag att præjudicatet vore farligt, emedan det vore tänkbart, att BevillningsUtskottet möjligen kunde uppgöra en större Bevillningssumma än som oundvikligen fordrades och hvarigenom landets innevånare, i händelse af krig, ej voro i tillfälle att utgöra de såsom en följd deraf nödiga utlagor, hvilka i djup fred utan tunga och svårighet kunna utgå. Jag får i följd häraf hemställa om icke Herr Heijkenskjölds motion må förfalla.

Herr *Nordenankar*, *Gustaf*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 12.)

Grefve *Posse*, *Carl Hinric*: Sedan både Herr Tham och Herr Nordenankar ganska fullständigt utveckladt mina tankar i ämnet, får jag blott tillägga, att jag af ett särskildt skäl ej tror det vara möjligt för BevillningsUtskottet att med framgång meddela de upplysningar i

frågan, som Herr Heijkenskjöld åsyftat. Jag anser att först bör afgöras hvilketdera Statshushållningssystem som bör följas. Om samma system som från 1812, 1815 och 1818 årens Riksdagar hittills följts, långre blifver gällande, är det ej möjligt, att beräkna den progressift tilltagande fattigdom och uselhet som deraf blifver en följd. Jag betalar nu till Staten nåra 2000 R:dr Banco, men ville hellre betala dubbelt, om lika liflig handel och rörelse kunde åstadkommas i landet som år 1812, än hälften mindre, med bibehållande af det nu gällande olycksaliga systemet. Jag förenar mig derföre med Herr Tham och Herr Nordenankar, samt anser det vara onödigt besvåra BevillningsUtskottet med ett ämne, som det ej kan med säkerhet upplysa.

Herr *Heijkenskjöld*, *Ludvig Detlof*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 13.)

Grefve *Cronstedt*, *Claes*: I anseende till det af Herr Tham omtalade præjudicat, vill jag blott upplysa, att det verkligen har passerat vid 1800 års Riksdag; men jag vill hoppas, att de obehagligheter, som då inträffade, icke nu måtte komma att äga rum.

Friherre *Cederström*, *Jacob*: Den af Hr Heijkenskjöld väckte motion, är af en allmän beskaffenhet, hvaröfver Ståndet ej genast må besluta förrän den förut är vorden till veder-

börligt Utskott remitterad och derifrån återkommen; och då 62 §. RegeringsFormen stadgar, att, sedan StatsVerkets behof blifvit af StatsUtskottet uppgifne och af Riksens Ständer pröfvade, det ankommer på Riksens Ständer, att en deremot svarande Bevillning sig åtaga, lårer det icke blifva svårt för BevillningsUtskottet att besvara Herr Heijkenskjölds Memorial. Hvad åter Herr Heijkenskjölds begäran betråffar, att Ridderskapet och Adeln skulle ålägga BevillningsUtskottet att inkomma med den af honom begårda nppgift, så bestrider jag det, utan må remissen blifva att anse såsom Herr Heijkenskjölds enskildta önskan, hvaruppå Ridderskapet och Adeln icke fåstat afseende.

Herr *Tham*: I anledning af Herr Heijkenskjölds anmårkning, det jag skall sagdt, att dess motion vore mot Grundlagen stridande, får jag förklara, att jag alldeles icke så yttrat mig, utan endast, att de upplysningar Herr Heijkenskjöld åskat vål icke åro i Grundlagarne förbjudne, men ej heller enlige med deras anda, hvarföre jag ock trott att det vore ett farligt præjudicat, emedan bokstafven i Grundlagarne böra för oss vara en helgedom. Herr Heijkenskjöld har förment, att det skulle vara af sårdeles nytta att af BevillningsUtskottet få veta ungefårliga beloppet af den summa, som vore att påråkna af Tull och andra Bevillningstitlar; men då nåmnde Utskott, åtminstone hvad angå Tullinkomsterne, icke kan förr ån mot Riksdagens slut sådant utreda, kan jag ej annat ån för-

förnya min hemställan, det frågan må förfalla; såsom ej medförande någon nytta och ej eller af behofvet påkallad.

Grefve *von Rosen, Axel:* Jag förenar mig med de Herrar, hvilka bestridt Herr Heijkenskjölds motion, och det är af den orsak, att jag tror det vara en physisk omöjlighet för BevillningsUtskottet att utföra det uppdrag, hvarå motionen syftar; för att styrka min sats, torde mig tillåtas något localisera ämnet, och då förekommer, när ordningen inom BevillningsUtskottet framkallar Götheborgs förmåga att utgöra Bevillning, huru ställningen varit, är och kan blifva. För några år sedan steg Bevillningssumman af Staden till 150, å 160,000 Riksdaler, nu utgör den knappt 50,000, som ändå med möda utgå. År 1817 fanns 4 millioners rörelse-capital, (inbegripet de 1,300,000 CanalActier, som i egenskap af hypotheker kunde förskaffa penningar). Nu sedan förenämnde rörelse-capital är bortryckt, finnes ej mera penninge-tillgång för de handlande, än den de uti Stockholms låne-inrättningar med kostnad, tidspillan, och till obetydligt belopp kunna erhålla. År 1817 funnos ett lästetal af Handelsskepp, stort circa 16,000, nu deremot endast 8,000, o. s. v. Skall nu Bevillnings-Utskottet, med afseende å de ändringar i handels-, näringsfrihets eller financiella vägar, som kunna vidtagas under denna Riksdag, och hvilka kraftigt skola verka på den af naturen för handel mest gynnande be-

lägenhet, på förhand kunna bestämma hvad facultet Götheborg lemnar att utgöra en större eller mindre Bevillning, måste trenne Provinser bero af Götheborgs ställning uti sina transactioner; samma omöjlighet att bestämma deras tillgångar framter sig äfven i följd af föregående. Jag tror således, som förut är sagt, att motionens ändamål är outförbart, och får yttra den önskan, att den, i fall af Herr Heijkenskjölds begifvande, måtte förfalla.

Herr *Hjerta, Johan Gustaf*: Jag beklagar, att Herr Heijkenskjölds motion skall på en gång vara så vigtig och så omöjlig, att nu sätta i verket; men jag tror att Höglofliga Ridderskapet och Adeln bör fästa uppmärksamhet vid densamma. Förhållandet är enligt våra Grundlagar sådant, att Riksens Ständers StatsUtskott icke har någon skyldigket att uppgifva, eller någon rättighet att yttra, huruvida Statsbidragen äro för dryga och betungande. Detta Utskott åligger allena granska, utreda och till Riksens Stånder uppgifva Stats- och Riksgälds-Verkens tillstånd, förvaltning och behof; och kan detta Utskott således ej ingå i någon afhandling om huruvida dessa behof äro så stora, att de icke kunna uppfyllas, så vida icke nya anslag komma i fråga. BevillningsUtskottet åter består af 48 Ledamöter, utvalde, enligt föreskrift från olika orter och hvarje Lån. Detta är förmodligen orsaken till Herr Heijkenskjölds begäran och dess öfvertygelse, att detta Utskott skulle kunna uppgifva den summa, som anses kunna i egenskap af Bevillning i Landet erlåg-

gas. Men jag förenar mig med de Herrar, hvilka funnit det vara omöjligt att nu afgöra, ty grunderna för bevillningen måste förut vara afgjorde; man måste veta förut, hvartill man kan påräkna tull och andra Bevillnings-titlar: man måste slutligen veta, hvad angående Rikets penningeverk beslutas; med ett ord, man kan ej vånta ett tillfredsställande svar derom, och man kan ej enligt Grundlagarne fordra det. Deremot anser jag frågan vara ganska nyttig; det måste nemligen vara af stor vigt för ett Folk, att dess Representanter vid begynnelsen af sina öfverläggningar kunna yttra sig öfver, huruvida de förut erlagde skatter och bevillningar öfverstiga Landets tillgångar: och då jag beder de Ledamöter, som härom vilja stadga deras öfvertygelse, att lemna deras uppmärksamhet till en afhandling af en Landsman, Herr Collin, i Lund, angående Stats-inkomsterne, tror jag mig böra till Herr Heijkenskjöld yttra det hopp jag äger, att han begagnar den återstående tiden af denna Riksdag, att i den våg Grundlagen föreskrifver, tillvågabringa ett beslut om ändring i 31 § RiksdagsOrdningen och 53 §. Regerings-Formen, som berättigar och ålägger BevillningsUtskottet, att vid början af hvarje Riksdag häröfver yttra sig till Ståndernе, och hvilket beslut, när det af vår milde Konung nästa Riksdag sanctioneras, skall för kommande tider bereda Svenska Folket väsentliga förmåner.

Herr *von Qvanten*, *Carl*: Jag kan icke dela den åsigt i ämnet Herr Hjerta framställt, att StatsUtskottet icke skulle hafva någon rät-

tighet att uppgifva, eller förmåga att bedöma, huruvida Statsbidragen kunna utgöras eller ej. Tvärtom tror jag, att det goda val vi gjordt af Ledamöter i Stats-Utskottet, bör fullkomligen trygga oss i den öfvertygelsen, att Stats-Utskottet lika väl som Bevillnings-Utskottet kan bedöma denna fråga, och förvänta vi oss att sparsamhet samt mogen pröfning af tillgångarne och landets ställning, skola leda Stats-Utskottets beslut. Mig synes, att om vid en sådan åtgärd Herr Heijkenskjöld föreslagit, tillgångarne betydligt skulle öfverstiga behofven, vore det lika obehagligt för de skattdragande, att se ett sådant öfverskott, som det skulle vara obehagligt för StatsVerket att sakna nödiga medel till de oundgånglige behofven. Jag anser således förslaget vara alldeles olämpligt, och hemställer ödmjukast, om icke Stats-Utskottet nu som förr, ensamt, bör och kan besluta i detta ämne.

Herr *Hjerta*: Jag får fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att jag icke inlåtit mig i något bedömande, huruvida hvarken Stats- eller BevillningsUtskotten skulle kunna meddela en tillförlitlig uppgift på beloppet af den Bevillningssumma, som utan näringarnes betungande, kunde af Landet utgöras. Jag har blott sagdt, att det ej enligt Grundlagen kan tillhöra StatsUtskottet, och jag har, oaktadt jag ej inser, att Grundlagen förbjuder en sådan frågas framställande till BevillningsUtskottet, endast ansett mig böra bedja Herr Heijkenskjöld, att, enär dess systemål nu ej lärer kunna vinnas,

han i Grundlagsvåg måtte våcka frågan, såsom ett Bevillnings-Utskottets åliggande för framtiden.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf:* Då Hr Heijkenskjölds första motion i ämnet föredrogs, ansåg Ridderskapet och Adeln den vara af sådan beskaffenhet, att den icke kunde remitteras.

Den förändring som Herr Heijkenskjöld uti denna motion nu gjort, måtte, om eljest någon, vara så obetydlig, att samma hinder nu jemvål synes böra möta för remiss till BevillningsUtskottet.

Grunderne för Bevillningens utgörande äro det problem som det tillhör BevillningsUtskottet att upplösa, utan att likvål ingå i bestämmandet af några summor. Problemet skall, om jag så får säga, blott med bokstäfver Algebraice upplösas; och först sedan StatsUtskottet uppgifvit, samt Riksens Ständer fastställt den blifvande Bevillningssumman, skall BevillningsUtskottet med siffror uttrycka de i problemet nyttjade bokstäfverne.

Jag har hört talas om nödvändigheten att minska skatterna, så vida de eljest skola kunna utgöras. Saken är visserligen i sig sjelf ganska riktig; jag ville blott att man uttryckte den annorlunda, och började med att söka minska Statens oundgångeliga behof. Ty hvad som nödvändigt fordras till Statens vidmagthål-

lande, det måste ovilkorligen utgöras. Jag skattar 5 procent af min betydligaste inkomst. Men jag skulle ej tveka att fördubbla denna skatt, i händelse Staten ej på annat sätt kunde upprätthållas.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att, då flere Ledamöter så fullständigt och grundligen ådagalagdt svårigheten, om icke omöjligheten för BevillningsUtskottet, att kunna handlägga den af Herr Heijkenskjöld väckte ifrågavarande motion, ansåg Herr Grefven och Landt-Marskalken, ehuru Friherre Cederström föreslagit, att densamma kunde, såsom Herr Heijkenskjölds enskilta önskan till Bevillnings-Utskottet remitteras, sig likväl böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln skulle finna lämpeligt, att berörde motion finge helt och hållet förfalla.

Ropades *Ja.*

Höglofliga Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan half till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 17 Februarii

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Justerades PleniProtocollet för den 10 dennes förmiddagen.

Upplåstes och lades på bordet Stats-Utskottets den 13 dennes afgifne Utlåtanden:

1:o I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition till Riksens Stånder om fortfarande af den utaf Kongl Maj:t inrättade provisoriska Läns-Styrelsen på Öland.

2:o Angående de fleste LandsKamererares underdåniga ansökning om tillökning i expencer och Skrifvarelön.

3:o I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående inråttande af ett nytt Fögderi i Wermelands Län.

4:o Angående trycknings-kostnaden för Höglofligе Ridderskapets och Adelns samt Högvördige PresteStåndets Protocoll vid innevarande, äfvensom utdelning af sistnämnde Stånds Protocoll vid nästföriflutne Riksdag.

Börjades justering af Pleni-Protocollet för den 10 dennes eftermiddagen.

Efter upplåsning af Friherre Anckarsvärds deruti upptagne yttrande: *men jag anser oss böra söka skaffa oss upplysningar så långt vi kunna, och jag tror, att om ock vi ej skulle komma längre än till öfvertygelsen, att vi äro i behof att af Regeringen icke lemnas lika handlöst, som hittills, vore det redan mycket vunnit;* anförde Herr *von Hartmansdorff, August*:

Då jag i frågan om ett Serskildt Utskotts nedsättande, för utrönande af orsakerna till och medlen att afhjelpa den allmänna förlägenheten yrkade behofvet af detta Utskott, på sådan grund, att något vore bättre än intet, blef detta uttryck af flera vårda Ledamöter upptaget. Ibland dem var äfven Herr Friherre Anckarsvärd. Men, under discussionens gång, undföll honom de nu upplästa ordalagen, att vi af regeringen blifvit *handlöst* lemnade. För min del bekänner jag, att detta uttryck synes mig origtigt och för strängt; hvarföre jag hemställer till Friherre Anckarsvärd, om han ej skulle finna för godt tillåta att det må ur Protocollet utgå.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Hindric*: Det utaf mig fällde och af Herr von Hartmansdorff åberopade uttryck var en följd af de motiver, hvilka jag så väl under den dagens Plenum, som under hela öfverläggningen om frågan yttrat. Uti det jag då sagt kan jag således icke göra någon ändring, utan får det i Protocollet

qvarstå för min räkning, och såsom ett bevis af *mina* tånkesätt.

Fortsattes justeringen af Pleni-Protocollet för den 10 dennes eftermiddagen intill slut.

Började justering af Pleni-Protocollet för den 12 dennes förmiddagen.

Efter upplåsning af Friherre *Boijes*, *Ludvig*, deruti upptagne yttrande i anledning af Oeconomie-Utskottets Memorial rörande tillökning af dess Canzli-betjening anförde

Herr *Montgommerie*, *Gustaf*: Här talas ofta om indragningar och sparsamhet. Jag medger att de äro nödvändige, men jag önskade, att de personer hvilka yrka härpå, sjelfve genom oegennytta och sann patriotism ville ådagalägga renheten af deras sparsamhets grundsatser, i fall någon skulle höra till de öfverklagade *Tårandes antal* och serdeles till dem som njuta betydelige löne-inkomster, utan deremot svarande embetsmanna-verksamhet och nytta för Staten. Jag tror, att om hvarje Riksdagsman, som ifrar för indragningar, äfven lemnade exempel derpå, så skulle Regeringen, så skulle Folket, så skulle samtid och efterverld se och finna, att man icke blott talat utan och handlat. Med det förra slag af patriotism uträttar man icke serdeles för fäderneslandet. Men i senare fallet skulle mindre tid onödigt

upptagas och discussionerne blifva mindre vidlyftige.

Jag har velat anmärka detta, blott derföre att då jag framdeles hör någon här ifra för sparsamhet och indragningar, jag med detsamma må kunna äga det hopp, jag ville säga öfvertygelsen, att den värde talaren icke endast är patriot i ord, utan äfven i gerning. Om sådane grundsatser följdes, tror jag, att all flärd, tomhet och glitter skulle sjelfmant försvinna från det folk, som länge varit namnkunnigt för enkelhet i klädnad, renhet i seder, kraft i viljan och mod i hjertat. Då skulle man ej förledas af yttre äretecken, guldbesmidda Uniformer och Caracters-Fullmagter.

Fortsattes justeringen af PleniProtocollet för den 12 dennes förmiddagen intill slut.

Upplästes och lades på bordet Expeditions-Utskottets den 14 dennes aflåtne Memorial, deruti tillkännagifves att de af Utskottet författade förslag till underdåniga Lyckönsknings-Adresser till Hans Maj.t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen blifvit den 6 dennes hos de öfrige respective Riks-Stånden justerade och godkände, vid hvilket förhållande, och då, i öfverensstämmelse med 49 §. Riksdags-Ordningen genom återförvisning från ett Stånd, de öfriges beslut icke kunde betagas kraft och verkan till expedition i mål, der 3:ne

Stånds röst utgör Riksens Ständers, Utskottet för sig icke ansett någon annan åtgärd öfrig än den, att samma adresser till underskrifter i vanlig ordning låta utfärda.

Justerades följande;

Utdrag af Protocollet hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, förmiddagen den 17 Februarii 1823.

S. D. Remitterades till

Stats-Utskottet:

Riksens Ständers till Stats- Banco- och Riksgälds-Verkens öfverseende utsedde Revisorers Berättelse, angående den sistledit år verkställde granskning af Allmänna Magazins-Inrättningens Räkenskaper för åren 1819 och 1820 samt förvaltning för åren 1820, 1821 och 1822.

Stats- och Bevillnings-Utskotten:

Herr Ehrenborgs, Casper, den 12 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial om fortfarande af afgiften till veneriska smittans hämmande, samt förändring så väl i sättet för dess utgörande och användande, som beloppet deraf, jemte de af åtskillige Ledamöter rörande samma ämne, denne dag afgifne yttrande.

Banco-Utskottet:

Herr af Uhrs, Carl David, den 12 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial om fortfarande af det vid sista Riksdag JernContoiret beviljade creditif till understöd för Jernhandteringen.

Lag-Utskottet:

Herr af Ekenstams, Israel, den 12 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående såttet, att bereda utväg till sysslosåttning för häckfade och bysatte personer, jemte det af Herr Montgommerie, Gustaf, i anledning deraf, denne dag afgifne yttrande.

Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet:

Herr Montgommeries, Gustaf, den 12 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial om förändring i Reglementet för Dykeri- och BergningsCompagniet, eller detsammas fullkomliga upphäfvande; jemte de af åtskillige Ledamöter rörande samma ämne denna dag afgifne yttranden. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Banco-Utskottets den 4 dennes afgifne och den 12 derpå följde förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående Revision af BancoDiscontVerket, under nu påstående Riksdag, fann Ridderskapet och Adeln, att samma Memorial endast borde läggas till handlingarne. Ut supra.

S. D. Remitterades till RiddarhusUtskottet Herr von Qvantens, Carl, den 6 dennes på bordet lagde Memorial, om en förändring i 24 §. af RiddarhusOrdningen. Ut supra.

S. D. Sedan de öfrige Respective Riks-Stånden förklarat sig förblifva vid deras förut meddeldte godkännande af de utaf Expeditions-Utskottet föreslagna underdåniga Lyckönsknings-adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, i anledning af Hans Kongl. Höghets förestående förmälning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg och Eichstedt, fann Ridderskapet och Adeln nu för godt besluta, att de förslag till underdåniga adresser, hvilka Friherre Lagerbjelke, Gustaf, författat, samt Ridderskapet och Adeln redan enhälligt antagit, såsom ett uttryck af Ståndets gemensamma känslor och tänkesätt vid ifrågavarande tillfälle, borde genom RiddarhusUtskottets föranstaltande särskildt af trycket utgifvas. Ut supra.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskilldes kl. en qvart till 10 om aftonen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 18 Februarii.

Plenum kl. tre qvart till 12 förmiddagen.

Anmåltes och emottogs Hans Excellence HofCanzleren Herr Grefve af Wetterstedt, hvilken å Kongl. Maj:ts Höga vågnar, aflemnade icke allenast trenne Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner till Riksens Ständer af den 25 sistl. Januarii samt den 11 dennes:

1) Om fortfarande af det ConvoyCommissariatet beviljade creditiv.

2) Angående behofvet af en fond, till understöd för jordbrukare, som genom frost eller hagelskada förlora växande gröda.

3) Angående RecognitionsSkogarne;

Utan ock

4) Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser till Riksens Ständer af den 25 sistlidne Januari samt den 13 och 14 dennes:

1) Angående rättighet för Kongl Maj:t, att i de fall, 43 § RegeringsFormen innehåller och under Kongl. Maj:ts resor till Konungariket Norrige, utnämna Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen till Ordförande i den då tillförordnande Regering;

2) Om valet af ett Hemligt Utskott;

3) angående en föreslagen och urarbetad ny Författning om mått, mål och vigt.

4) Angående föreslaget upphörande af Extra Gulfvehjelpen.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Hans Excellence Herr HofCanzleren att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran att Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga Propositioner och Skrifvelser, skulle med första varda till handläggning företagne.

Sedan Hans Excellence Herr Grefven och HofCanzleren blifvit på vanligt vis utbeledsagad, upplästes och remitterades till

ConstitutionsUtskottet:

Kongl. Maj:ts den 13 dennes till Riksens Ständer aflåtne ofvannämnde Nådiga Skrifvelse, angående rättighet för Kongl. Maj:t, att i de fall 43 §. RegeringsFormen innehålla och under Kongl. Maj:ts resor till Norrige, utnämna Hans Kongl. Höghet KronPrinsen till Ordförande i den då tillförordnande Regering.

Härefter upplästes och lades på bordet så väl Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner:

1) Om fortfarande af det ConvoyCommissariatet beviljade creditiv;

2) Angående behofvet af en fond till understöd för jordbrukare, som genom frost eller hagelskada förlora växande gröda;

som ock Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser;

1) Om valet af ett Hemligt Utskott;

2) Angående en föreslagen och utarbetad ny Författning om mått, mål och vigt; samt

3) Angående föreslaget upphörande af Extra Grufvehjelpen.

Sedan tvenne Hårolder, hvilka borde gå framför Riksens Ståndens stora Deputation till Riddarhuset ankommit, samt Talmännen för de trenne öfriga Respective RiksStånden, jemte de Ledamöter deraf, som skulle deltaga i nyssnämnde Deputation, hvilken borde uppvagta Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, för att aflemna Riksens Ståndens underdåniga LyckönskningsAdresser i anledning af Hans Kongl. Höghets förestående förmälning med Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Josephina af Leuchtenberg och Eichstedt, på RiddarhusSalen uppträdt, afgick, under Herr *Grefvens och LandtMarskalkens* anförande, be-

målte stora Deputation klockan tre qvart till 1 till Kongl. Slottet. Efter det Deputationen i underdånighet uppvaktat Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen samt de underdåniga lyckönskningarne blifvit i nåder besvarade, återkom Herr Grefven och Landt-Marskalken tillika med de af Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter, hvilka i den stora Deputationen deltagit, klockan tre qvart till 2 till Riddarhuset.

Upplästes och lades på bordet Kongl. Maj:ts förut i dag ankomne Nådiga Proposition till Riksens Stånder angående Recognitions-skogarne.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskilldes kl. en qvart till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 18 Februarii.

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Föredrogs å nyo Herr af Darellis, Isaac, den 15 dennes på bordet lagde Memorial med förslag till en Financeplan jemte Herr Rosenblads, Bernhard, rörande samma åmne, sistnåmnde dag afgifne yttrande.

Herr *af Darelli*, upplåste följande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Herr *Tham*, *Wollrath*: Det är alltid låttare att klandra andras förslag, än att sjelf författa dem, som äro bättre; men utan all pretention i sistnåmnde afseende, anhåller jag endast att få göra några anmärkningar vid Herr af Darellis Financeplan, sedan jag dock först, lika med honom förklarat mig tro, att det är bättre med tålamod afbida tidens helande verkningar i financiella oredor, än med våldsamma medel göra det onda värre.

Herr af Darelli föreslår att RiksgåldsContoiret skulle sanctioneras af Konungen, garanteras af Ståndarne och få all intecknad jord till säkerhet. RiksgåldsContoiret får ej mer jord till säkerhet än för de sedlar det deremot utgifver och de dermed förenade inteckningar; denna säkerhet sträcker sig icke till de sedlar,

som från Contoiret redan nu åro utgifne, ej eller till dem, som skola utgifvas för de utelöpande Bancosedlar, för hvilka ingen jord är intecknad; för denna massa finnes således ingen annan säkerhet än Konungens sanction och Ständers garanti, och till sådan säkerhet har erfarenheten långt för detta visat, att den satsen med skäl kan tillämpas, att *det gäller allt hvad det kan gälla och allt faller allt hvad det kan falla.*

Uti 1 §. af sin financeplan anförer Herr af Darelli såsom styrka för hypotheket af egendomar, att de kunna till utlånningen öfverlåtas; jag förmodar icke att Svenske män skola finna tröstrikt att öfverlemna sin jord till utlånningar, det må ske antingen genom afsalu eller såsom säkerhet för lån.

Uti 2 §. säger Herr af Darelli: att den föreslagne Bankens operation icke kan anses som banqueroutte, då ett annat säkert Verk inlöser Bancosedlarne. Jag tror tvärtom, att det blir en dubbel barqueroutte, först den Banken gör som icke, efter denne plan skulle honorera sina egna sedlar och sedan den RiksgäldsContoiret alltid måste vara beredd att göra, då det utgifver sedlar utan någon fond, hvarmed de kunna honoreras.

De uti 5 §. föreslagne åtgärder äro så stridande emot gällande Lagar, som betrygga enskilta personer vid rättigheten att sjelfve disponera så väl sin egendom, som sina penningar, att Herr af Darelli åtmindstone bordt föreslå

dessa åtgärder, såsom frivillige, i händelse någon ville försöka dem; då de nu tyckas vara föreslagne såsom nya lagbud, låra de förmodligen blifva hvilande till nästa Lagtima Riksdag, så framt ej förslaget derom, såsom alldeles olämpligt, får förfalla.

Genom den förblandning af Banken, RiksgåldsContoiret och StatsVerket, som skulle uppkomma derigenom, att en del af Tull- och Kronans intrader skulle inflyta i Banken, att RiksgåldsContoirets vinst på den från Banken öfvertagna låne-rörelsen, skulle aflemnas till StatsVerket och så väl Bankens som RiksgåldsContoirets hela personal skulle aflönas af Statsmedel, blefve Banken helt lätt förvandlad till en tillhörighet under StatsVerket, ifrån att vara Ståndernas egen och af Stats-Verket oberoende.

Säkra vinsten af alla dessa föreslagne operationer, vore en öfversvämning af papper, som vid utgifvandet utan fond aldrig erhöll något värde, och hvilket skulle bringa agiotage och penningevingleri samt dermed förenad osäkerhet till en ännu okänd höjd, och ändtligen gifva dödsknäcken åt den förut med svåra krämpor behäftade Svenska crediten.

Vi hoppas ju ännu, att från Regeringen erhålla upplysning angående FinanceComitéens förslag, och måhända en nådig proposition i ämnet. En sanning är, att innevånarne uti den provins, der jag är boende, så väl som uti flere

andre, med hvilka jag har relationer, och dem jag haft tillfälle att besöka, under Finance-Comitéens sednaste arbetsår, med största farhåga emotsett och omtalat dessa förslag, då ryktet förmålt, det en realisation dermed vore åsyftaa; ty med detta ord förenas så gerna begreppet om minskning af den circulerande myntstocken samt en fortsåttning af de financeprinciper, som, införda 1815 och utvecklade vid 1818 års Riksdag, kraftigt bidragit att störta tusendetals menniskor i olycka samt nåra undergråft flere mindre samhällens bestånd inom Fosterlandet. Denna farhåga har blifvit ökad genom ryktet att realisationen skulle ske med utländska låne-bitråden, hvilkas återbetalande med upplöpande råntor, låtteligen skulle medtaga både Bankens och enskiltes silfver, sårdeles om man skall tro de mindre fördelaktiga taflor öfver vår utländska handel hvilka uppgjorde vid nåmnde Riksdagar, understödt prohibitif-systemet genom den förmodan, att vår handel fördes med årlig förlust emot utlånningen. Men man bör åtminstone hoppas, att uti FinanceComiténs förslag få en rigtig framstållning af Svenska nu varande financerna, och då bör man åfven hoppas, att de mån, som förena kunskaper uti detta invecklade åmne, med kärlek till fåderneslandet, skola utfinna, hvad som kan verkstållas till landets och medborgares hjelp.

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Herr Grefven och LandtMarskalken hem-

stållde, att Herr af Darellis ofvannåmnde Memorial, jemte de af Herr Rosenblad, Bernhard, och Herr Tham, Wollrath, åfvensom ytterligare Herr af Darelli rörande samma åmne afgifne yttranden, måtte till Stats- och BancoUtskotten remitteras.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och remitterades till

StatsUtskottet:

1) Grefve Gyllenborgs, Johan Henning, d. 15 dennes på bordet lagde, Memorial, med anmodan till StatsUtskottet att uppgöra en historisk tableau, i afseende på förändrade förhållanden i Statens inkomster och utgifter ifrån och med 1810 års Stats-reglering intill närvarande tid.

2) Herr Gripensvärds, Fredric Adolph, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, angående Allmänna MagazinsDirectionen.

Stats- och BevillningsUtskotten:

Grefve Spens's, Carl Gustaf, den 10 dennes eftermiddagen på bordet lagde motion, angående portofrihet för Riks-Ståndens Protocoll och Bihanget vid innevarande Riksdag.

Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomi-Utskotten:

Herr Stjernstams, Ludvig, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, om anslag å Stat för en ProvincialLåkare i Norra Halland.

Lag-Utskottet:

Herr Gyllenrams, Carl Anton, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, om upphåfvande af Förordningen den 4 Julii 1817, som endast vissa timmar på dagen, tillåta gästning å näringsställen.

Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet:

1) Herr af Darellis, Isaac, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, om ändrade terminer för Stådernes Upsala och NorrTelge Höstmarknader.

2) Herr Réenstjernas, Nils Svante, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, om upphåfvande af KronoBrännerierne, samt upphörande eller nedsättning af Stådernes rättighet att tillverka brännvin.

3) Herr von Qvantens, Carl, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, om ändring i de nu i afseende på bränvinstillverkning gällande författningar.

Föredrogs å nyo Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsmans den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Embets-Beråttelse.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr *Cederschjöld* anhöll, att hans Anförande måtte få åtfölja Justitiæ-Ombudsmannens EmbetsBeråttelse till LagUtskottet, äfvensom att detsamma, i anseende till den deruti väckte motion om öfverseende af de œconomiska författningarne, åfven måtte till Allmänna Besvårs- och OeconomieUtskottet förvisas.

Herr *Cederschjöld* fortfor derefter att uppläsa följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 4.)

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 5.)

Friherre *Mannerheim, Lars August*: Då hvad trenne värde Ledamöter här anfört, i an-

ledning af min EmbetsBeråttelse, år af den vidlyftighet, att jag ej med mitt med åren aftagande minne nu kan uppfatta och besvara de emot mig gjorde anmärkningar, anhåller jag att en annan dag i detta afseende få yttra mig, utan att likvål detta på något vis nu hindrar remissen.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att Justitiæ-Ombudsmannens EmbetsBerättelse, jemte de af Friherre Anckarsvård och Grefve von Schwerin i anledning deraf afgifne yttranden, måtte till LagUtskottet remitteras, samt att Herr Cederschjölds anförande, som innefattade en ny motion, kunde hvila på bordet till nåsta Plenum.

Herr *Cederschjöld*: Då jag i början af mitt Anförande tillräckligen ådagalagdt, att jag blott velat göra anmärkningar vid JustitiæOmbudsmannens Beråttelse, nemligen mot hans underlåtenhet att fullgöra föreskriften uti 100:de §. RegeringsFormen; så hemställer jag om det kan anses som en ny motion; och anhåller således att det må åtföljа EmbetsBeråttelsen till LagUtskottet. Men som jag tillika nåmnt om brister i œconomiska författningar, så anhåller jag tillika om remiss till Oeconomie-Utskottet.

Herr *Ehrenborg, Casper*: Med Herr Cederschjöld år jag fullkomligen af enahanda tanka derom, att våra så väl criminal- och civil- som œconomiska och police-lagar i många afse-

enden icke stå i rigtigt förhållanden till våra Grundlagar eller till principen af vår constitutionella frihet. Denna sanning ligger öppen för en hvar som anställer granskning och jemförelse, och om den behöfde styrka af någon auctorité, kunde jag åberopa hvad vår Konung vid flere tillfällen, om jag ej irrar mig, äfven denna dag, till Riksens Ständer i detta ämne yrkat. Då likväl, som bekant är, en Comité länge varit sysselsatt med utarbetning af förslag till en ny Civil- och Criminal-lag, med hvars fullbordande och granskning, deri Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsman äfven deltagit, redan hunnit så vida, att hela Civil-lagen med dertill hörande RåttegångsOrdningen af trycket utkommit; så torde sådant ej allenast hafva utgjordt en anledning för Justitiæ-Ombudsmannen, att icke ingå i särskilte framställningar af dessa ämnen, än ock blifva ett skäl för Riksens Ständer, att icke för närvarande företaga partielle förändringar af nu gällande Civil- och CriminalLag, i andre fall, än då sådant af högsta nödvändigheten påkallas.

Beträffande åter œconomiska Lagstiftningen, som troligen i flere delar kommer att undergå förändring och modification på grund af öfverläggningarne vid detta Riksmöte; så hemställer jag om icke Riksens Ständer skulle till Kongl. Majt yttra den underdåniga önskan, att det sammandrag af berörde författningar, hvarom redan lärer vara föranstaltadt, måtte efter Riksdagens slut bringas till fullbordan och till

allmän efterrättelse utgifvas, med undanrödjande och utgallring dervid af alla äldre stadganden, som stå i motsatts af Grundlagarnes esprit, eller genom senare författningar kunna anses förfallne.

Hvad ändteligen Police-lagarne angår; så ehuru jag icke kan medgifva, det den i allmän Lag och särskilte Författningar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillagde rättighet att stadga viten, kan, utan förtydning och missbruk deraf, hvari rättelse lätt bör kunna vinnas, föranleda till de af Herr Cederschjöld anmärkte olägenheter, är jag dock fullkomligen ense med honom, ej allenast derom, att beständare gränsor för Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes rättighet i detta afseende böra uppdragas, utan ock derom, att Police-lagarne i öfrigt behöfva öfverses, förbättras, och framför allt till principen af våra Grundlagar hänföras. Så vida en underdånig anhållan derom hos Kongl. Maj:t af Riksens Stånder beslutes, tvekar jag ej att tillstyrka, det Riksens Stånder dervid måtte särskilt utbedja sig, att det förbud emot så kallade Talare-sällskaper, som Herr Cederschjöld förmåler vara utfärdadt, måtte på de af honom anförde skäl, varda upphäfvet, helst Riksens Stånder troligen kunna tillförse sig, att det afseende, som Kongl. Maj:t, af för tillfället gällande anledningar, funnit sig föranlåten vägra, åt de betänkligheter, hvilka man ej lärer kunnat underlåta att emot en sådan författning anföra, icke skall vägras Riksens Ständers på mogen pröfning af Lagens

mening och den constitutionella frihetens fordringar grundade framställning.

Friherre *Ehrenborgh*, *Casper Wilhelm:* Det är endast i anledning af Herr Ehrenborghs förfrågan, som jag nu tar mig den friheten upplysa, att Kongl. Maj:t korrt efter Riksens Ständers sista sammanvaro, med anledning af deras derom gjorda underdåniga hemställan, förordnade en Comité till öfverseende af Rikets alla StyrelseVerk; och jag tror att denna Comité redan slutat sina arbeten.

Riksens Ständer hade då ej bestämdt begärt, att de œconomiska författningarne skulle blifva öfversedde; men Kongl. Maj:t fann sjelf, att ett sådant öfverseende skulle vara af högsta vigt, till beredande af det så länge med skäl önskade ändamål, en fullständig œconomisk Lagbok; och Kongl. Maj:t uppdrog derföre åt visse utsedde personer, att hvar för sig samla och i ordning bringa massan af alla ännu ej återkallade œconomiska författningar uti de olika grenarne af administrationen. Denna samling har varit af en vidlyftig natur, och en ganska lång tid har erfordrats till detsammas ordentliga fullgörande. Det är likväl med mycken tillfredsställelse, jag tror mig kunna gifva Ridderskapet och Adeln tillkänna, att samlingarne nu blifvit så vida fullbordade, att en del af dem redan äro till trycket befordrade.

Att af dessa samlingar formera ett fullständigt lagverk, är ett icke lätt arbete, och endast

upplysningsvis ber jag att här få nämna, att de män som åtagit sig samlandet och hvilkas arbetsförmåga torde vara för väl känd för att af mig behöfva här vittsordas, hafva likväl ansett det öfverstiga deras krafter och kunskaper, att med ledning af de samlingar, de sjelfve gjort, till enhet och systeme sammanföra de olika stadganderne, och efter antagne principer derefter uppgöra förslag till nya oeconomiska lagar.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Såsom fortsättning af de upplysningar Friherre Ehrenborgh meddelat, får jag, som varit Ledamot af den omnämnde Comitèen för reglering af Styrelse-Verken, äran gifva tillkänna, att Comitéen i slutet af af sistledne Junii afgaf sitt underdåniga Betänkande; att det sedermera blifvit underställdt en högre Comité, bestående af flere StatsRådets Ledamöter, några Presidenter i Rikets Collegier, och ett JustititiæRåd. Resultatet af den första Comitéens arbeten var 3:ne serskildta yttranden, emedan lika många skiljaktiga meningar inom Comitéen anfördes; nemligen pluralitetens, och tvenne andra som derifrån afveko. En af dem var den åsigt af saken, som jag framställde; men som mitt arbete ej var så färdigt att det kunde åtfölja, pluralitetens, har jag sedermera lemnat ett utdrag deraf till Öfver-Comitéen. Ännu är det icke färdigt, men jag hoppas att under Riksdagens lopp kunna framlägga det. Jag nämner detta dröjsmål med ledsnad men utan förebråelse, ty ämnet är vidlyftigt, och har fordrat många

historiska undersökningar, och jag har på detta arbete användt all min tid och all min förmåga, sedan jag till fäderneslandet återkom.

Herr *Grefven och LandtMarskalken* hemställde, att Justitiæ-Ombudsmannens Embets-Berättelse jemte alla de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf nu afgifne yttranden måtte till LagUtskottet, samt Herr Cederschjölds anförande derjemte äfven till OeconomiæUtskottet remitteras.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Grefve De la Gardies, Jacob, den 10 dennes eftermiddagen på bordet lagde motion, angående utdelning bland Ståndets Ledamöter af Ridderskapets och Adelns Protocoll vid sistförflutne Riksdagar, jemte Herr Cederschjölds, Pehr Gustaf, i anledning deraf sistnämnde dag afgifne yttrande.

Herr *Reutersvård, Pehr Adam*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 6.)

Herr *Grefven och LandtMarskalken*: föreslog att så väl Grefve De la Gardies ofvannämnde motion, som de af Herrar Cederschjöld och Reutersvärd i anledning deraf af-

gifne yttranden, kunde till RiddarhusUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Herr *Grefven och LandtMarskalken* tillkännagaf, att Riksens Ständers Revisorers berättelser, angående den sistledne år verkställde granskning af så väl Stats-Verkets förvaltning och räkenskaper, som af de under Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium ställde fonder och medel nu mera från de öfrige RiksStånden återkommit, samt hemställde om icke nämnde Berättelser således fingo till StatsUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Föredrogs å nyo Grefve von Platens Baltzar Bogislaus, den 15 dennes på bordet lagde Memorial, angående Talemäns-Tafflarnes återställande.

Herr *Berghman*, *Ambrosius Magnus*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes sålunda:

(Se Bilagan N:o 7.)

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Hindric*, hade inlemnat följande, som upplästes

(Se Bilagan N:o 8.)

Grefve *von Platen*, *Baltzar Bogislaus*: Då jag i motionen korteligen och, som jag tror,

i rigtig form framlagt skälen för densamma, så vill jag ej uppehålla Ridderskapet och Adeln, utan blott göra en anmärkning. Det är sagt att klubbarne skola vara tillräcklige för bibehållande af gemenskapen Stånden emellan; dessa synas likväl mera vara danade, för att inom hvarje Stånd befrämja föreningen och sammanföra tankarna. Det är väl sant, att de ej äro slutne för ledamöter af andra Stånd, men en hvar har utan tvifvel märkt, huru litet sammanföringen genom dem befordras. Derföre tror jag, att, då genom Tafflarne det är tillfälle för Talemännen att sammanföra personer af olika Stånd, så kan derigenom vinnas hvad som inom en representation af 4:ra Stånd är så önskansvärdt, nemligen den enhet i beslut, som annars ej kan finnas. Derföre har jag ej trodt Tafflarne vara nyttige. Att öfverflödige kostnader böra undvikas, finner äfven jag, men de böra ej undvikas, om de främja ett motsvarande godt ändamål. Det är hufvudsakligt uti en lagstiftning, som är sammansatt af så olika delar, att dessa må komma att sammanstämma i besluten. Detta är hvad jag åsyftat, och ehuru kostnaden icke är obetydlig så, om vi kunna bestrida allt annat, måtte vi väl äfven kunna bestrida detta.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus:* Lika med Herr Grefve von Platen beklagar jag att det finns så liten communication emellan representanterne. Råkades man mera så skulle ofelbart begreppet om förlägenheten snart

stadga

stadga sig, och man snart komma öfverens både om orsakerne dertill och botemedlen. Men huruvida Tafflarna, om än genom dem communicationen skulle befordras, skulle kunna blifva ett verksamt medel till förlägenhetens afhjelpande, det lemnar jag derhän. För detta ändamål borde tafflarne inskränkas till blott en eller LandtMarskalkens taffel, dit de andre Ståndens medlemmar skulle bjudas i förhållande till deras personal; då kunde en beröring Ståndslemmarne emellan vara möjlig; med skillda tafflar icke. Under de Riksdagar jag förr bevistat, hafva få af Ridderskapets och Adelns medlemmar varit bjudne till de andra Ståndens Talmans tafflar, men Regeringens Ledamöter så mycket mera; det äro desse som genom desse tafflar kommit i beröring med de serskilda Ståndens medlemmar.

Ehuru jag vore af den tanka, att en LandtMarskalks taffel borde finnas, tror jag dock, att allt sådant har nu mera blifvit motbjudande för nationens känsla, och kan derföre icke tillåta mig att yrka det. Men det finnes andra anstalter hvarigenom ett förtroligare meddelande skulle kunna befordras, och hvarigenom jemväl våra discussioner skulle kunna förkortas. Såsom till exempel, om Ridderskapet och Adeln tillät att Riddarhusets rum i nedra våningen, det fordna Secreta-Utskottets rum, fingo om eftermiddagarne vara öppna; att Adelns medlemmar der fingo samlas, och låta de bordsaker

sig föreläsas, som kunna föranleda till långa discussioner. Om rummet det tillät, borde det äfven vara medlemmarne af de andre Stånden och kunnige män utom Stånden, medgifvit att der inträda och deltaga uti samtalen. Jag ärnade i början af Riksdagen göra motion derom, men jag tyckte mig finna, att ögonblickets stämning icke var serdeles gynsam för en motion af denna beskaffenhet. Kanske, när Betänkanderne börja komma från Utskotten, och man finner sig icke kunna vara ett förtroligare meddelande förutan, att denna utväg torde vidtagas.

Grefve *von Platen*: En värd Ledamot har nämnt, att efter hans tanka borde taffel finnas blott för LandtMarskalken Med honom erkänner jag fullkomligt att i Svenska Statsförfattningen har Ridderskapet och Adeln främsta rummet, och således äfven LandtMarskalken första rummet bland Talmännen. Men just för det vi innehafva främsta rummet anhåller jag få påminna, huruvida det är rätt eller klokt, att tala om en utmärkning, som troligen de andre Stånden icke skulle medgifva. Visserligen erkänner jag att uti Svenska Statsförfattningen finnes en aristokratisk del emellan Regeringen och Folket. Jag vet mig höra till denna, och anser detta som en stor ära. Men då vi framskridit med tiden, så måste vi ock rätta oss efter den och vara agtsamma, att tillvälla oss ett annat företräde än det, som bör tillhöra oss. Det företräde som tillhör oss är moraliskt, att nemligen stå främst uti moralisk utveckling, främst uti Fäderneslandets tjenst.

Uti detta hafva vi ej blott en fjerdepart, utan vi hafva företrädet, jag säger det upprigtigt, men om jag föreslagit, att vi skulle råkas i samqväm, emedan hos alla Europas folk det är afgjordt, att sammanlefnaden har ett stort inflytande på det allmänna lifvet, så har ej min tanke varit att något Stånd häruti skulle hafva företräde framför de andra Antingen bör alla hafva det, eller bör intet finnas. Om de andra Ståndens Talmän, hvilket jag likväl icke erfarit, misstagit sig i valet af de personer som de inbjudit, är det en sak, som jag vill kalla ett missbruk; men jag erkänner ej att allt missbruk ger skäl att afskaffa ett nyttigt bruk. Det är bättre att ett godt bruk bibehålles, och att man tillser, att det ej missbrukas. I öfrigt har jag i motionen tillräckligt framlagt mina skäl för saken, och har ej något vidare att tillägga.

Friherre *Boije*, *Ludvig*: Då motionen om tafflarnes indragning vid sista Riksdag gjordes, talade jag emot densamma; och ehuru jag sedan dess visserligen sökt fortgå i upplysning, tänker jag likväl, i denna del nu, som då. Jag förnyar alltså den erhindran, att vi fåfängt skulle bemöda oss att återgå till Spartas eller Athens enfalld i seder. Vi skulle fåfängt strida emot tidens magt. Nu mera måste begreppen bibehållas genom de antagna medlen dertill. Allt högt Chefskap fordrar en yttre glants; och jag vet icke, hvarföre vi skulle alldeles borttaga den från de högste af alla våra chefer, från cheferne för Sveriges lagstiftande magt. Vi äro

skyldige deras personalitet något; och jag bekänner att jag lider af den tankan, att härvarande utlänningar skola tro oss så uselt fattiga att vi ej hafva råd, att bestå vår LandtMarskalk och våre Talmän ett bord under den korrta tiden af en Riksdag. Jag tror icke heller att kostnaden kan vara så betydlig; men för att i denna del icke misstaga mig, begär jag att, i remissen till StatsUtskottet, förslag till kostnaden må infordras; hvarefter, och sedan Betänkandet inkommit, jag förbehåller mig att i ämnet sluteligen mig yttra.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Det är alltid påkostande för en yngre att tala mot en äldre man, synnerligen när han har så stora medborgerliga förtjenster och ett så rygtbart namn som Herr Grefve von Platen. Men då jag finner hans motion origtig, kan jag ej underlåta att enligt min riksdagsmanna-pligt, göra anmärkningar dervid.

Grefve von Platen utgår från den synpunkt, att när en Folks-representation är så bristfällig och så styckad, som vår, nemligen åtskild på 4 särskildta rum, böra dess Ledamöter, så mycket som möjligt, sättas i beröring med hvarandra och med andra upplysta medborgare. Denna sanning medgifver jag och hon har under detta Riksmöte, redan blifvit erkänd af Ridderskapet och Adeln eller åtminstone af en mängd bland dess medlemmar. Såsom ett yttrande deraf, anser jag frågan om offentligheten vid RiksStåndens

öfverläggningar, hvarigenom man skulle sättas i närmare beröning med dem som äro orepresenterade. Men detta steg blef af dem som förde Regeringens språk, väldeligen bekämpadt. Ett annat försök, att åstadkomma denna beröring mellan Ständerne sjelfva, synes mig hafva varit det, af en annan värd Ledamot gjorda förslag, att tillsätta ett Särskilt Utskott, emedan det är i Utskotten, som de eljest åtskiljda fyra Stånden förenas till en corporation. Detta borde till ett helt hafva sammanfördt hvad de flerfaldige Utskotten eljest skulle, hvar för sig, hafva behandlat. Ett sådant föreningsmedel blef likväl af Herr Grefven bestridt. Nu har han sjelf föreslagit ett annat, och hvilket? Jo fri förtäring af mat och vin. Detta medel är det kostsammaste af alla; och man borde således icke hafva väntat dess föreslående af den som med så mycket skäl förmanat oss till tarflighet. Det har äfven det felet att icke uppfylla sitt ändamål; ty gästabud synas, åtminstone mig, vara mindre passande till *öfverläggningar* än till *öfvertalningar*. Jag känner ej så noga Talemanstafflarnes ursprung, men tror att det härleder sig från tvädrägtstiderne, då det rådande partiet valde sina Talemän, då dessa åter begagnade tafflarne till förevändning, för att hålla partiet tillsammans, och då, tillika med maten, lades i munnen på gästerne de ord, som de i Stånden skulle säga. Hvar och en, som i sednare tider varit med vid Talmans-tafflarne, vet huru det går till. Man kommer sent, blifver destomera sysselsatt med tillfredsställandet af kroppens behof, och själen är, genast derefter

föga skickad till några skarpsinnigare rådplägningar. Dessutom måste mången skynda bort till eftermiddagens förrättningar En annan olägenhet af dessa sammankomster är äfven, att den som bjuder dertill, icke beder dem, hvilkas mening han vet eller förmodar vara i motsatts med hans egen; och att den oväldighet, som vid alla öfverläggningar är så väsendtlig, kommer att fattas. Tvänne värda Ledamöter hafva anmärkt, att vi äga klubbar, der man kan samrådas med Ledamöterne af sina Med-Ständer, och jag för min del tror denna utväg vara tillräcklig, så vidt ömsesidig beröning kan äga rum under det Ståndenarbeta hvar för sig. Klubbarne synas mig äfven vara de tjenligaste till frivilliga sammankomster, emedan man samlas dit om aftnarne, när dagens göromål äro slutade, och då man i ro kan talas vid om gemensamma angelägenheter. Den som har nit för deras utgång, lärer då ej underlåta att sjelfmant samråda derom med sina MedStänder; och den som måste lockas dertill genom Talemanstafllarne, lärer icke stort gagna sakerne. Är vår representation så i grunden felaktig, att hon ej längre vill hänga ihop, så tror jag ej, att hon kan sammanhållas af gästabud I stället för närvarande förslag, borde man då af Constitutions-Utskottets Ledamöter vänta uppgifter på sätten att förbättra representationens former.

En talare har yttrat, att det hörde till Ridderskapets och Adelns vårdighet, att Talemännen gåfvo mat, och att det inför ankommande